

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન વગેરે. વગેરે.

વિરુદ્ધ

ઓરિસ્સા રાજ્ય અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નંબર ૧૧૪૪-૧૧૪૬/૨૦૧૧)

૧૨/૦૪/૨૦૨૩

[એમ. આર. શાહ અને કૃષ્ણા મુરારી, ન્યાયમૂર્તિઓ]

જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૮૪-કલમ ૪ (૧), ૬,૪૪ બી-જમીન સંપાદન નિયમો, ૧૯૬૩-rr.૩ & ૪ - સંપાદનની કાર્યવાહી-જમીનની ફાળવણી-ખાનગી કંપનીને-યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે-કંપનીને અનુચિત તરફેણ-ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવું-જાહેર ટ્રસ્ટના સિદ્ધાંતનું ઉલ્લંઘન-તે સમયે એક ખાનગી કંપની, અપીલકર્તાએ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે જમીન આપવા માટે સરકારને રજૂઆત કરી હતી-જમીનની ફાળવણી માટે સરકાર દ્વારા જરૂરી પગલાં લેવામાં આવ્યા હતા-જોકે, કાયદા વિભાગે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે જમીન માત્ર ૧૮૮૪ના કાયદા હેઠળ જાહેર કંપની માટે જ હસ્તગત

કરી શકાય છે-જેના પગલે, અપીલકર્તા કંપનીએ કાયદામાં ફેરફાર કરવા માટે ઠરાવ પસાર કર્યો હતો. ખાનગી કંપની પાસેથી જાહેર કંપનીને દરજ્જો આપવામાં આવ્યો અને સરકારને તેની જાણ કરવામાં આવી.-ત્યારબાદ, અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) હેઠળ જમીન સંપાદનની સૂચનાઓ જારી કરવામાં આવી હતી- સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને પડકારતી હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી હતી-હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે પિટિશનને મંજૂરી આપી હતી અને જણાવ્યું હતું કે સમગ્ર કાર્યવાહી કાયદાની વૈધાનિક જોગવાઈઓનું ખુદ્દું ઉઠાંધન છે-હાઈ કોર્ટે જાહેર હિતને અસર થઈ છે અને કાયદાના શાસનનું ઉઠાંધન થયું છે તેવું નિરીક્ષણ કરીને સંપાદનની કાર્યવાહીને રદ કરી હતી-અપીલ પર, જણાવ્યું હતું કે:સંપાદનની કાર્યવાહીની શરૂઆત વેદાંત ફાઉન્ડેશન દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જે સ્વીકાર્ય રીતે સંબંધિત સમયે અને '૩' પર એક ખાનગી કંપની હતી-તે અપીલકર્તાનો કેસ હતો કે તેણે '૫' પર સફળતાપૂર્વક જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતર કર્યું હતું અને તેણે સભ્યોની સંખ્યા ૩ થી વધારીને ૭ કરી હતી અને કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૪૪ની દ્રષ્ટિએ, તેણે શેરની મફત હસ્તાંતરણક્ષમતા પરના પ્રતિબંધને દૂર કરવા માટે તેના આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિએશનમાં સુધારો કર્યો હતો અને તેને કંપનીઓના રજિસ્ટ્રાર (આરઓસી) દ્વારા '૨' અને '૨' તારીખની સ્વીકૃતિ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યો છે. >-જો કે, ૨૧/૦૨/૨૦૦૭ અને ૦૩/૦૩/૨૦૧૧ પર કંપનીઓના પંચાયક દ્વારા અનુગામી સ્વીકૃતિ પણ કલમ ૪ (૧) ની સૂચના પછી ઘણી હતી જે

૧૩/૧૨/૨૦૦૬ થી ૨૧/૦૮/૨૦૦૭ વચ્ચે જારી કરવામાં આવી હતી-તેથી, કાયદેસર રીતે, અપીલકર્તાને સંબંધિત સમયે જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યો ન હતો-સંબંધિત સમયે, જ્યારે કંપની ખાનગી કંપની હતી, ત્યારે ૧૮૯૪ અધિનિયમની કલમ ૪૪-બી હેઠળ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રશ્નમાં જમીન અપીલકર્તા કંપની દ્વારા હસ્તગત કરવાની માંગ કરી શકાતી ન હતી-ત્યારબાદ ખાનગી કંપનીમાંથી જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતર કરવામાં આવ્યું હતું. અધિનિયમ, ૧૮૯૪ હેઠળની વૈધાનિક જોગવાઈમાંથી બહાર નીકળવાનો પ્રયાસ, જે અપીલકર્તાઓ તરફથી દુર્ભાવનાપૂર્ણ કવાયત છે-આરઆર હેઠળ ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.૩ અને નિયમો, ૧૯૬૩ ના ૪ અને તેથી, લાભાર્થી કંપની માટેની સંપૂર્ણ સંપાદન કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવી હતી-પર્યાવરણીય પાસાઓ અને પ્રશ્નમાં અધિગ્રહિત જમીનોમાંથી બે નદીઓના પસાર થવા પર રાજ્ય સરકાર દ્વારા બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો ન હતો-નદીઓની જાળવણી વગેરે લાભાર્થી કંપનીને કેવી રીતે સોંપી શકાય છે-જો પ્રશ્નમાં જમીન લાભાર્થી કંપની દ્વારા હસ્તગત કરવાનું ચાલુ રાખવામાં આવે, તો નદીઓનું નિયંત્રણ ઉપરોક્ત ખાનગી કંપની પાસે હશે, જે જાહેર ટ્રસ્ટના સિદ્ધાંતનું ઉલ્લંઘન કરશે-વધુમાં, ત્યાં એક વન્યજીવ અભયારણ્ય છે, જે સૂચિત યુનિવર્સિટી અને જમીનના રસ્તાની બાજુમાં જ છે. હસ્તગત-તેથી, ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા અવલોકન કરાયેલ સૂચિત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે મોટા પાયે બાંધકામ પણ વન્યજીવ અભયારણ્ય, સમગ્ર ઇકો સિસ્ટમ અને વિસ્તારમાં ઇકોલોજીકલ વાતાવરણને પ્રતિકૂળ અસર કરશે-અન્યથા, લાભાર્થી

કંપની દ્વારા જમીનની જરૂરિયાત પર રાજ્ય સરકાર તરફથી અરજી કરવામાં આવતી નથી-રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીમાંથી, એવું લાગે છે કે અનુચિત લાભ પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવ્યા હતા/હકીકતમાં ઓફર કરવામાં આવ્યા હતા અને લાભાર્થી કંપનીને અનુચિત ઉદારતા પૂરી પાડવા માટે આપવામાં આવ્યા હતા-તે પ્રશંસનીય નથી કે સરકારે શા માટે એક ટ્રસ્ટ/કંપનીને આવી અનુચિત તરફેણ કરી હતી-આમ, સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહી અને લાભો, દ્વારા પ્રસ્તાવિત રાજ્ય સરકારને પક્ષપાત અને બંધારણની કલમ ૧૪ના ઉલ્લંઘન દ્વારા દૂષિત કરવામાં આવી હતી-ઉચ્ચ અદાલતને સંપૂર્ણ સંપાદન કાર્યવાહીને રદ કરવામાં ન્યાયી ઠેરવવામાં આવી હતી, જે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ અને નિયમો, ૧૯૬૩ હેઠળની વૈધાનિક જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાથી દૂષિત થઈ હતી અને દુર્ભાવના અને પક્ષપાત દ્વારા પણ દૂષિત થઈ હતી અને તે સંબંધિત પાસાઓ પર મનનો ઉપયોગ ન કરવાનો સ્પષ્ટ કેસ છે-ભારતનું બંધારણ-કલમ ૧૪.

અરજીઓ ફગાવી દેતા કોર્ટે

પકડી રાખો:૧. સંપાદનની કાર્યવાહીની શરૂઆત વેદાંત ફાઉન્ડેશન દ્વારા અને ત્યારબાદ અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જે સ્વીકાર્ય રીતે સંબંધિત સમયે અને ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ પર તેના બોર્ડમાં ત્રણ ડિરેક્ટર અને સાતથી ઓછા સભ્યો ધરાવતી ખાનગી કંપની હતી.અપીલકર્તા કંપની દ્વારા ઓળખી કાઢવામાં આવેલી જમીન હસ્તગત કરવાની કાર્યવાહી એપ્રિલ/જૂન, ૨૦૦૬માં શરૂ કરવામાં આવી હતી, જે પછી ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ તારીખનો

સમજૂતી કરાર કરવામાં આવ્યો હતો.તેથી, વિચારણા માટેની સંબંધિત તારીખ ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ હશે અને ૧૩/૧૨/૨૦૦૬ નહીં કે જે અપીલકર્તાઓ વતી દલીલ કરવા માંગવામાં આવી હતી.[પરિચ્છેદ ૮.૫]

૧.૨ આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે અન્યથા પણ ખાનગી કંપનીમાંથી જાહેર કંપનીમાં અનુગામી કથિત રૂપાંતર એ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ હેઠળની વૈધાનિક જોગવાઈમાંથી બહાર નીકળવાનો પ્રયાસ હતો.કાયદા વિભાગે ખાસ અવલોકન કર્યું હતું કે જે હેતુઓ માટે જમીન હસ્તગત કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી તે હેતુઓ માટે ખાનગી કંપની દ્વારા જમીન હસ્તગત કરી શકાતી નથી, ત્યારબાદ જ અપીલકર્તાઓએ કંપનીનો દરજ્જો ખાનગી કંપનીમાંથી જાહેર કંપનીમાં બદલી નાખ્યો હતો.ઉપરોક્ત અપીલકર્તાઓ તરફથી એક દુર્ભાવનાપૂર્ણ કવાયત હતી. [પરિચ્છેદ ૮.૬]

૧.૩ તે અપીલકર્તા વતી કેસ છે કે અપીલકર્તાએ ૨૩/૧૧/૨૦૦૬ પર સફળતાપૂર્વક જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતર કર્યું અને તેણે સભ્યોની સંખ્યા ૩ થી વધારીને ૭ કરી અને કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૪૪ ની દ્રષ્ટિએ, તેણે શેરની મફત હસ્તાંતરણક્ષમતા પરના પ્રતિબંધને દૂર કરવા માટે તેના સંગઠનના લેખમાં સુધારો કર્યો અને તે જ કંપનીઓના રજિસ્ટ્રાર (આરઓસી) દ્વારા ૨૧/૦૨/૨૦૦૭ અને ૦૩/૦૩/૨૦૧૧ તારીખની સ્વીકૃતિ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું છે, તે નોંધવું જરૂરી છે અને અહીં ઉપર અવલોકન કર્યા

મુજબ વિચારણા માટેની સંબંધિત તારીખ જૂન, ૨૦૦૬ હશે અને કોઈપણ કિસ્સામાં ૧૮/૦૭/૨૦૦૬ જ્યારે સમજૂતી કરાર કરવામાં આવ્યો હતો.આરઓસી દ્વારા અનુગામી સ્વીકૃતિ પણ કલમ ૪ (૧) સૂચના પછી પણ ૨૧/૦૨/૨૦૦૭ અને ૦૩/૦૩/૨૦૧૧ પર હતી.તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે કાયદેસર રીતે યોગ્ય રીતે અવલોકન કર્યું અને ધાર્યું હતું તેમ, અપીલકર્તાને જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યો ન હતો, જે કલમ ૨૫ કંપની હતી અને તેથી, જાહેર કંપની નહોતી.[પરિચ્છેદ ૮.૭]

૨. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીમાંથી, ઉચ્ચ અદાલતે ચોક્કસ તારણો આપ્યા છે કે નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ અને ૪ હેઠળ ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી, લાભાર્થી કંપની માટે સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવી છે અને ત્યાં નિયંત્રણ અને સંતુલન છે અને કેટલીક ફરજિયાત પ્રક્રિયાઓ અને જરૂરિયાતો સંતોષવાની છે, ખાસ કરીને જ્યારે કંપની માટે જમીન હસ્તગત કરવાની હોય, ત્યારે તેનું પાલન કરવું પડશે અને સંબંધિત પાસાઓ પર વિચાર ન કરવો, જે નિયમ ૪ હેઠળ ધ્યાનમાં લેવા માટે ફરજિયાત છે, તે સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને દૂષિત કરશે કારણ કે રાજ્ય દ્વારા વ્યક્તિલક્ષી સંતોષ સંબંધિત પાસાઓ, ખાસ કરીને નિયમ ૪ માં ઉલ્લેખિત પાસાઓ પર ધ્યાન ન આપવા બદલ સરકારને દૂષિત કરવામાં આવી છે.[પરિચ્છેદ ૮.૧૫]

૩. સૌથી મહત્વપૂર્ણ પાસું, જે ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે તે છે પર્યાવરણીય

પાસાઓ પર રાજ્ય સરકાર દ્વારા બુદ્ધિનો ઉપયોગ ન કરવો અને હસ્તગત કરેલી જમીનમાંથી બે નદીઓ પસાર કરવી.તે વિવાદમાં નથી કે આ જમીનમાંથી 'ગુઆનઈ' અને 'નાલા' નામની બે નદીઓ વહે છે, જે રાજ્ય સરકાર દ્વારા હસ્તગત કરવામાં આવી હતી.નદીઓ વગેરેની જાળવણી લાભાર્થી કંપનીને કેવી રીતે સોંપી શકાય.જો સંબંધિત જમીન લાભાર્થી કંપની દ્વારા હસ્તગત કરવાનું ચાલુ રાખવામાં આવે, તો નદીઓનું નિયંત્રણ ઉક્ત ખાનગી કંપની પાસે રહેશે, જે જાહેર ટ્રસ્ટના સિદ્ધાંતનું ઉલ્લંઘન કરશે.લાભાર્થી કંપનીને ઉપરની બે નદીઓનો પ્રવાહ જાળવવાની જરૂર પડે તો પણ તે વિસ્તારના રહેવાસીઓને મોટા પ્રમાણમાં અસર કરી શકે છે.એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે રસ્તાની બાજુમાં જ એક વન્યજીવ અભયારણ્ય છે, જે પ્રસ્તાવિત યુનિવર્સિટી અને હસ્તગત કરેલી જમીનના રસ્તાની બાજુમાં જ છે.તેથી, હાઈકોર્ટના નિરીક્ષણ મુજબ પ્રસ્તાવિત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે મોટા પાયે બાંધકામ પણ વન્યજીવ અભયારણ્ય, સમગ્ર ઇકો સિસ્ટમ અને વિસ્તારના ઇકોલોજીકલ પર્યાવરણને પ્રતિકૂળ અસર કરશે.વન્યજીવ અભયારણ્યનું રક્ષણ કરવું એ રાજ્યની ફરજ છે અને તે સમગ્ર ઇકો સિસ્ટમ અને વિસ્તારના ઇકોલોજીકલ પર્યાવરણને અસર કરી શકે છે.એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે પ્રસ્તાવિત વેદાંત યુનિવર્સિટીથી સમુદ્રનું અંતર પણ આશરે ૨૦૦૦ મીટર છે.માત્ર એટલા માટે કે બાલુખંડ વન્યજીવ અભયારણ્ય પ્રસ્તાવિત સ્થળથી ધોરીમાર્ગ-પુરી-કોણાર્ક મરીન ડ્રાઇવ દ્વારા અલગ કરવામાં આવ્યું છે, તે પ્રસ્તાવિત વિશ્વવિદ્યાલય માટે વિશાળ જમીન હસ્તગત કરવા માટેનું કારણ ન હોઈ શકે અને ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા યોગ્ય રીતે અવલોકન

કરવામાં આવ્યું છે, તે જ વન્યજીવ અભયારણ્ય અને સમગ્ર ઇકો સિસ્ટમ અને વિસ્તારના ઇકોલોજીકલ પર્યાવરણને પ્રતિકૂળ અસર કરશે.રાજ્ય સરકાર અને/અથવા કલેક્ટર અને/અથવા યોગ્ય સત્તાધિકારી દ્વારા અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૫એ હેઠળની દરખાસ્ત અને/અથવા વાંધાઓને ધ્યાનમાં લેતી વખતે પણ ઉપરોક્ત પાસાઓ પર બિલકુલ વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી.

[પરિચ્છેદ ૮.૧૭ & ૮.૧૮]

૪. અન્યથા પણ, લાભાર્થી કંપની દ્વારા જમીનની જરૂરિયાત પર રાજ્ય સરકાર તરફથી બિન-અરજી છે.જમીન એક ફાઉન્ડેશન/કંપનીના કહેવા પર હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી અને રાજ્ય સરકાર કૃષિ જમીનમાલિકોની જમીન સાથે વ્યવહાર કરી રહી હતી.સરકાર જાહેર ટ્રસ્ટ ધરાવે છે અને તેણે ખાનગી જમીનમાલિકો, ખાસ કરીને કૃષિ જમીનમાલિકોની જમીન સાથે કાયદા અનુસાર વ્યવહાર કરવો પડે છે.રાજ્ય સરકાર માત્ર એક જ લાભાર્થી/ટ્રસ્ટની દરખાસ્ત પર વિચાર કરી શકી ન હોત.અન્ય જાહેર ટ્રસ્ટ/કંપનીઓ હોઈ શકે છે, જેમને આવી યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં રસ હોઈ શકે છે.લાભાર્થી કંપની દ્વારા દરખાસ્ત પર વિચારણા કરતી વખતે સરકાર/કલેક્ટર દ્વારા કોઈ યોગ્ય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હોય તેવું લાગતું નથી.એ નોંધવું જરૂરી છે કે શરૂઆતમાં, સૂચિત યુનિવર્સિટી માટે ૧૫,૦૦૦ એકર ખેતીની જમીન હસ્તગત કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.આખરે, ખાનગી જમીનમાલિકો/કૃષિ જમીનમાલિકોની આશરે ૮૦૦૦ એકર જમીન હસ્તગત કરવામાં આવી

હતી.રાજ્ય સરકારે ગોચર જમીન વગેરે સહિત રાજ્ય સરકારની માલિકીની આશરે જલ્દી એકર જમીનનો કબજો પાડી સોંપ્યો છે, જેનો ઉપયોગ અન્ય જાહેર હેતુઓ માટે અને ગોચર જમીન માટે પાડી થઈ શક્યો હોત.સરકારે એક ટ્રસ્ટ/કંપનીની તરફેણમાં આવી અનુચિત તરફેણ કેમ કરી તે પ્રશંસનીય નથી.આમ, રાજ્ય સરકાર દ્વારા પ્રસ્તાવિત સંપૂર્ણ સંપાદન કાર્યવાહી અને લાભો પક્ષપાત અને ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪નું ઉલ્લંઘન કરીને દૂષિત કરવામાં આવ્યા હતા. [પરિચ્છેદ ૮.૧૯ & ૮.૨૧]

દિલ્લી વહીવટીતંત્ર વિરુદ્ધ ગુરદીપ સિંહ ઉબન અને અન્ય, (૨૦૦૦) ૭ એસસીસી ૨૯૬:[૨૦૦૦] ૨ પૂરક.એસસીઆર ૪૯૬; વી. ચંદ્રશેખરન અને એન. આર. વિરુદ્ધ વહીવટી અધિકારી અને અન્યો, (૨૦૧૨) ૧૨ એસ. સી. સી. ૧૩૩:[૨૦૧૨] ૧૦ એસ. સી. આર. ૬૦૩; એસ. પી. ગુપ્તા વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, ૧૯૮૧ સપ્લિમેન્ટ એસ. સી. સી. ૮૭:[૧૯૮૨] એસસીઆર ૩૬૫; બંધુઆ મુકિત મોરચા વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, (૧૯૮૪) ૩ એસસીસી ૧૬૧: [૧૯૮૪] ૨ એસસીઆર ૬૭; પબ્લિક યુનિયન ફોર સિવિલ લિબર્ટીઝ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ટી. એન., (૨૦૧૩) ૧ એસસીસી ૫૮૫:[૨૦૧૨] ૯ એસસીઆર ૫૭૯; દેવિન્દર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય, (૨૦૦૮) ૧ એસસીસી ૭૨૮: [૨૦૦૭] ૧૧ એસસીઆર ૪૭૫; સિટી મોન્ટેસરી સ્કૂલ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ. પી., (૨૦૦૯) ૧૪ એસસીસી ૨૫૩:[૨૦૦૯] ૨ એસસીઆર ૬૩૦ અને કોમન કોઝ, એ રજિસ્ટર્ડ સોસાયટી વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્યો

(૧૯૯૯) ૬ એસસીસી ૬૬૭:[૧૯૯૯] ૩ એસસીઆર ૧૨૭૯-નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

[૨૦૦૦] ૨ પૂરક.એસ. સી. આર. ૪૯૬ નો સંદર્ભ પેરા ૪.૫ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૨૦૧૨] ૧૦ એસ. સી. આર. ૬૦૩ નો સંદર્ભ પેરા ૪.૬ માં આપવામાં આવ્યો છે

[૧૯૮૨] એસ. સી. આર. ૩૬૫ નો સંદર્ભ પેરા ૫.૯ માં આપવામાં આવ્યો છે

[૧૯૮૪] ૨ એસ. સી. આર. ૬૭ નો સંદર્ભ પેરા ૫.૯ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૨૦૧૨] ૯ એસ. સી. આર. ૫૭૯ નો સંદર્ભ પેરા ૫.૯ માં આપવામાં આવ્યો છે

[૨૦૦૭] ૧૧ એસ. સી. આર. ૪૭૫ નો સંદર્ભ પેરા ૫.૨૪ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૨૦૦૯] ૨ એસ. સી. આર. ૬૩૦ નો સંદર્ભ પેરા ૫.૨૪ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૧૯૯૯] ૩ એસ. સી. આર. ૧૨૭૯ નો સંદર્ભ પેરા ૫.૨૬ માં આપવામાં આવ્યો છે

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન: સિવિલ અપીલ નંબર ૧૧૪૪-

૧૧૪૬/૨૦૧૧.

રીટ પિટિશન નંબર ૬૮૬૩/૨૦૦૯,૧૦૩૨૫ અને ૧૨૯૪૮/૨૦૦૮ માં કટક ખાતેની ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટના ૧૬/૧૧/૨૦૧૦ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સાથે

સિવિલ અપીલ નંબર ૧૧૪૮-૧૧૫૦,૧૧૫૨-૧૧૫૪ અને ૧૧૬૧-૧૧૬૯/૨૦૧૧.

એન. વેંકટરમણ, સંજય જૈન, એએસજી, સી. આર્યમા સુંદરમ, પ્રશાંતો સેન, રોકેશ ક્લિવેદી, સંજય પારિખ, પરિષ્ઠ વકીલો, ધનંજય મિશ્રા, પી. એસ. સુધીર, મિસ અભિષ્મી સૌજન્યા, નવનીત ડોગરા, ભારત સૂદ, મિસ શ્રુતિ જોસ, આર્યન રાય, મિલિંદ કુમાર, વિશાલ મેઘવાલ, આર્ય ત્રિપાઠી, પ્રશાંત ભૂષણ, પ્રણવ સચદેવા, ચિનમાયા મિશ્રા, અજીત પુદ્ગસરી, સાતવિક પારિખ, વી. સી. ભારતી, મિસ પ્રિયંકા દાસ, રજત નાયર, એચ. આર. રાવ, અરવિંદ કુમાર શર્મા, રુપેશ કુમાર , મિસ નિશા બાગચી, અનુકલ્પ જૈન, રાઘવ શર્મા, મિસ સ્વરૂપમા ચતુર્વેદી, ઉદય ખન્ના, ઋત્વિક પાંડા, મિસ નિખાર બેરી, મિસ અંશુ મલિક, અભિષેક કુમાર, રાજ કુમાર મહેતા, અમન ઝા, મિસ બબીતા યાદવ, રમણ યાદવ, મિસ શુભા યાદવ, ગૌરવ પ્રકાશ શાહ, ઋષિ ટુટ્ટુ, મિસ આકાંક્ષા, મનોજ રાજપૂત, મિસ રુચિ કોહલી, શિબાશીષ મિશ્રા, ચંદન કુમાર મંડલ, એડ.હાજર

પક્ષો માટે.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

એમ. આર. શાહ, જસ્ટિસ

૧. ઓરિસ્સા ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા રિટ પિટિશન નંબર ૧૦૩૨૫/૨૦૦૮, ૧૨૯૪૮/૨૦૦૮ અને ૬૮૬૩/૨૦૦૮ માં પસાર કરાયેલા વિવાદિત સામાન્ય ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ અનુભવું છું, જેના દ્વારા ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ખંડપીઠે ઉપરોક્ત રિટ અરજીઓને મંજૂરી આપી છે અને જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ (ત્યારબાદ "અધિનિયમ, ૧૮૯૪" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૪ (૧) અને ૬ હેઠળની સૂચનાઓ અને અપીલકર્તા-લાભાર્થીની તરફેણમાં જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીમાં પસાર કરાયેલા પુરસ્કારો સહિત પ્રશ્નમાં જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીને રદ કરી દીધી છે. કંપની અને નિર્દેશ આપ્યો કે હસ્તગત કરેલી જમીનનો કબજો સંબંધિત જમીનમાલિકોને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવશે અને જમીનમાલિકોને કબજો પુનઃસ્થાપિત કર્યા પછી, તેઓ વળતર તરીકે અથવા અન્યથા તેમની જમીનના સંદર્ભમાં તેમને મળેલી રકમ પરત કરશે. વિવાદિત સામાન્ય ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, ઉચ્ચ અદાલતે સરકારી જમીન સમાધાન નિયમોના નિયમ ૫ હેઠળ લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં સરકારી જમીનની ગ્રાન્ટને પણ રદ કરી દીધી છે, જેમાં રાજ્ય સરકારને લાભાર્થી કંપનીને લીઝ દ્વારા આપવામાં આવેલી જમીન ફરી

શરૂ કરવાના નિર્દેશ સાથે, અપીલકર્તા-લાભાર્થી કંપની અને અન્ય લોકોએ વર્તમાન અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૨. શરૂઆતમાં, એ નોંધવું જરૂરી છે કે હાઈકોર્ટ સમક્ષ, મૂળ જમીનમાલિકો દ્વારા બે રિટ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી જેમની જમીન હસ્તગત કરવામાં આવી છે અને એક રિટ અરજી નાના જમીનધારકો વતી જાહેર હિતની અરજી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેઓ અદાલતનો સંપર્ક કરી શક્યા ન હતા અને વિસ્તારના લોકો વતી પણ.

૨.૧ એ નોંધવું જરૂરી છે કે આ વિવાદ લગભગ ૬૦૦૦ પરિવારોની લગભગ ૬૦૦૦ એકર જમીનના સંપાદનના સંદર્ભમાં છે, જે લગભગ ૩૦,૦૦૦ લોકોને અસર કરે છે.

૩. વર્તમાન અપીલ તરફ દોરી જતી હકીકતો ટૂંકમાં નીચે મુજબ છે:—

૩.૧ એ. ટી. કેર્ની લિમિટેડના આચાર્ય મોહિત કુમાર રાણાએ રાજ્ય સરકાર સમક્ષ અરજી દાખલ કરીને જણાવ્યું હતું કે મેસર્સ વેદાંત રિસોર્સિસ લિમિટેડ એન્જિનિયરિંગ, મેડિસિન, મેનેજમેન્ટ, જનરલ સાયન્સ અને હ્યુમેનિટીઝ વગેરેમાં અંડર-ગ્રેજ્યુએટ અને પોસ્ટ-ગ્રેજ્યુએટ અભ્યાસક્રમોમાં શિક્ષણ આપવા માટે ઓરિસ્સામાં યુનિવર્સિટી સ્થાપવાનું વિચારી રહી છે. અરજીમાં વધુમાં

જાણાવવામાં આવ્યું હતું કે જૂથે એપ્રિલ, ૨૦૦૬ દરમિયાન ઓરિસ્સાના માનનીય મુખ્યમંત્રી સમક્ષ રજૂઆત કરી હતી. ઓરિસ્સામાં વિવિધ સ્થળોની મુલાકાત લીધા પછી, તેમની ટીમે પુરી-કોણાર્ક મરીન ડ્રાઇવ પર પુરીની બહારના વિસ્તારમાં એક સ્થળની પસંદગી કરી છે જે યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે આદર્શ સ્થળ છે. તેથી, અન્ય બાબતોની સાથે, એવી પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી કે ઓરિસ્સા સરકારે ભુવનેશ્વર-પુરી-કોણાર્ક મરીન ડ્રાઇવમાં પુરી જિલ્લામાં નુઆનાઈની આસપાસ ૧૫,૦૦૦ એકર જમીન ઉપલબ્ધ કરાવવી જોઈએ. એવી પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી કે ઓરિસ્સા સરકારે પણ વિશેષ જમીન સંપાદન અધિકારીની નિમણૂક કરીને જમીન સંપાદન પ્રક્રિયામાં સંકલન કરવું જોઈએ. જૂથે પ્રાર્થના કરી હતી કે તેમને સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૬ સુધીમાં પ્રથમ તબક્કા માટે ૧૫૦૦ એકર જમીન અને ડિસેમ્બર, ૨૦૦૬ સુધીમાં બાકીની જમીન હસ્તગત કરવાની જરૂર છે. ત્યારબાદ, ઓરિસ્સા સરકાર અને વેદાંત ફાઉન્ડેશન વચ્ચે ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ પર સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા. ઓરિસ્સા સરકારે આશરે ૮૦૦૦ એકરની સંલગ્ન જમીનની ઉપલબ્ધતાની પુષ્ટિ કરી હતી અને ફાઉન્ડેશન દ્વારા જરૂરી વધારાની સંલગ્ન જમીન અને અન્ય સુવિધાઓ પૂરી પાડવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો.

૩.૨ સ્ટરલાઈટ ફાઉન્ડેશનના નામ અને શૈલીમાં સમાવિષ્ટ એક ખાનગી મર્યાદિત કંપનીએ કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૨૫ હેઠળ તેનું નામ બદલીને વેદાંત ફાઉન્ડેશન કર્યું હતું અને તે મુજબ નામ બદલવાના પરિણામે

જુલાઈ, ૨૦૦૪માં નવું પ્રમાણપત્ર ઓફ ઇન્કોર્પોરેશન બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું.એમઓયુ પર હસ્તાક્ષર કર્યા પછી, રાજ્ય સરકાર દ્વારા ફાઉન્ડેશનને જમીનની ફાળવણી માટે જરૂરી પગલાં લેવામાં આવ્યા હતા અને વેદાંત ફાઉન્ડેશનના ઉપાધ્યક્ષને અંદાજિત રોકાણ ખર્ચના ૨૦ ટકા જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, જે બાદમાં ઘટાડીને ૧૦ ટકા કરવામાં આવ્યો હતો અને ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ પાસેથી પ્રોજેક્ટની વહીવટી મંજૂરી મેળવવા અને સરકાર સમક્ષ દરખાસ્ત સાથે મંજૂરી રજૂ કરવા માટે પુરીના કલેક્ટરને જરૂરી નિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા હતા.

૩.૩ રાજ્યના જણાવ્યા અનુસાર, આ દરમિયાન, આ પ્રશ્નો પર કાયદા વિભાગનો અભિપ્રાય માંગવામાં આવ્યો હતો:—

(ક) શું આ પાયો શિક્ષણનો પાયો છે?અને

(ખ) શું જમીન જાહેર હેતુ માટે હસ્તગત કરવી જરૂરી છે?

૩.૪ ત્યારબાદ કાયદા વિભાગ અને મહેસૂલ અને આપત્તિ વ્યવસ્થાપન વિભાગ વચ્ચે પત્રવ્યવહાર થયો હતો.કાયદા વિભાગે અવલોકન કર્યું હતું કે જો સરકારનો યોગ્ય વિભાગ તેને અમલમાં મૂકવા માટે કોઈ યોજનાને પ્રાયોજિત કરે તો અધિનિયમ, ૧૮૯૪ હેઠળ સૂચિત શૈક્ષણિક યોજના માટે જમીન હસ્તગત કરી શકાય છે.વૈકલ્પિક રીતે, સોસાયટી દ્વારા પ્રાયોજિત શૈક્ષણિક યોજના માટે જમીન હસ્તગત કરી શકાય છે પરંતુ સરકારની પૂર્વ મંજૂરી સાથે.તેથી અવલોકન

કરતા, કાયદા વિભાગે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ હેઠળ, જાહેર હેતુ માટે જમીન હસ્તગત કરી શકાય છે, જો કે સરકારી પ્રાયોજકો શૈક્ષણિક યોજના હાથ ધરવા માટે અથવા સરકારની પૂર્વ મંજૂરી સાથે નોંધાયેલ સોસાયટી દ્વારા.વૈકલ્પિક રીતે, તેણે એવું પણ મંતવ્ય આપ્યું હતું કે વહીવટી વિભાગ ચકાસી શકે છે કે શું ઓરિસ્સા ઔદ્યોગિક માળખાગત વિકાસ નિગમ અધિનિયમ, ૧૯૮૦ની કલમ ૧૫ હેઠળ જમીન સંપાદન કરી શકાય છે કે કેમ.ઉપરોક્ત અભિપ્રાય પ્રાપ્ત થયા પછી, વહીવટી વિભાગનો મત હતો કે આઈડીસીઓમાંથી પસાર થવાનો બીજો વિકલ્પ શક્ય નથી અને તેણે સૂચવ્યું હતું કે ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ આ પ્રોજેક્ટને પ્રાયોજિત કરશે કે નહીં અને તેની સીધી માલિકી ધરાવશે કે કેમ અને તે ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા રચવામાં આવેલી સોસાયટી દ્વારા કરવામાં આવશે કે કેમ.

૩.૫ ત્યારબાદ, ખાનગી કંપનીને જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવાનો વિકલ્પ શોધવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, જેના પર ફરીથી કાયદા વિભાગના મંતવ્યો માંગવામાં આવ્યા હતા.કાયદા વિભાગે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે ભાગ VII અનુસાર અધિનિયમ, ૧૮૯૪ હેઠળ 'જાહેર કંપની' માટે જમીન હસ્તગત કરી શકાય છે. તે વેદાંત ફાઉન્ડેશને ફરીથી તેનું નામ બદલીને અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન કર્યું.નામ પરિવર્તનને કારણે, ૦૬/૦૯/૨૦૦૬ પર કંપની અધિનિયમની કલમ ૨૩ (૧) હેઠળ કંપનીઓના રજિસ્ટ્રાર પાસેથી નવું પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં આવ્યું હતું.

૩.૬ ૧૬/૧૦/૨૦૦૬ પર યોજાયેલી અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશનના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની બેઠકમાં, કંપનીનો દરજ્જો ખાનગી કંપનીમાંથી જાહેર કંપનીમાં બદલવાનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશને ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગને ૦૧/૧૧/૨૦૦૬ પર વેદાંત ફાઉન્ડેશનનું નામ અને માળખું બદલવાની જાણ કરી હતી.૨૪/૧૧/૨૦૦૬ પર, અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશને ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગના સચિવને પુષ્ટિ આપી હતી કે કંપનીનો દરજ્જો ખાનગીથી બદલીને જાહેર કંપની કરવામાં આવ્યો છે.તે જ દિવસે પુરીના કલેક્ટરે, એટલે કે, ૨૪/૧૧/૨૦૦૬, મહેસૂલ વિભાગના સંયુક્ત સચિવને જાહેર કંપનીનો દરજ્જો બદલવા અંગે અને વેદાંત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે જમીન સંપાદન માટે સુધારેલી વહીવટી મંજૂરી માટે ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગને પણ જાણ કરી હતી.

૩.૭ ત્યારબાદ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪ (૧) હેઠળ જાહેરનામાઓ ૬૯૧૭.૬૩ એકર માટે ૧૩/૧૨/૨૦૦૬ થી ૨૧/૦૮/૨૦૦૭ વચ્ચે જારી કરવામાં આવ્યા હતા.ઉપરોક્ત સૂચનાઓ અન્ય બાબતોની સાથે સૂચવે છે કે સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ ના પ્રકરણ VII ની દ્રષ્ટિએ હાથ ધરવામાં આવી રહ્યું હતું.તે પછી અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૫એ હેઠળ વાંધા માંગ્યા પછી અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૬ હેઠળ ૫૬૧૯.૦૫ એકર માટે ઘોષણા જારી કરવામાં આવી હતી.અપીલકર્તાના જણાવ્યા અનુસાર, પુરસ્કારો જાહેર થયા

પછી, ૩૩૪૨ એકર અધિગ્રહિત જમીન અને પ્રાયોજિત ૪૯૫ એકર સરકારી જમીનના સંદર્ભમાં કબજો આપવામાં આવ્યો હતો અને ₹૧ કરોડનું વળતર પણ વહેંચવામાં આવ્યું હતું.

૩.૮ જમીનનો વિશાળ વિસ્તાર ગરીબો, નાના ખેડૂતોની હોવાથી અને આ રીતે હસ્તગત કરેલી જમીન પ્રતિષ્ઠિત સ્થળે હતી અને હજારો ખેડૂત પરિવારો જમીનના આટલા વિશાળ હિસ્સાના સંપાદનથી પ્રભાવિત થયા હતા અને તે પણ ખાનગી કંપનીની તરફેણમાં, જેને દુર્ભાવનાપૂર્ણ રીતે પછીથી જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી, તેથી સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહી/પ્રક્રિયાને પડકારતી રિટ અરજીઓ હાઈકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૩.૯ વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે જાહેર હિતની અરજી સહિત રિટ અરજીઓને મંજૂરી આપી છે કે:-

((i) આરંભના તબક્કાથી કથિત પુરસ્કારોની તારીખ સુધી સંપાદનની કાર્યવાહી જે હકીકતમાં અને કાયદામાં આપવામાં આવી નથી અને જમીનનો કથિત કબજો મેળવવો એ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ના ભાગ-૭ હેઠળની જોગવાઈઓ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૪,૫એ, ૬,૮,૧૦,૧૧,૧૨, (૨), ૨૩,૨૪ની વૈધાનિક જોગવાઈનું ખુલ્લું ઉલ્લંઘન છે.

((૨) વેદાંત ફાઉન્ડેશન દ્વારા હકીકતને ખોટી રીતે રજૂ કરીને અને રાજ્ય સરકાર સાથે છેતરપિંડી કરીને કરવામાં આવેલી માંગણી પર લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં સંપાદનની કાર્યવાહી શરૂ કરવાથી સમગ્ર સંપાદનની કાર્યવાહીને દૂષિત કરી દેવામાં આવી છે.;

(૩) જાહેર હિતને વ્યાપક અસર થાય છે અને કાયદાના શાસનનું ઉલ્લંઘન થાય છે.;

(૪) જાહેર હિતની અરજી જાળવવા યોગ્ય હતી, જે નાના જમીન ધારકો વતી હતી, જેમની પાસે મુકદ્દમા લડવા માટે આ અદાલતનો સંપર્ક કરવાનો કોઈ આધાર નથી.;

(૫) તેથી, જે વ્યક્તિઓએ આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો છે અને જેમણે આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો નથી તેમના સંબંધમાં સંપાદનની કાર્યવાહી તેની સંપૂર્ણતામાં રદ કરવા માટે જવાબદાર છે કારણ કે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ ની જોગવાઈઓનું ખુલ્લું ઉલ્લંઘન છે.

૩.૧૦ ત્યારબાદ, ઉચ્ચ અદાલતે ફરિયાદની દ્રષ્ટિએ નીચેનો આદેશ પસાર કર્યો છે, જે નીચે મુજબ છે:—

“૬૯. પરિણામે, અમે રિટ અરજીઓને મંજૂરી આપીએ છીએ, કલમ ૪ (૧) અને ૬ હેઠળ જાહેરનામું અને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન સંપાદન માટે જમીન સંપાદન કાર્યવાહીમાં પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા સહિત વિવાદિત જમીન સંપાદન કાર્યવાહીને રદ કરીએ છીએ અને નિર્દેશ આપીએ છીએ કે હસ્તગત કરેલી જમીનનો કબજો સંબંધિત જમીન માલિકોને આપવામાં આવશે, પછી ભલે તેઓ તેમની જમીન સંપાદનને પડકારતા હોય કે નહીં. જમીન માલિકોને કબજો પુનઃસ્થાપિત કર્યા પછી, તેઓ વળતર તરીકે અથવા અન્યથા તેમની જમીનના સંદર્ભમાં તેમને મળેલી રકમ પરત કરશે. અમે સરકારી જમીન પતાવટ નિયમોના નિયમ ૫ હેઠળ લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં સરકારી જમીનની ગ્રાન્ટને પણ રદ કરીએ છીએ, જેમાં રાજ્ય સરકારને લાભાર્થી કંપનીને લીઝ દ્વારા આપવામાં આવેલી જમીન ફરી શરૂ કરવાના નિર્દેશ આપવામાં આવ્યા છે. રાજ્ય સરકાર, જમીન માલિકો અને લાભાર્થી કંપની સહિત તમામ સંબંધિત લોકો વહેલી તકે ઉપરોક્ત નિર્દેશનો અમલ કરશે.”

૩.૧૧ હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત સામાન્ય ચુકાદો અને આદેશ અને ચુકાદાના ફકરા ૬૯માં આદેશનો કાર્યકારી ભાગ વર્તમાન અપીલોનો વિષય છે.

૪. સંબંધિત અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સી. આર્યમા સુંદરમ અને શ્રી રાકેશ દ્વિવેદીએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ઉચ્ચ અદાલતે સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને રદ કરીને

અને રદ કરીને ભૌતિક રીતે ભૂલ કરી છે અને તે પણ જમીનમાલિકોના સંદર્ભમાં જેમની જમીન હસ્તગત કરવામાં આવી હતી, સંપાદન કાર્યવાહીને પડકારવામાં આવી ન હતી અને/અથવા તેમાંથી ઘણાએ પણ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૫ એ હેઠળ કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો ન હતો.

૪.૧ સંબંધિત અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં નીચેની હકીકતો પર વિચાર કરવાની વિનંતી કરી છે કે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને રદ કરીને પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશની બાંધધરી નથી:—

(i) એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪ હેઠળ જાહેરાતો ૬૯૧૭.૬૩ એકર માટે ૧૩/૧૨/૨૦૦૬ થી ૨૧/૦૮/૨૦૦૭ વચ્ચે જારી કરવામાં આવી હતી;

((૨) અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૬ હેઠળ જાહેરાતો ૫૬૧૯.૦૫ એકર માટે બહાર પાડવામાં આવી હતી, તે પહેલાં અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૫A હેઠળ વાંધાઓ મંગાવવામાં આવ્યા હતા;

(૩) માત્ર ૧૩ જમીનમાલિકો, જેઓ ૭૮.૮૯ એકરના માલિક હતા, તેમણે તેમના વાંધાઓ રજૂ કર્યા; ૩ જમીનમાલિકોના સંદર્ભમાં ૨૫.૬૧ એકરની હદ

સુધી, વાંધાઓ સ્વીકારવામાં આવ્યા અને ૧૦ વાંધાઓ નકારી કાઢવામાં આવ્યા. ૧૦ અસ્વીકાર કરનારાઓમાંથી કોઈએ પણ કોઈ પણ ફરિયાદ સાથે કોઈ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો ન હતો.

((iv) ૩૩૪૨ એકર હસ્તગત જમીનના સંદર્ભમાં કબજો લાભાર્થીની તરફેણમાં પહોંચાડવામાં આવ્યો.

(v) ૪૯૫ એકર સરકારી જમીનનો કબજો પણ આપવામાં આવ્યો હતો.

(vi) એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી કુલ ૩૮૩૭ એકર જમીનનો કબજો લાભાર્થીને સોંપવામાં આવ્યો હતો.

(vii) લાભાર્થીએ પહેલેથી જ ૪૧.૯૬ કરોડ રૂપિયાનું વળતર વહેંચી દીધું છે.

(viii) એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વળતર ઉપરાંત, રૂ. ૧૩ કરોડ રૂપિયાની સહાયની રકમ પણ વહેંચવામાં આવી હતી.

(ix) એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, આમ, ૩૮૩૭ વ્યક્તિઓને ઉપરોક્ત વળતર મળ્યું છે.

એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉચ્ચ અદાલતે સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને રદ કરીને ભૌતિક રીતે ભૂલ કરી છે.

જ.ર વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે હાઈકોર્ટ સમક્ષ કુલ ૯ રિટ અરજદારો હતા.તેમાંથી એક કલમ પએ હેઠળ વાંધાજનક હતો, જો કે, તેની જમીનને જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીમાંથી કાઢી નાખવામાં આવી હતી.તેથી, તેઓ હવે આ અદાલત સમક્ષ માત્ર એક પક્ષકાર છે.

જ.ર.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મૂળ રિટ અરજદારોમાંથી એક જમીન ગુમાવનાર હતો, પરંતુ કલમ પએ હેઠળ વાંધાજનક ન હતો. તેમની જમીન પણ કલમ ૬ ના તબક્કે જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીમાંથી કાઢી નાખવામાં આવી હતી.

જ.ર.૨ મૂળ રિટ અરજદારોમાંથી પાંચ જમીન ગુમાવનારા છે, પરંતુ કલમ પએ હેઠળ વાંધાજનક નથી.

જ.ર.૩ બે રિટ અરજદારો પી. આઈ. એલ. અરજદારો છે.

જ.૩ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, આજે આ અદાલત સમક્ષ કુલ ૭ જમીન

ગુમાવનારાઓ છે, જેમની પાસે આશરે ૧૧.૫૨ એકર જમીન છે, જો કે, તેમાંથી કોઈએ પણ કલમ ૫ A હેઠળ વાંધો દાખલ કર્યો નથી. લાભાર્થી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે બારમાં જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તા હવે તેમની જમીનને સંપાદનની કાર્યવાહીમાંથી બાકાત રાખવા તૈયાર છે, ભલે તેમણે કલમ ૫એ વાંધો દાખલ કર્યો ન હોય.

૪.૪ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે હકીકતમાં જ્યાં સુધી હાઈકોર્ટ સમક્ષ પી. આઈ. એલ. નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી પી. આઈ. એલ. રિટ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ પિટિશન (સી) નંબર ૬૯૮૧/૨૦૦૮ ધરાવતી પી. આઈ. એલ. ની અગાઉની બરતરફીને ધ્યાનમાં રાખીને હાઈકોર્ટ દ્વારા તેનું મનોરંજન થવું જોઈએ નહીં.

૪.૫ અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ થોડા સિવાય, ઉપરોક્ત જમીન ગુમાવનારાઓમાંથી કોઈએ પણ કલમ ૫એ હેઠળ કોઈ વાંધા રજૂ કર્યા નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે દિલ્લી વહીવટીતંત્ર વિરુદ્ધ ગુરદીપ સિંહ ઉબન અને અન્યો, (૨૦૦૦) ૭ એસ. સી. સી. ૨૯૬ ના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા અવલોકન અને ચુકાદા મુજબ, તમામ વ્યક્તિગત પ્રકૃતિના વાંધાઓને માફ કરવામાં આવે તેવું માનવામાં આવે છે.

જ.૬ વી. ચંદ્રશેખરન અને એ. એન. આર. વિરુદ્ધ વહીવટી અધિકારી અને અન્યો, (૨૦૧૨) ૧૨ એસ. સી. સી. ૧૩૩ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણયને આધારે આગળ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જો એક જમીન ગુમાવનાર દ્વારા સંપાદનને પડકારવામાં આવે, તો અન્ય જો તેણે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૫એ હેઠળ વાંધો દાખલ ન કર્યો હોય તો તેનો લાભ લઈ શકશે નહીં.

જ.૭ સંબંધિત અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે વર્તમાન કેસમાં સંપાદનની કાર્યવાહીને અંતિમતા પ્રાપ્ત થઈ છે, કારણ કે, અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૬ હેઠળની ઘોષણા પછી અને કલમ ૧૧ હેઠળ તપાસ કર્યા પછી, પુરસ્કારો જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા અને મોટાભાગના જમીનમાલિકોને વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું હતું અને ૩૩૪૨ એકર જમીનનો કબજો પણ લાભાર્થીને સોંપવામાં આવ્યો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, જ્યારે સંપાદનને અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થઈ ગયું હોય, પુરસ્કારો આપવામાં આવ્યા હોય, કબજો લેવામાં આવ્યો હોય અને વળતરની વહેંચણી કરવામાં આવી હોય, ત્યારે સમગ્ર સંપાદનની કાર્યવાહીને રદ કરવી ઈચ્છનીય નથી.

જ.૮ લાભાર્થી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે શરૂઆતમાં જમીન ખાનગી કંપની દ્વારા હસ્તગત કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, જો કે, ત્યારબાદ કંપની અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ

યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી કંપનીને પબ્લિક લિમિટેડ કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી. તેઓ આપણને વિવિધ પત્રવ્યવહારમાં લઈ ગયા છે અને લાભાર્થી કંપનીને પબ્લિક લિમિટેડ કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવાના આદેશો પસાર કર્યા છે.

૪.૯ તે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખીને, તે ભારપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે તેથી જ્યારે કલમ ૪ ની સૂચનાઓ જારી કરવામાં આવી હતી, ત્યારે લાભાર્થી કંપનીને પહેલેથી જ જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી.તેથી, લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ ની જોગવાઈઓ સાથે સંપૂર્ણપણે સુસંગત હતું.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે લાભાર્થી ટ્રસ્ટ/કંપનીની તરફેણમાં જમીનોનું સંપાદન વિગતવાર પરામર્શ અને શિક્ષણ વગેરે ક્ષેત્રમાં ટ્રસ્ટ/કંપનીના ઉદ્દેશ અને હેતુને ધ્યાનમાં લીધા પછી કરવામાં આવ્યું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે લાભાર્થી કંપની/ટ્રસ્ટ ઈચ્છે છે અને/અથવા ઓરિસ્સા રાજ્યમાં ખૂબ જ પ્રખ્યાત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવા માંગે છે.

૪.૧૦ લાભાર્થી કંપની વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા આગળ રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જો હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશમાં આ અદાલત દ્વારા દખલ કરવામાં નહીં આવે, તો અપીલકર્તાના પ્રોજેક્ટના અમલીકરણમાં ગંભીર અને પ્રતિકૂળ અસર થશે.

૪.૧૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા-લાભાર્થીએ ૩૮૩૭ એકરથી વધુ જમીન માટે વિઝન પ્લાન તૈયાર કર્યો છે, જે હાલમાં તેમના કબજામાં છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિઝન પ્લાન ૧,૦૦,૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓને સેવા પૂરી પાડતી યુનિવર્સિટીની ધારણા કરે છે અને યુનિવર્સિટીનું નિર્માણ તબક્કાવાર રીતે કરવામાં આવશે.પ્રથમ તબક્કામાં મેડિસિન, લિબરલ આર્ટ્સ, સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી, એગ્રિકલ્ચર એન્ડ ફૂડ પ્રોસેસિંગ અને ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ડિઝાઇન ક્ષેત્રની કોલેજો શરૂ કરવામાં આવશે.

૪.૧૨ એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે પ્રખ્યાત શિક્ષણવિદો પહેલેથી જ પ્રોજેક્ટના સલાહકાર/શૈક્ષણિક મંડળમાં છે.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કલમ ૪૧ કરારમાં પૂરતા સલામતીની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જમીનનો ઉપયોગ યુનિવર્સિટી માટે કરવામાં આવશે, અને જો જમીનનો કોઈ પણ ભાગ યુનિવર્સિટીના હેતુ માટે ઉપયોગમાં લેવામાં નહીં આવે, તો તે ભાગ રાજ્ય સરકારને પરત કરવામાં આવે છે.

૪.૧૩ સંબંધિત અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે, જમીન સંપાદન પછી પણ રાજ્ય સરકારની નીતિ અનુસાર પુનર્વસવાટના પગલાં લેવામાં આવ્યા છે, જે નીચે મુજબ છે:—

“૧. રાજ્ય સરકારની આર એન્ડ આર નીતિનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું, જે અંતર્ગત ૨૩૦ વિસ્થાપિત પરિવારોને સમાવવા માટે અધિગ્રહિત જમીનની અંદર ૬૫.૧૭ એકરની આર એન્ડ આર કોલોની અલગ રાખવામાં આવી છે.એ નોંધવું જોઈએ કે આર એન્ડ આર કોલોનીનું સ્થળ વિસ્થાપિત પરિવારો દ્વારા જ પસંદ કરવામાં આવ્યું છે.

૨. પ્રોજેક્ટથી અસરગ્રસ્ત પરિવારો યુનિવર્સિટીમાં નોકરી માટે પસંદગીના હકદાર છે.

૩. અપીલકર્તા જમીન ગુમાવનારા તમામ પરિવારોમાંથી એક સ્નાતકને કર્મચારી તરીકે નિયુક્ત કરવા સંમત થયા છે.

૪. અપીલકર્તા જમીનવિહોણા કૃષિ મજૂરોને બિનકુશળ બાંધકામ કામદારો તરીકે જોડવા માટે સંમત થયા છે.જો તે પ્રદાન કરવામાં ન આવે તો, કબજાની તારીખથી ૨૦૧૦ સુધી દરેક પરિવારને દર મહિને ૧૫૦૦ રૂપિયાનું નિર્વાહ ભથ્થું ચૂકવવામાં આવશે.

૫. અપીલકર્તા જમીન ગુમાવનાર પરિવારોના વિદ્યાર્થીઓ માટે ડી. એ. વી. શાળા, પુરીમાં અભ્યાસ કરવા માટેનો ખર્ચ સહન કરવા સંમત થયા છે.”

૪.૧૪ અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે વર્તમાન કેસમાં, અધિનિયમ, ૧૮૯૪ના ભાગ VII અને જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ (ત્યારબાદ "નિયમો, ૧૯૬૩" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) નું પાલન કરવામાં આવ્યું છે.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, ભાગ VII નું પાલન નીચે મુજબ કરવામાં આવ્યું છે:—

“૧. ભાગ VII નું પાલન આ રીતે કરવામાં આવ્યું છે:

(i) કલમ ૩૯/૪૦ રાજ્ય સરકાર દ્વારા સંમતિ આપવામાં આવી છે.

((૨) કલમ ૪૦ (૨)/નિયમ ૪ હેઠળ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી છે.

(૩) કલમ ૪૧ હેઠળ ફરજિયાત તરીકે ફાઉન્ડેશન દ્વારા કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા છે.

(૪) કલમ ૪૪ બી લાગુ પડતી નથી કારણ કે અપીલકર્તા એક જાહેર કંપની છે.”

૪.૧૫ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી નિયમો, ૧૯૬૩નો સંબંધ છે, અપીલકર્તા વતી એવો કેસ છે કે નિયમ ૪ની તપાસ ત્યારે જ સુસંગત છે જ્યારે જમીનની ઓળખ કંપની દ્વારા કરવામાં આવે અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા નહીં અને ત્યારબાદ કંપની દ્વારા ઉપરોક્ત ઓળખ કરાયેલી જમીન હસ્તગત કરવા માટે અરજી કરવામાં આવે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, જમીનની ઓળખ માત્ર રાજ્ય સરકાર દ્વારા જ કરવામાં આવી ન હતી

(અને તેથી, અપીલકર્તા લાભાર્થી દ્વારા નહીં), પરંતુ નિયમ જ હેઠળ કલ્પના કરવામાં આવી છે તેમ નોંધપાત્ર રીતે તપાસ હાથ ધર્યા પછી કરવામાં આવી હતી.તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતના સમર્થનમાં, અપીલકર્તા ટ્રસ્ટ/લાભાર્થી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સી. આર્યમા સુંદરમે નીચેની તારીખો અને ઘટનાઓને ધ્યાનમાં લેવાની પ્રાર્થના કરી છે:—

“(i) એપ્રિલ ૨૦૦૬-વેદાંત રિસોર્સિસ લિમિટેડ દ્વારા ઓડિશામાં યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે ઓડિશાના મુખ્યમંત્રી સમક્ષ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.(નોંધ: આ પ્રસ્તુતિમાં વેદાંત દ્વારા કોઈ ખાસ જમીનની ઓળખ કરવામાં આવી નથી)

((૨) એપ્રિલ-જૂન, ૨૦૦૬-રાજ્ય સરકારને ખબર હતી કે વેદાંત જૂથે અન્ય કેટલાક રાજ્યોમાં પણ આવી જ રજૂઆત કરી હતી.આ દરખાસ્તે રાજ્ય માટે એક મોટી તક રજૂ કરી હોવાથી, તેણે તેના ટોચના અધિકારીઓ એટલે કે મુખ્ય સચિવના નેતૃત્વ હેઠળ યોગ્ય સ્થળોની ઓળખ કરવાની પ્રક્રિયા શરૂ કરી હતી અને નિયમ જ હેઠળની બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને જમીનની ઓળખ કરવા માટે વિગતવાર તપાસ હાથ ધરી હતી.

(૩) વિવિધ વિકલ્પો પર વિચાર કર્યા પછી, રાજ્ય સરકારે આખરે પુરી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું.

(જ) ૧૬/૦૬/૨૦૦૬-ઓરિસ્સાના મુખ્યમંત્રીના કાર્યાલયે યુનિવર્સિટીની સ્થાપનાના સંબંધમાં વિવિધ વિભાગોના સચિવોની બેઠક બોલાવી હતી.આ બેઠકમાં રાજ્ય સરકારે પુરીમાં તેના દ્વારા ઓળખવામાં આવેલી જમીન પર અપીલકર્તા સમક્ષ વિગતવાર રજૂઆત કરી હતી.આ રજૂઆતમાં જમીનની યોગ્યતા, તેની હદ, તેની નીચે વસવાટ વગેરે અંગે વિગતવાર વિચારણા કરવામાં આવી છે.[નોંધ:આ નિયમ જ (૧) (i) અને (iii) નું પાલન પણ દર્શાવે છે]

(વ) ૨૩/૦૬/૨૦૦૬-રાજ્ય દ્વારા ઉપરોક્ત રજૂઆત અનુસાર, અપીલકર્તાએ રજૂઆતમાં પ્રસ્તાવિત સ્થળની સ્વતંત્ર મુલાકાત લીધી હતી.આ આધાર પર, એ. ટી. કેર્ની (વેદાંત દ્વારા નિયુક્ત સલાહકાર) દ્વારા મુખ્યમંત્રી કાર્યાલયને એક પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે વેદાંત પુરીમાં યુનિવર્સિટી સ્થાપવામાં રસ ધરાવે છે.

(vi) ૨૬/૦૬/૨૦૦૬-રાજ્ય સરકારના નિર્દેશ મુજબ, એડિશનલ.જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ, પુરી અને તહસીલદાર, પુરીએ પ્રોજેક્ટ વિસ્તારની વધુ મુલાકાત લીધી હતી.

(vii) ઉપરોક્ત ક્વાયટ દરમિયાન:

અ) એડિશનલ.પુરીના જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ અને સચિવ, કાર્યોએ પણ સ્થળનું હવાઈ સર્વેક્ષણ કર્યું હતું.[નોંધ:આ નિયમ ૪ (૧) (i) નું પાલન પણ દર્શાવે છે]

બી) સંપાદનની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી તે પહેલાં કલેક્ટર અને રાજ્ય સરકારના અન્ય અધિકારીઓ વચ્ચે ગામમાં સંખ્યાબંધ અનૌપચારિક જૂથ બેઠકો યોજાઈ હતી.જમીનની યોગ્યતા સહિત જમીન સંપાદનના વિવિધ પાસાઓ પર ચર્ચા કરવા અને જમીન સંપાદનના હેતુથી ગ્રામજનોને માહિતગાર કરવા માટે આ કરવામાં આવ્યું હતું; [નોંધ:આ નિયમ ૪ (૧) (i) અને (iii) નું પાલન પણ દર્શાવે છે]

સી) એક અલગ અલગ વૈકલ્પિક સ્થળોમાંથી ઓછામાં ઓછું વિસ્થાપન થઈ રહ્યું છે કે કેમ તે સુનિશ્ચિત કરવાના હેતુથી પણ મુલાકાતો કરવામાં આવી હતી.

ડી) અપીલકર્તા જમીનનો ઝડપથી ઉપયોગ કરી શકે તે માટે પણ નિર્ધારણ કરવામાં આવ્યું હતું; વિવિધ સમીક્ષાઓ પર, જમીનની જરૂરિયાત ઘટાડીને ૬૦૦૦ એકર કરવામાં આવી હતી; [નોંધ:આ નિયમ ૪ (૧) (iv) અને (v) નું પાલન પણ દર્શાવે છે.

ઈ) જમીન વરસાદથી પોષિત છે; સિંચાઈ નથી; ખેતીની જમીનની સારી ગુણવત્તા નથી; નબળી, બિનઉત્પાદક અને પડતર જમીન છે તે જાણવા માટે

પણ ક્વાયત હાથ ધરવામાં આવી હતી.[નોંધ:આ નિયમ ૪ (૧) (vi) નું પાલન પણ દર્શાવે છે]

એફ) વાજબી કિંમતની ચુકવણી માટે વાટાઘાટો કરવા માટે અપીલકર્તાઓ દ્વારા પ્રોજેક્ટ વિસ્તારના મોટાભાગના જમીન હા કી કાઢનારાઓનો બેઠકોમાં સંપર્ક કરવામાં આવ્યો હતો.[નોંધ:આ નિયમ ૪ (૧) (ii) નું પાલન પણ દર્શાવે છે]

(viii) ૧૯/૦૭/૨૦૦૬-રાજ્યને મળનારા પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ લાભો વિશે સંતુષ્ટ થયા પછી, સૂચિત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે એક સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.[નોંધ:નિયમ ૪ (૧) (v) નું પાલન, એટલે કે, અપીલકર્તા જમીનનો ઝડપથી ઉપયોગ કરી શકે તે સુનિશ્ચિત કરવાનો નિર્ધાર

(ix) ૦૯/૦૮/૨૦૦૬-રાજ્ય સરકારે જમીન સંપાદન પ્રક્રિયામાં સંકલન સ્થાપિત કરવા માટે આર એન્ડ આર માટે વિશેષ એલ. એ. ઓ. અને વિશેષ અધિકારીની નિમણૂક કરી છે.

(x) ૨૯/૧૧/૨૦૦૬-રાજ્ય સરકારે સંતોષ પામ્યા પછી, પ્રોજેક્ટ માટે વહીવટી મંજૂરી આપી છે.

(xi) ૦૨/૦૯/૨૦૦૬ અને ૦૭/૦૨/૨૦૦૮ વચ્ચેની ૭ કોર કમિટીની

બેઠકોની મિનિટો પણ નિયમ જનું નોંધપાત્ર પાલન નોંધે છે.”

જ.૧૬ તે આગળ રજૂ કરવામાં આવે છે કે તેથી, નિયમો ૩ (૧) અને ૩ (૨) નું પાલન કરવામાં આવે છે.એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે પછીથી નિયમ જનું પણ પાલન કરવામાં આવ્યું છે.

જ.૧૭ રાજ્ય સરકાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે વર્તમાન કેસમાં અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪,પએ, ૬,૯,૧૧ અને ૧૨નું પાલન કરવામાં આવ્યું છે.અધિનિયમ, ૧૮૯૪ હેઠળની જોગવાઈઓ સાથે રાજ્ય સરકારના પાલનના સમર્થનમાં નીચેની તારીખો અને ઘટનાઓને ધ્યાનમાં લેવાની પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે, જે નીચે મુજબ છે:—

“૧. કલમ ૪ (૧) હેઠળની સૂચના સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવી છે અને તે વિસ્તારમાં ફરતા બે દૈનિક અખબારોમાં અને કલેક્ટરે કલમ ૪ (૧) હેઠળ વિસ્તારમાં અનુકૂળ સ્થળોએ ઢોલ વગાડીને કલમ ૪ (૧) હેઠળની જાહેર સૂચનાનો ઉપયોગ કર્યો છે.

૨. કલમ પએ હેઠળ વાંધાઓ આમંત્રિત કરવા માટે રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને કારણદર્શક નોટિસ આપવા માટે કાયદામાં કોઈ જોગવાઈ નથી. એલ. એ. એક્ટ, ૧૮૯૪માં રાજ્ય સુધારાને કારણે કલાર્ટિકમાં પણ આ જ જરૂરિયાત છે,

કમનસીબે, ઓરિસ્સામાં આવી કોઈ જરૂરિયાત ન હોવા છતાં હાઈકોર્ટ દ્વારા વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા આ જ લાગુ કરવામાં આવ્યું છે.

૩. ૧૩ એસી ૭૮.૮૯ માપતા વિસ્તાર માટે ૬ ગામોમાંથી પ્રાપ્ત થયેલી વાંધા અરજીઓ.ધ સ્પ્લ. જમીન સંપાદન અધિકારીએ કલમ ૫-એ હેઠળ સુનાવણી માટે વાંધાજનક લોકોને નોટિસ આપી છે. અરજદારોને સાંભળ્યા.તેમણે પોતાનો અહેવાલ અને કાર્યવાહીના રેકૉર્ડ સાથે જિલ્લા કલેક્ટર દ્વારા મહેસૂલ વિભાગમાં સરકારને વાંધા અરજીઓ મોકલી છે.હકીકતમાં, ૧૩ વાંધાઓમાંથી ૩ (૨૫.૬૧ એકર) ને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.૧૦ અસ્વીકાર કરનારાઓમાંથી કોઈએ પણ કોઈ પણ ફરિયાદ સાથે કોઈ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો ન હતો.

૪. રાજ્ય સરકારે કલમ ૬ (૨) હેઠળ જાહેર જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે.

૫. કલેક્ટરે ગામમાં કલમ ૯ (૧) હેઠળ અને કલમ ૯ (૩) હેઠળ રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને નોટિસ ફટકારી છે, જેમાં તેમને વળતરનો દાવો દાખલ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે, જે એલ. એ. રેકૉર્ડમાં સ્પષ્ટ છે.

૬. તેમના સંબંધિત હિતો, વળતરના દાવાઓ અને વિસ્તાર પરના વાંધાઓની તપાસ કર્યા પછી, જે રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓએ કલમ ૯ હેઠળની સૂચનાઓ અનુસાર જણાવ્યું છે, કલમ ૧૧ હેઠળ કલેક્ટરે જમીનના સાચા વિસ્તાર,

વળતરની મંજૂરી અને વળતરની વહેંચણી પર ચુકાદો પસાર કર્યો છે.

૭. એલ. એ. એક્ટ, ૧૮૯૪ હેઠળ વળતર ઉપરાંત, આર. પી. ડી. એ. સી. (રાજ્ય આર એન્ડ આર નીતિ અનુસાર રચાયેલ) દ્વારા મંજૂર કરાયેલ ઓછામાં ઓછા ૨ લાખ એકરના વળતરને આધિન એકર દીઠ ૧ લાખ રૂપિયાની સહાયની રકમ ચૂકવવાની હતી.આ પ્રદાન કરવાના અન્ય વિવિધ લાભો ઉપરાંત છે, જેની ગણતરી (I) માં કરવામાં આવી છે.ઉપરના પાન ૩ પર આ નોંધનો બી.

૮. કલેક્ટરે એલ. એ. અધિનિયમ ૧૮૯૪ની કલમ ૧૨ (૨) હેઠળ આવી રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને તેમના પુરસ્કારની નોટિસ આપી છે, જે એલ. એ. રેકૉર્ડમાં સ્પષ્ટ છે.”

૪.૧૮ અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા આગળ રજૂ કરવામાં આવે છે કે હકીકતમાં આ પ્રોજેક્ટ કોઈપણ પ્રતિબંધિત ક્ષેત્રમાં આવતો નથી.તે દરિયાકાંઠાના નિયમનકારી ક્ષેત્રની બહાર છે.પ્રસ્તાવિત વેદાંત યુનિવર્સિટીથી સમુદ્રનું અંતર ૨૦૦૦ મીટરથી વધુ છે.બાલુખંડ વન્યજીવ અભયારણ્ય પ્રસ્તાવિત સ્થળથી ધોરીમાર્ગ/પુરી-કોણાર્ક મરીન ડ્રાઇવ દ્વારા અલગ કરવામાં આવ્યું છે.એવું કહેવામાં આવે છે કે અભયારણ્ય દરિયાની બાજુએ છે, જ્યારે પ્રસ્તાવિત સ્થળ જમીનની બાજુએ છે.

૪.૧૯ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સંખ્યાબંધ ખાનગી સંસ્થાઓ અને સંસ્થાઓ છે જે પ્રસ્તાવિત યુનિવર્સિટીની જેમ ધોરીમાર્ગની એક જ બાજુએ છે, જેમાં મોટી વસ્તી ધરાવતું બેલ્દાલાનું આખું ગામ પણ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે પ્રસ્તાવિત સ્થળમાંથી વહેતી નુઆનઈ આરોપ મુજબ નદી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેમાં બે માનવસર્જિત ચેનલો (ગબકુંડ કટ અને સિયાર કટ) નો સમાવેશ થાય છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આ નહેરોના નિર્માણ માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા જમીન હસ્તગત કરવામાં આવી હતી. આ બે નહેરોની માલિકી હજુ પણ ઓરિસ્સા સરકારના જળ સંસાધન વિભાગ પાસે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કોઈપણ સંજોગોમાં, પર્યાવરણીય મંજૂરી આપતી વખતે એમઓઈએફ દ્વારા તમામ પર્યાવરણીય જરૂરિયાતોની તપાસ કરવામાં આવશે અને તેની તપાસ કરવામાં આવશે.

૪.૨૦ સંબંધિત અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલોએ આપણને ઉચ્ચ ન્યાયાલયના તારણો અને તેમના પ્રતિસાદ તરફ દોરી ગયા છે, જેનો મોટાભાગે ઉપર ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૪.૨૧ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, વર્તમાન અપીલને મંજૂરી આપવા માટે પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે.

૫. મૂળ રિટ અરજદારો-સંબંધિત પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ

શ્રી પ્રશાંત ભૂષણ દ્વારા વર્તમાન અપીલોનો ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવે છે.

પ.૧ તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તાત્કાલિક કેસમાં લગભગ ૬૦૦૦ પરિવારોની લગભગ ૬૦૦૦ એકર જમીનનું સંપાદન સામેલ છે, અને આમ, લગભગ ૩૦,૦૦૦ લોકોનું વિસ્થાપન સામેલ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઓરિસ્સા સરકારે સ્પષ્ટ રીતે મનસ્વી રીતે કામ કરીને અને અપીલકર્તા કંપનીની તરફેણમાં સંબંધિત જમીનના સંપાદનનું પૂર્વનિર્ધારણ કરીને અધિનિયમ, ૧૮૯૪ અને નિયમો, ૧૯૬૩ની તમામ ફરજિયાત જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને અપીલકર્તા કંપની પર મોટી ઉદારતા વરસી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઓરિસ્સા સરકારની ઉપરોક્ત ગેરકાયદેસર કાર્યવાહી જાહેર હિતના સમર્થન માટે પૂરતા કારણને જન્મ આપે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ૬૦૦૦ એકર જમીનના આટલા વિશાળ વિસ્તારની ફાળવણીમાં રાજ્યની કાર્યવાહી અને તે પણ મુખ્ય સ્થળે, જે પક્ષપાત અને મનસ્વીપણાના સ્પષ્ટ કેસ સિવાય બીજું કંઈ નહોતું, જેને હાઈકોર્ટ દ્વારા યોગ્ય રીતે રદ કરવામાં આવ્યું છે.

પ.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૪ (૧) અને ૬ હેઠળની સૂચનાઓ સહિત જમીન સંપાદનની કાર્યવાહી અને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીમાં પસાર કરાયેલા પુરસ્કારોને માનનીય ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા યોગ્ય રીતે રદ કરવામાં આવ્યા છે, જેમાં ભારતના બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવામાં આ

અદાલતની કોઈપણ દખલગીરીની જરૂર નથી.

૫.૩ મૂળ રિટ અરજદારો-મૂળ જમીનમાલિકો/જમીન ગુમાવનારાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં જમીનની ઓળખ અપીલકર્તા કંપની દ્વારા કરવામાં આવી હતી, સરકાર દ્વારા નહીં, જે તારીખો અને ઘટનાઓના ઘટનાક્રમ અને મુખ્યમંત્રીના મુખ્ય સચિવની નોંધ પત્રક પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે નોંધ પત્રક સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે, અન્ય બાબતોની સાથે, અપીલકર્તા કંપનીએ ઓરિસ્સા સરકારને ભુવનેશ્વર-પુરી-કોણાર્કમાં પુરી જિલ્લાના ગુઆનાઈની આસપાસ ૧૫,૦૦૦ એકર સંલગ્ન જમીન તેના માટે ૧૫/૦૬/૨૦૦૬ દ્વારા ખાસ ઉપલબ્ધ કરાવવા કહ્યું હતું.

૫.૪ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ ના સમજૂતી કરાર (એમઓયુ) ની સંબંધિત કલમો પણ દર્શાવે છે કે જમીનની ઓળખ કંપની દ્વારા કરવામાં આવી હતી, સરકાર દ્વારા નહીં. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે ID ૧ તારીખના સમજૂતી કરાર મુજબ, વેદાંત ફાઉન્ડેશને ઓરિસ્સામાં પુરી નજીક ૧૫,૦૦૦ કરોડ રૂપિયાના અંદાજિત ખર્ચ સાથે સ્વ-સમાવિષ્ટ ટાઉનશીપ સાથે યુનિવર્સિટી સ્થાપવાની દરખાસ્ત કરી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત સમજૂતી કરારમાં પણ સૂચિત સ્થળનો સંદર્ભ હતો. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે ઓરિસ્સા સરકારે હમણાં જ લગભગ ૮૦૦૦ એકરની સંલગ્ન જમીનની

ઉપલબ્ધતાની પુષ્ટિ કરી છે.[એમઓયુની કલમ ૫]

૫.૫ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઓરિસ્સા સરકાર અને અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન વચ્ચે અમલમાં મુકવામાં આવેલી કલમ ૪૧ સમજૂતી પણ દર્શાવે છે કે જમીનની ઓળખ કંપની દ્વારા કરવામાં આવી હતી, સરકાર દ્વારા નહીં કારણ કે ઉપરોક્ત સમજૂતીમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે કંપની પુરી નજીક વેદાંત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવા માંગતી હતી અને તેણે તેની નીચેની અનુસૂચિમાં વર્ણવેલ જમીનના સંપાદન માટે ઓરિસ્સા સરકારને અરજી કરી હતી, જે તેમાં સંલગ્ન નકશા પર લેખિત અને વર્ણવેલ હતી, જેમાં કંપની વેદાંત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવા માંગતી હતી.

૫.૬ મૂળ રિટ અરજદારો-મૂળ જમીનમાલિકો/જમીન ગુમાવનારાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલો દ્વારા આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે ઓરિસ્સા સરકાર, શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં વેદાંત ફાઉન્ડેશનનો કોઈ અગાઉનો ટ્રેક રેકૉર્ડ નથી તે સંપૂર્ણપણે સારી રીતે જાણતી હોવા છતાં, વેદાંત યુનિવર્સિટી અને તેના અધિકારીઓને વહીવટ, પ્રવેશ, ફી માળખું, અભ્યાસક્રમ અને ફેકલ્ટી પસંદગીના સંદર્ભમાં સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા જેવી વેદાંતને અનુચિત ઉદારતા પૂરી પાડતી ૧૮/૦૭/૨૦૦૬ તારીખના એમઓયુમાં ઘણી કલમો શામેલ છે; પ્રસ્તાવિત યુનિવર્સિટીને રાજ્ય સરકારના કોઈપણ આરક્ષણ કાયદાઓથી સંપૂર્ણ મુક્તિ હોવી જોઈએ, યુજીસી, AICTE વગેરે પાસેથી નિયમનકારી મંજૂરીઓ મેળવવામાં

તમામ સહાય. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, ઉપરોક્ત સમજૂતી કરાર મુજબ પણ, સરકાર ભુવનેશ્વર શહેરથી સૂચિત સ્થળ સુધી જ-લેનનો માર્ગ પ્રદાન કરવા સંમત થઈ છે અને ઓરિસ્સા સરકાર વેદાંત સાથે પરામર્શ કર્યા પછી જ યુનિવર્સિટીની સરહદથી ૫ કિમી ત્રિજ્યામાં જમીન ઉપયોગ/ઝોનિંગ યોજના બનાવશે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સરકારે તમામ રાજ્ય કરવેરા/કરવેરા/ફરજોને મુક્તિ આપવાનું પણ વચન આપ્યું છે, એટલે કે. એમઓયુ પર હસ્તાક્ષરની તારીખથી આર એન્ડ ડી ઉપકરણો, શૈક્ષણિક સહાયકો, પ્રયોગશાળાના ઉપકરણો અને સાધનો અને બાંધકામ સામગ્રી પર વેટ, વર્ક કોન્ટ્રાક્ટ ટેક્સ, સ્ટેમ્પ ડ્યુટી અને એન્ટ્રી ટેક્સ. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સરકારે એસ. પી. સી. બી. પાસેથી એન. ઓ. સી. મેળવવા અને કેન્દ્ર સરકાર પાસેથી તમામ મંજૂરીઓ મેળવવા માટે ફાઉન્ડેશનને મદદ કરવાનું પણ વચન આપ્યું છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સરકારે આ પ્રોજેક્ટ માટે ઝડપી ઇઆઈએ અને ઇ. એમ. પી. ની વ્યવસ્થા કરવામાં ફાઉન્ડેશનને મદદ કરવાનું પણ વચન આપ્યું છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સરકારે અસાધારણ વિશાળ માત્રામાં વીજળી અને પાણી પૂરું પાડવાનું વચન પણ આપ્યું છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સરકારની ઉપરોક્ત ભૂમિકા ખાનગી ટ્રસ્ટ/કંપની-વેદાંત ફાઉન્ડેશનની તરફેણમાં સ્પષ્ટ પક્ષપાત દર્શાવે છે.

૫.૭ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઓરિસ્સા સરકારે પરિસરના નિર્માણ માટે અપીલકર્તા કંપનીની ૧૦,૦૦૦ એકર જમીનની માંગની વાસ્તવિકતા અંગે તેના

મનનો ઉપયોગ કર્યો ન હતો.એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે એ નોંધવું જોઈએ કે વિશ્વની સૌથી મોટી યુનિવર્સિટીઓમાંની એક-સ્ટેનફોર્ડ યુનિવર્સિટી લગભગ ૮,૧૦૦ એકરનો ઓછો સંલગ્ન વિસ્તાર ધરાવે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, ઓરિસ્સા સરકારે ૮૦૦૦ એકરની ઉપલબ્ધતાની પુષ્ટિ કરી હતી અને અપીલકર્તા કંપની દ્વારા જરૂરી વધારાની સંલગ્ન જમીન પૂરી પાડવાનું વચન આપ્યું હતું.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે સંબંધિત સમયે, ફાઉન્ડેશન એક ખાનગી કંપની હતી જેમાં પરિવારના ૩ સભ્યો હતા અને ૫,૦૦૦/- રૂપિયાની બાંધધરી દ્વારા મર્યાદિત હતી, અને શિક્ષણ ક્ષેત્રમાં કોઈ અગાઉનો ટ્રેક રેકૉર્ડ નહોતો.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વેદાંત ફાઉન્ડેશનની વિનંતી સ્વીકારતી વખતે સરકારે અગાઉના ટ્રેક રેકૉર્ડને ધ્યાનમાં લીધો ન હતો અને વિવિધ સરકારો/સત્તાવાળાઓ/અદાલતો/ટ્રિબ્યુનલ્સ અને એજન્સીઓ દ્વારા વેદાંત જૂથ પર ખાણકામ કાયદાઓ, પર્યાવરણીય કાયદાઓ, પ્રદૂષણ ફેલાવવા અને ઓરિસ્સા, તમિલનાડુ, ગોવા અને કર્ણાટકમાં તેની ખાણકામ યોજનાઓમાં માનવ અધિકારોના ઉલ્લંઘન માટે વારંવાર શા માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા છે તે ધ્યાનમાં લીધું ન હતું.

૫.૮ વિવાદિત ચુકાદાના ફક્ત ૬૩ થી ૬૭ માં ઉચ્ચ અદાલતે કરેલા અવલોકનો તરફ આપણને લઈ જતા, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે એવું માનવા માટે નક્કર કારણો અને તારણો આપ્યા છે કે જમીન સંપાદનની કાર્યવાહી સરકાર દ્વારા સ્પષ્ટ રીતે મનસ્વી રીતે હાથ ધરવામાં આવી હતી અને

જાહેર હિતને હરાવી દીધું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે જાહેર હિતની અરજીઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધી છે કે વેદાંત ફાઉન્ડેશન દ્વારા તથ્યોની ખોટી રજૂઆત કરીને અને રાજ્ય સરકાર સાથે છેતરપિંડી કરીને કરવામાં આવેલી માંગણી પર લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં સંપાદનની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે, જેણે સમગ્ર સંપાદનની કાર્યવાહીને દૂષિત કરી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય નિરીક્ષણ કર્યું છે અને જણાવ્યું છે કે મોટા પ્રમાણમાં જાહેર હિતને અસર થાય છે અને કાયદાના શાસનનું ઉલ્લંઘન થાય છે.

૫.૯ જ્યાં સુધી અપીલકર્તા વતી રજૂઆતની વાત છે કે આશરે ૬૦૦૦ લોકોમાંથી માત્ર ૭ લોકોએ કલમ ૫એ વાંધાઓ દાખલ કર્યા હતા, જેઓ તેમની જમીન ગુમાવી રહ્યા હતા, ત્યાં સુધી તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે માત્ર ૭ લોકોએ જ તેમના વાંધાઓ દાખલ કર્યા તે હકીકત દર્શાવે છે કે જમીનમાલિકો કાં તો જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીથી અજાણ હતા અને/અથવા ખૂબ નબળા, ગરીબ અને વંચિત હતા અને કલેક્ટર સમક્ષ વાંધાઓ પણ દાખલ કરવાની સ્થિતિમાં નહોતા. એસ. પી. ગુપ્તા વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, ૧૯૮૧ પૂરક એસ. સી. સી. ૮૭; બંધુઆ મુક્તિ મોરચા વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, (૧૯૮૪) ૩ એસ. સી. સી. ૧૬૧ અને પબ્લિક યુનિયન ફોર સિવિલ લિબર્ટીઝ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ટી. એન., (૨૦૧૩) ૧ એસ. સી. સી. ૫૮૫ ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે જાહેર હિતની

અરજીઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધી છે અને સંપૂર્ણ સંપાદન કાર્યવાહીને યોગ્ય રીતે રદ કરી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે ૬૦૦૦ એકર જમીનના આટલા વિશાળ હિસ્સાના સંપાદન દ્વારા જાહેર હિતની અરજીઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધી છે અને મંજૂરી આપી છે, જે ૩૦,૦૦૦ લોકોને અસર કરે છે, જેઓ ખૂબ જ નબળા, ગરીબ અને વંચિત હતા, જેઓ કાનૂની નિવારણ માટે અદાલતનો સંપર્ક કરી શક્યા ન હતા.

પ.૧૦ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જાહેર હિતની અરજીઓ ઉપરાંત જમીન ગુમાવનારાઓએ પણ સંપાદનને પડકાર્યું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, ઉચ્ચ અદાલતે સંપાદનની સમગ્ર કાર્યવાહીને યોગ્ય રીતે રદ કરી દીધી છે. એવું જાણવા મળ્યું છે કે વિવિધ કેસોમાં માનનીય અદાલતોએ વારંવાર સમગ્ર સંપાદનને રદ કર્યું છે જ્યાં ગેરકાયદેસરતા આ મામલાના મૂળમાં જાય છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા યોગ્ય રીતે અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું અને ધારવામાં આવ્યું હતું તેમ, સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહી મનસ્વીતાથી અને અધિનિયમ, ૧૮૯૪ અને જમીન સંપાદન પ્રક્રિયામાં વૈધાનિક નિયમોનું ઉલ્લંઘનથી પીડાતી હતી.

પ.૧૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા એક ખાનગી કંપની છે, જાહેર કંપની નથી. તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે સ્વીકાર્ય રીતે, અપીલકર્તા દાવો કરે છે કે તે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જારી કરાયેલા લાઇસન્સ સાથે ગેરંટી દ્વારા મર્યાદિત

કલમ ૨૫ હેઠળ નોંધાયેલી ખાનગી કંપની હતી.જો કે, ઉપરોક્ત લાઇસન્સ અનુસાર, આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિએશનમાં કોઈપણ ફેરફારને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા મંજૂરી આપવી જરૂરી છે.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે અહીં, ઠરાવ, તારીખ ૨૩/૧૧/૨૦૦૬, અપીલકર્તા દ્વારા આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિએશનને જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવા અને સભ્યોને વધારીને ૭ કરવા માટે તેને કલમ ૨૫ હેઠળ જારી કરાયેલા લાઇસન્સ મુજબ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી અને તેથી, કંપની ક્યારેય જાહેર કંપની બની ન હતી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કંપનીઓના રજિસ્ટ્રાર વતી હાઇકોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામા પરથી પણ ઉપરોક્ત બાબત સ્પષ્ટ થાય છે.તેઓ આપણને હાઇકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરાયેલ કંપનીઓના રજિસ્ટ્રાર દ્વારા તારીખ ૧૫/૧૦/૨૦૦૮ ના સોગંદનામાના ફકરા નંબર ૯,૧૦ અને ૧૨ નામના સંબંધિત ફકરાઓ પર લઈ ગયા છે.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કંપની બાબતોના મંત્રાલય તરફથી ૨૨/૧૧/૨૦૦૬ તારીખના પત્ર પર વેદાંતની નિર્ભરતા એ કંપની જાહેર કંપની બની હોવાનો કોઈ પુરાવો નથી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે માત્ર એટલું જ કહે છે કે વેદાંતની "કંપની અધિનિયમ ૧૯૫૬ની કલમ ૨૫ (૮) હેઠળ પરવાનગી માટેની વિનંતી આથી કંપનીના દરજ્જાને ખાનગીમાંથી જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવાની વિચારણા કરવામાં આવે છે".તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તે કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૨૩,૩૧,૧૮૯ (૨) અને ૧૯૨ ની જોગવાઈઓના પાલનને આધિન છે, જેનું બિલકુલ પાલન કરવામાં આવતું નથી.

પ.૧૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેથી જ આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિએશનને સરકારની કોર કમિટી સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી, જેના વિના કોઈ પણ કંપનીનું સ્વરૂપ સમજી શકતું નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કંપનીનું સ્વરૂપ, એટલે કે તે જાહેર હોય કે ખાનગી, તે શેરના હોલ્ડિંગની પ્રકૃતિ પર આધાર રાખે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જો સભ્યો સંયુક્ત રીતે શેર ધરાવે છે, તો અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૩ (સી) ની જોગવાઈ મુજબ, તેમને માત્ર એક જ સભ્ય તરીકે ગણવામાં આવશે. વધુમાં, કલમ ૨૫ નોંધાયેલી કંપની માટે પણ તેના સભ્યોની જવાબદારી અંગે અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૧૨ (૫) નક્કી કરી શકાય ન હતી. તદ્દનુસાર, સભ્યો, બોર્ડ મીટિંગની મિનિટો પરથી જોઈ શકાય છે કે, તમામ અગ્રવાલ સંયુક્ત રીતે કંપની ધરાવે છે, અને તેથી, તે માત્ર એક ખાનગી કંપની જ હોઈ શકે છે.

પ.૧૩ તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે, જો કે, અપીલકર્તાના તારીખ ૧૦/૦૨/૨૦૧૧ ના પત્રમાં, અપીલકર્તાએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમની પાસે કોઈ શેર નથી અને તે અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૨૫ હેઠળ ગેરંટી પર નોંધાયેલી કંપની છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યારે કોઈ શેર ન હોય, ત્યારે શેર સંયુક્ત રીતે અથવા અલગથી રાખવાની રીત નક્કી કરી શકાતી નથી અને તેથી કંપની માત્ર એક ખાનગી કંપની હોઈ શકે છે.

પ.૧૪ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ૩૧/૦૭/૨૦૦૭ પર અમલમાં મુકાયેલા કરારમાં પણ, અપીલકર્તા કંપની પોતાનો ઉલ્લેખ માત્ર એક કંપની તરીકે કરે છે પરંતુ પોતાને જાહેર કંપની તરીકે દર્શાવતી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા પણ અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૪૪ હેઠળ ફરજિયાત તરીકે અનુસૂચિ IV માં તેના બદલામાં પ્રોસ્પેક્ટસ અથવા નિવેદન દાખલ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અનુસૂચિ IV કંપનીમાં દરેક નિયામકના હિત અને શેર હોલ્ડિંગ પેટર્નની જાહેરાતની બાંહેધરી આપે છે, જેના વિના કંપનીનું સ્વરૂપ નક્કી કરવું શક્ય નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જાહેર કંપની ખાનગી કંપની સિવાયની કોઈપણ કંપની હોવાથી, ૧૯૫૬ના અધિનિયમની કલમ ૩ (સી) ની જોગવાઈના પાલનની તપાસ કરવા માટે શેર હોલ્ડિંગ પેટર્ન આવશ્યક છે.

પ.૧૫ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જાહેર કંપની, અધિનિયમ, ૧૮૯૪ ના સંદર્ભમાં, ખાનગી કંપનીના આધારને દૂર કરવા માટે કોઈપણ જનતાને શેર ખરીદવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિએશનમાં જોગવાઈની જરૂર પડશે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૪૪બીનો વ્યાપ તેના હેતુ પર સમજવો જોઈએ. પરિવારના ત્રણ સભ્યો દ્વારા રચાયેલી કંપનીને કાયદેસર રીતે જાહેર કંપની તરીકે સ્વીકારી શકાતી નથી જો તેના સભ્યોને પુત્રો અને પુત્રીઓ ઉમેરીને ૭ સંખ્યા સુધી વધારવામાં આવે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી, "જાહેર કંપની" શબ્દસમૂહનો અર્થ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની

કલમ ૪૪બીના અવકાશ અને ઉદ્દેશને ધ્યાનમાં લઈને થવો જોઈએ.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેથી જ કલમ ૪૦ અને તેના માટે ઘડવામાં આવેલા નિયમો હેઠળ તપાસ પર વિચાર કરવામાં આવે છે.

પ.૧૬ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કલમ ૪૧ સમજૂતીની કલમ ૧૩ પણ નક્કી કરેલા વળતરના બે તૃતીયાંશ એટલે કે ૬૬.૬૬ ટકાથી વધુ ન ચૂકવવાનો આદેશ આપે છે, જે કલમ ૧૭ (૩ A) (૩) નું ખુલ્લું ઉલ્લંઘન છે, જે વળતરના ૮૦ ટકા ચૂકવવાનો આદેશ આપે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જાહેર હેતુ માટે પણ, કાયદો પ્રવેશ/કબજો લેતા પહેલા ૮૦ ટકા ચૂકવવાનો આદેશ આપે છે, પરંતુ ખાનગી કંપની માટે, ઉપરોક્ત કરાર ૬૬.૬૭ ટકાથી વધુ ન ચૂકવવાનો આદેશ આપે છે જે અસ્વીકાર્ય છે.

પ.૧૭ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૪૧ કરાર પણ ખોટા આધાર પર અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો કારણ કે નિયમો, ૧૯૬૩ સાથે વાંચીને અધિનિયમ, ૧૯૯૪ ની કલમ ૪૦ હેઠળ ફરજિયાત એવી કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેથી કલમ ૪૧ કરાર અપીલકર્તાને અનુચિત તરફેણ આપવા માટે સત્તાનો કપટપૂર્ણ ઉપયોગ હતો.

પ.૧૮ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અન્યથા પણ, સ્વીકાર્ય રીતે, ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ પર અપીલકર્તા સાથે એમઓયુના અમલ સમયે, અપીલકર્તા

એક ખાનગી કંપની હતી અને તેથી, દરખાસ્તને બિલકુલ પણ ધ્યાનમાં લેવી જોઈતી ન હતી, પરંતુ તેને સંપૂર્ણ રીતે નકારી કાઢવી જોઈતી હતી. જો કે, સરકારે અનુચિત રસ દાખવ્યો હતો અને સમગ્ર સરકારી મશીનરીએ ઉતાવળમાં કામ કર્યું હતું અને કટોકટીની જોગવાઈ એટલે કે કાયદાની કલમ ૧૭ નો ઉપયોગ કરીને જમીન હસ્તગત કરી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ૩૦/૦૭/૨૦૦૭ પર પણ કંપની જાહેર કંપની નહોતી. તેથી, જમીન સંપાદન માટે આધાર બનાવનારી ખાનગી કંપની, અપીલકર્તા સાથે એમઓયુ/કરાર કરવો એ કલમ ૪૦ (૧) (એએ) અને ૪૦ (૧) (બી) અને જજ-બી હેઠળ વૈધાનિક પ્રતિબંધનું ઉલ્લંઘન છે અને તેથી, શરૂઆતથી રદબાતલ છે.

પ.૧૯ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૬ ની સૂચના પછી કલેક્ટરના તારીખના ૨૫/૦૭/૨૦૦૮ પત્ર પર અપીલકર્તાની નિર્ભરતા અસમર્થનીય છે. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે કલેક્ટરની તપાસ અને અહેવાલ કલમ ૬ ની સૂચના પહેલાં આગળ વધવો પડ્યો હતો. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નિયમો, ૧૯૬૩ હેઠળ પણ કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી, જે વિશેષ જમીન સંપાદન અધિકારી દ્વારા તારીખ ૨૭/૦૫/૨૦૦૮ ના આર. ટી. આઈ. ક્વેરીના જવાબથી સ્થાપિત અને સાબિત થઈ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત આર. ટી. આઈ. પ્રશ્નના જવાબમાં, વિશેષ જમીન સંપાદન અધિકારીએ જવાબ આપ્યો છે કે; "જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ હેઠળ આવી કોઈ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી".

પ.૨૦ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં પણ રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયમ ૩ના પેટા-નિયમ (૨) અને નિયમોની કલમો (i) અને (ii) હેઠળ સૂચિત વ્યક્તિઓમાંથી કોઈ સમિતિ/મુખ્ય સમિતિની રચના કરવામાં આવી ન હતી.

પ.૨૧ એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, ઓરિસ્સા સરકારના ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા રચાયેલી 'કોર કમિટી' ની રચના સરકારી જમીનની લીઝ અને ખાનગી જમીનના સંપાદનને લગતી પ્રવૃત્તિઓનું સંકલન કરવા, નીતિ અનુસાર વિસ્થાપિત પરિવારોના પુનર્વસનને સરળ બનાવવા, યુ. જી. સી. એ. આઈ. સી. ટી. ઈ., એમ. સી. આઈ., બી. સી. આઈ. વગેરે તરીકે સંબંધિત વૈધાનિક સંસ્થાઓ પાસેથી માન્યતા ઝડપી બનાવવા, યુનિવર્સિટી માટે કાયદો ઘડવા, રાજ્ય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ અને અન્ય સંસ્થાઓ પાસેથી અનાપત્તિ પ્રમાણપત્રના મુદ્દાઓને સરળ બનાવવા અને યુનિવર્સિટી માટે જરૂરી માર્ગ, પાણી, વીજળી અને ટેલિફોન જોડાણની જોગવાઈને ઝડપી બનાવવા વગેરે સ્પષ્ટ રીતે જણાવેલા હેતુ માટે કરવામાં આવી હતી. ." એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત કોર કમિટીની સ્થાપના માટેનો અવકાશ, રચના અને હેતુ નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ ૩ હેઠળ કલ્પના કરાયેલ જમીન સંપાદન સમિતિના અવકાશ, રચના અને હેતુથી સંપૂર્ણપણે અલગ છે.આનું કારણ એ છે કે જ્યારે જમીન સંપાદન માટે કંપની પાસેથી દરખાસ્તની શક્યતા અને ઇચ્છનીયતાનું

મૂલ્યાંકન કરવામાં સરકારને મદદ કરવા માટે જમીન સંપાદન સમિતિની સ્થાપના કરવી જરૂરી છે, ત્યારે ઓરિસ્સા સરકાર સાથે જમીન સંપાદન પ્રક્રિયાને સરળ બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કોર સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી, જેણે વૈધાનિક જોગવાઈઓનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન કરીને સંપાદનની શક્યતા અને ઈચ્છનીયતા પહેલેથી જ નક્કી કરી લીધી હતી.

પ.૨૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાની દલીલ કે નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ ૪ હેઠળની તપાસ વર્તમાન કેસમાં જરૂરી/સુસંગત નથી કારણ કે જમીનની ઓળખ કંપની દ્વારા નહીં પણ સરકાર દ્વારા કરવામાં આવી હતી, તેમાં પાણી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, અપીલકર્તા કંપની દ્વારા શરૂઆતથી જ જમીનની સ્પષ્ટપણે ઓળખ કરવામાં આવી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અન્યથા, ભલે જમીનની ઓળખ કંપની અથવા સરકાર દ્વારા કરવામાં આવે, વૈધાનિક નિયમ જને બિલકુલ નકારી શકાય નહીં અને કલેક્ટર નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ ૪માં ઉલ્લેખિત તમામ બાબતોની તપાસ કરવા માટે બંધાયેલા છે, અન્યથા નિયમો, ૧૯૬૩ અને અધિનિયમ, ૧૮૯૪ના ભાગ ૭નો સંપૂર્ણ હેતુ નિષ્ફળ જશે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મોટાભાગના ગામો માટે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૬ હેઠળ જાહેરાતો પણ અધિનિયમની કલમ ૪૧ હેઠળ કરારનો અમલ કરવામાં આવ્યો તે પહેલાં કરવામાં આવી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે નિયમો, ૧૯૬૩ ના નિયમ ૪ (૪) (ii) નું સંપૂર્ણ ઉલ્લંઘન અને ઉલ્લંઘન છે, જે જોગવાઈ કરે છે કે

અધિનિયમની કલમ ૬ હેઠળ યોગ્ય સરકાર દ્વારા કોઈ ઘોષણા કરવામાં આવશે નહીં સિવાય કે અધિનિયમની કલમ ૪૧ હેઠળ કરાર કંપની દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો હોય. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે પણ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૩૯નું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન છે, જે જણાવે છે કે કોઈ પણ કંપની માટે જમીન હસ્તગત કરવા માટે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૬ની જોગવાઈઓ અમલમાં મૂકવામાં આવશે નહીં, સિવાય કે કંપનીએ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪૧ હેઠળ કરારનો અમલ કર્યો હોય. તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તેથી, ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા યોગ્ય રીતે અવલોકન અને ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે સમગ્ર જમીન સંપાદનની કાર્યવાહી રદબાતલ છે અને તેથી તમામ પરિણામી કાર્યવાહી પણ શરૂઆતથી રદબાતલ હતી.

પ.૨૩ વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વર્તમાન કેસમાં, શરૂઆતથી જ અને એમઓયુ પર હસ્તાક્ષર કર્યાના સમયથી જ, ઓરિસ્સા સરકારે મન બનાવી રાખ્યું હતું કે જમીન વેદાંતને ઉપલબ્ધ થશે, તેમ છતાં અધિનિયમ, ૧૮૯૪ અને નિયમો, ૧૯૬૩ની ફરજિયાત જરૂરિયાતોનું પાલન કરવાનું બાકી હતું, જેના કારણે સંપાદનની સંભવિત નિષ્ફળતા થઈ શકે છે કારણ કે તેમાં આપવામાં આવેલી પૂછપરછ જમીન સંપાદનને બાકાત રાખવા માટે છે જો કેટલીક ફરજિયાત જરૂરિયાતો પૂરી કરવામાં ન આવે.

પ.૨૪ વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રશાંત ભૂષણે દેવિન્દર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય,

(૨૦૦૮) ૧ એસ. સી. સી. ૭૨૮ અને સિટી મોન્ટેસરી સ્કૂલ વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય, (૨૦૦૯) ૧૪ એસ. સી. સી. ૨૫૩ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણયો પર ભારે આધાર રાખ્યો છે.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, અધિનિયમ, ૧૮૯૪ ના ભાગ VII અને સંબંધિત નિયમો, ૧૯૬૩ ની તમામ પ્રક્રિયાઓ અને આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવામાં આવતું નથી.

પ.૨૫ વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રશાંત ભૂષણ દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે વર્તમાન કેસમાં, અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ પએ હેઠળની તપાસ અને વાંધાનું યોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવ્યું નથી અને/અથવા તેનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે પ્રાપ્ત થયેલા વાંધાઓની સંખ્યાને ધ્યાનમાં લીધા વિના, સૂચિત પ્રોજેક્ટની ઇરછનીયતાના સંબંધમાં કલમ પએ અનુસાર અસરગ્રસ્ત લોકોના વાંધાઓને યોગ્ય રીતે સાંભળવા કલેક્ટર માટે અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે અને તેમણે તે અનુસાર અહેવાલ આપવો જોઈએ.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, કલેક્ટર દ્વારા ઉપરોક્ત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી.

પ.૨૬ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અન્યથા વિવાદિત જમીન સંપાદન પર્યાવરણીય ધોરણોનું ઉલ્લંઘન છે.એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં પ્રશ્નમાં જમીનોનું સંપાદન એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કાયદામાં ખરાબ છે કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત ગેઝેટ સૂચના તારીખ

૨૩/૦૪/૧૯૮૪ દ્વારા, હસ્તગત કરેલી જમીનના નજીકના વિસ્તારને વન્યજીવ અભયારણ્ય તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો છે અને વન વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા ઉપગ્રહ નકશા અનુસાર હસ્તગત કરેલી જમીનમાં "નુઆનઈ" અને "નાલા" નામની બે નદીઓ વહે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જો સંપાદનની કાર્યવાહી કાયદામાં માન્ય ગણવામાં આવે તો ઉપરોક્ત નદીઓનું નિયંત્રણ ઉક્ત ખાનગી કંપની હેઠળ રહેશે, જેથી આ અદાલત દ્વારા જાહેર વિશ્વાસના સિદ્ધાંતનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવશે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કોમન કોઝ, એ રજિસ્ટર્ડ સોસાયટી, (૧૯૯૯) ૬ એસ. સી. સી. ૬૬૭ના કિસ્સામાં, આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે હવા, પાણી, જંગલ, સરોવરો, નદીઓ અને વન્યજીવન જેવા કુદરતી સંસાધનો તેમના સલામત અને યોગ્ય ઉપયોગ અને યોગ્ય રક્ષણ માટે સરકારને સોંપવામાં આવેલી જાહેર મિલકતો છે અને આ સિદ્ધાંત સરકારને ખાનગી માલિકી અથવા વ્યાપારી હેતુઓ માટે તેમના ઉપયોગની મંજૂરી આપવાને બદલે સામાન્ય લોકોના આનંદ માટે સંસાધનોનું રક્ષણ કરવાનો આદેશ આપે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વેદાંત કંપની માટે કરવામાં આવેલી માંગણીના આધારે ગોચર જમીનો સહિત રાજ્ય સરકારની જમીનોનો વિશાળ વિસ્તાર પણ અનામતમાંથી કાઢી નાખવામાં આવ્યો હતો અને જે હેતુ માટે તે અનામત રાખવામાં આવ્યો હતો તેમાંથી વહેંચવામાં આવ્યો હતો અને લીઝ દ્વારા લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં અનુદાન માટે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યો હતો.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે લીઝ આપવા માટે યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પણ પાલન કરવામાં આવ્યું નથી.

૫.૨૭ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે પછીથી ખાનગી કંપનીનું જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતર પણ દુર્ભાવનાપૂર્ણ કાર્યવાહી/કૃત્ય હતું.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા કંપનીને ખાનગીમાંથી કથિત જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવા માટે સમગ્ર ક્વાયત ઉતાવળમાં કરવામાં આવી હતી, કારણ કે તેના માટે પહેલેથી જ જમીન હસ્તગત કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો અને સંપાદન કાર્યવાહી દરમિયાન કાયદા વિભાગે અવલોકન કર્યું હતું અને અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે જમીન માત્ર જાહેર કંપની માટે જ હસ્તગત કરી શકાય છે અને તેથી અપીલકર્તા કંપનીને આપવામાં આવેલા લાઇસન્સની શરતોનું ઉલ્લંઘન કરીને અને પહેલા સંબંધિત અધિકારીને ફેરફારની જાણ કર્યા વિના, આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિએશન અને મેમોરેન્ડમ ઓફ એસોસિએશનમાં ઉતાવળમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો હતો, જે દર્શાવે છે કે આ ક્વાયત અધિનિયમ, ૧૮૯૪ ના ભાગ VII ના ઉદ્દેશ્યને સ્પષ્ટ રીતે હરાવવા માટે હાથ ધરવામાં આવી હતી.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે હાલમાં જમીનનો કબજો હજુ પણ જમીનમાલિકો પાસે છે અને જેમાંથી મોટાભાગના ખેડૂતો છે અને તેમની હસ્તગત કરેલી ખેતીની જમીન આજીવિકાનો એકમાત્ર સ્ત્રોત છે.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, આશરે ૬૦૦૦ પરિવારો અને ૩૦,૦૦૦ લોકોને અસર થવાની સંભાવના છે, જો જમીન છીનવી લેવામાં આવે, તો તે તેમને મોટી મુશ્કેલીનું કારણ બનશે જે ક્યારેય નાણાકીય દ્રષ્ટિએ ભરપાઈ કરી શકાતી નથી.

પ.૨૮ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, વર્તમાન અપીલને નકારી કાઢવાની પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે.

૬. સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશમાંથી પસાર થયા પછી, એવું લાગે છે કે સમગ્ર જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીને રદ કરતી વખતે અને રદ કરતી વખતે, હાઈકોર્ટે હકીકતમાં ૧૫ મુદ્દાઓની ઓળખ કરી હતી, જે નીચે મુજબ છે:—

મુદ્દાઓ

મુદ્દો નંબર ૧

શું અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન, લાભાર્થી કંપની, કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૩ (૧) (IV) હેઠળ વ્યાખ્યાની દ્રષ્ટિએ જાહેર કંપની છે અને શું ખાનગી ગેરંટી મર્યાદિત કંપનીને કંપની અધિનિયમની કલમ ૨૫ હેઠળ જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરી શકાય છે?

મુદ્દો નંબર ૨

શું રાજ્ય સરકાર જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪૪-બીને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રસ્તાવિત વેદાંત યુનિવર્સિટી (અસ્તિત્વમાં નથી) ની

સ્થાપનાના હેતુથી તેની પ્રતિષ્ઠિત ક્ષેત્ર સત્તાનો ઉપયોગ કરીને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન હસ્તગત કરી શકે છે?

મુદ્દો નંબર ૩

શું વેદાંત ફાઉન્ડેશનની માંગણી પર રાજ્ય સરકાર જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ (૨) અને ૪ સાથે વાંચેલા જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૩૯,૪૧ અને ૪૨ની ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા વિના સંપાદન શરૂ કરી શકી હોત?

મુદ્દો નંબર ૪

((અ) લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓની જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરતી પ્રારંભિક સૂચના સાથે કારણદર્શક નોટિસ સામે વાંધા દાખલ કરવાની ગેરહાજરીમાં પણ શું કલેક્ટરે જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૫-એ હેઠળ વિચારણા મુજબ તપાસ હાથ ધરવી જરૂરી હતી?

અને

(બી) શું કલેક્ટરે નિયમ-૪ની કલમ (૧) હેઠળ ઉલ્લેખિત કેટલીક બાબતોના સંબંધમાં રાજ્ય સરકારને પોતાનો અહેવાલ સુપરત કરવો જરૂરી હતો કારણ કે જમીન સંપાદનથી જમીનના માલિકોને ગંભીર નાગરિક પરિણામો ભોગવવા પડશે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને એલ.

એ. અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૬ હેઠળ આગળની કાર્યવાહી કરવી ફરજિયાત છે?

મુદ્દો નંબર ૫

(એ) શું જમીનના માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓએ પ્રારંભિક સૂચનાઓ પર વાંધા દાખલ ન કરવા બદલ તેમના અધિકારોને માફ કર્યા છે અથવા સ્વીકાર્યા છે?

અને તા.

(બી) શું આ રિટ અરજીઓમાં કોઈ વિલંબ અને વિલંબ છે અને તે કારણોસર તેઓ આ રિટ અરજીઓમાં વિનંતી મુજબ રાહત મેળવવા માટે હકદાર નથી?

અંક નંબર ૬ અને ૭

૬. શું રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કોર કમિટી એલ. એ. એક્ટ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪૦, પેટા કલમ (૨) હેઠળની જોગવાઈનું પાલન કરે છે અને તેણે તપાસ હાથ ધરી છે અને તેની તપાસ અને કાયદાની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનું પાલન કરવા માટે રાજ્ય સરકારને તેનો અહેવાલ સુપરત કર્યો છે, જે એલ. એ. એક્ટની કલમ ૬ હેઠળ જાહેરાત માટે જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ અને ૪ને રદ કરી શકે છે?

અને

૭. શું રાજ્ય સરકારે નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ (૨) અને જનું પાલન કર્યું છે અને કલેક્ટરે પોતાનો અહેવાલ રાજ્ય સરકારને સુપરત કર્યો છે અને તે આ હેતુ માટે રચાયેલી સમિતિને મોકલવામાં આવ્યો છે અને શું તેણે કલમ ૬ની સૂચનાઓ હેઠળ સૂચિત અને પ્રકાશિત જમીનો જાહેર કરતા પહેલા સમિતિની સલાહ લીધી છે?

અંક નંબર ૮ અને ૯

૮. શું લાભાર્થી કંપનીએ જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૪૧ હેઠળ રાજ્ય સરકાર સાથે કાયદાની ઉપરોક્ત કલમની પેટા કલમ (૧), (૨) અને (૩) હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ બાંહેધરી સાથે જરૂરી સમજૂતી કરારનો અમલ કર્યો છે અને તે તેની કલમ ૪૨ હેઠળ જરૂરી સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે?

અને તા.

૯. શું લાભાર્થી કંપની દ્વારા અમલમાં મુકાયેલા ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ તારીખના સમજૂતી કરારને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન હસ્તગત કરવા માટે એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૪૧ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ માન્ય કરાર તરીકે ગણી શકાય?

અંક નંબર ૧૦

શું કલેક્ટરે અંદાજે નક્કી કર્યું છે.જોગવાઈઓ હેઠળ અને એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૨૩ અને ૨૪ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયાને અનુસરીને જરૂરી વળતરની રકમ આપવામાં આવશે અને જમા કરવામાં આવશે?

અંક નંબર ૧૧

શું કલેક્ટર દ્વારા એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૯,૧૦ અને ૧૧ના પાલનમાં પુરસ્કારો પસાર કરવામાં આવે છે અને કાયદાની કલમ ૧૨ (૨) હેઠળ જરૂરી પુરસ્કારોની નોટિસો જારી કરવામાં આવે છે અને માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને આપવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ જમીનનો કબજો રાજ્ય સરકાર દ્વારા એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૧૬ હેઠળ લેવામાં આવ્યો છે અને કંપનીની તરફેણમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે?

અંક નંબર ૧૨

(અ) આ વિસ્તારમાં જમીન હસ્તગત કરવાની વિવાદિત સૂચનાઓ કાયદેસર અને માન્ય છે કે કેમ, કારણ કે તેમાંની કેટલીક જમીનો ૨૩/૦૪/૧૯૮૪ ના રાજપત્રની સૂચના અનુસાર વન્યજીવ અભયારણ્ય માટે જાહેર કરવામાં આવી છે અને બે નદીઓ એટલે કે. વન વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા ઉપગ્રહ નકશા અનુસાર "નુઆનઈ" અને

"નાલા" જમીનમાં વહી રહ્યા છે, શું તે વિસ્તારના ઇકોલોજી અને પર્યાવરણને અસર કરશે?

અને તા.

(બી) જો એમ હોય તો, શું તે વન્યજીવ (સંરક્ષણ) અધિનિયમ; હવા (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ તેમજ પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, અને ૧૯૮૬ ના પર્યાવરણ સંરક્ષણ અધિનિયમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન છે અને આ કારણોસર તે જાહેર હિત અથવા જાહેર નુકસાન અથવા કાયદાના શાસનના ઉલ્લંઘનને અસર કરશે?

અંક નંબર ૧૩,૧૪ અને ૧૫

૧૩. જો ૧૨ (એ) અને (બી) નંબરના પ્રશ્નનો જવાબ અપીલકર્તાઓની તરફેણમાં આપવામાં આવે અને જમીન સંપાદન અધિનિયમ તેમજ જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ની કોઈપણ જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવે તો શું પીઆઈએલ સફળ થવી જોઈએ?

અને તા.

૧૪. જો અરજદારોએ આ અદાલત દ્વારા ન્યાયિક સમીક્ષા શક્તિનો ઉપયોગ કરીને કેસ કર્યો હોય, તો શું સંપાદનની કાર્યવાહી તેની સંપૂર્ણતામાં રદ કરવા માટે જવાબદાર છે?અને તા.

૧૫. કયા રાહત અરજદારો હકદાર છે?જમીન સંપાદન (કંપની) નિયમો,

૧૯૬૩ના નિયમો ૩ (૨) અને ૪ સાથે વાંચેલા જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૩૯,૪૧ અને ૪૨ની ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા વિના એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) હેઠળ સૂચનાઓ બહાર પાડીને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં કાર્યવાહી?

મુદ્દો નંબર ૪

((અ) લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓની જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરતી પ્રારંભિક સૂચના સાથે કારણદર્શક નોટિસ સામે વાંધા દાખલ કરવાની ગેરહાજરીમાં પણ શું કલેક્ટરે જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૫-એ હેઠળ વિચારણા મુજબ તપાસ હાથ ધરવી જરૂરી હતી?

અને

(બી) શું કલેક્ટરે નિયમ-૪ની કલમ (૧) હેઠળ ઉલ્લેખિત કેટલીક બાબતોના સંબંધમાં રાજ્ય સરકારને પોતાનો અહેવાલ સુપરત કરવો જરૂરી હતો કારણ કે જમીન સંપાદનથી જમીનના માલિકોને ગંભીર નાગરિક પરિણામો ભોગવવા પડશે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને એલ. એ. અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૬ હેઠળ આગળની કાર્યવાહી કરવી ફરજિયાત છે?

અંક નંબર ૫

(એ) શું જમીનના માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓએ પ્રારંભિક સૂચનાઓ પર વાંધા દાખલ ન કરવા બદલ તેમના અધિકારોને માફ કર્યા છે અથવા સ્વીકાર્યા છે?

અને તા.

(બી) શું આ રિટ અરજીઓમાં કોઈ વિલંબ અને વિલંબ છે અને તે કારણોસર તેઓ આ રિટ અરજીઓમાં વિનંતી મુજબ રાહત મેળવવા માટે હકદાર નથી?

અંક નંબર ૬ અને ૭

૬. શું રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કોર કમિટી એલ. એ. એક્ટ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪૦, પેટા કલમ (૨) હેઠળની જોગવાઈનું પાલન કરે છે અને તેણે તપાસ હાથ ધરી છે અને તેની તપાસ અને કાયદાની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનું પાલન કરવા માટે રાજ્ય સરકારને તેનો અહેવાલ સુપરત કર્યો છે, જે એલ. એ. એક્ટની કલમ ૬ હેઠળ જાહેરાત માટે જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ અને ૪ને રદ કરી શકે છે?

અને

૭. શું રાજ્ય સરકારે નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ (૨) અને ૪નું પાલન કર્યું છે અને કલેક્ટરે પોતાનો અહેવાલ રાજ્ય સરકારને સુપરત કર્યો છે અને તે આ હેતુ માટે રચાયેલી સમિતિને મોકલવામાં આવ્યો છે અને શું

તેણે કલમ ૬ની સૂચનાઓ હેઠળ સૂચિત અને પ્રકાશિત જમીનો જાહેર કરતા પહેલા સમિતિની સલાહ લીધી છે?

અંક નંબર ૮ અને ૯

૮. શું લાભાર્થી કંપનીએ જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૪૧ હેઠળ રાજ્ય સરકાર સાથે કાયદાની ઉપરોક્ત કલમની પેટા કલમ (૧), (૨) અને (૩) હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ બાંહેધરી સાથે જરૂરી સમજૂતી કરારનો અમલ કર્યો છે અને તે તેની કલમ ૪૨ હેઠળ જરૂરી સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે?

અને તા.

૯. શું લાભાર્થી કંપની દ્વારા અમલમાં મુકાયેલા ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ તારીખના સમજૂતી કરારને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન હસ્તગત કરવા માટે એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૪૧ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ માન્ય કરાર તરીકે ગણી શકાય?

અંક નંબર ૧૦

શું કલેક્ટરે અંદાજે નક્કી કર્યું છે. જોગવાઈઓ હેઠળ અને એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૨૩ અને ૨૪ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયાને અનુસરીને જરૂરી વળતરની રકમ આપવામાં આવશે અને જમા કરવામાં આવશે?

અંક નંબર ૧૧

શું કલેક્ટર દ્વારા એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૯,૧૦ અને ૧૧ના પાલનમાં પુરસ્કારો પસાર કરવામાં આવે છે અને કાયદાની કલમ ૧૨ (૨) હેઠળ જરૂરી પુરસ્કારોની નોટિસો જારી કરવામાં આવે છે અને માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને આપવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ જમીનનો કબજો રાજ્ય સરકાર દ્વારા એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૧૬ હેઠળ લેવામાં આવ્યો છે અને કંપનીની તરફેણમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે?

અંક નંબર ૧૨

(અ) આ વિસ્તારમાં જમીન હસ્તગત કરવાની વિવાદિત સૂચનાઓ કાયદેસર અને માન્ય છે કે કેમ, કારણ કે તેમાંની કેટલીક જમીનો ૨૩/૦૪/૧૯૮૪ ના રાજપત્રની સૂચના અનુસાર વન્યજીવ અભયારણ્ય માટે જાહેર કરવામાં આવી છે અને બે નદીઓ એટલે કે. વન વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા ઉપગ્રહ નકશા અનુસાર "ગુઆનઈ" અને "નાલા" જમીનમાં વહી રહ્યા છે, શું તે વિસ્તારના ઇકોલોજી અને પર્યાવરણને અસર કરશે?

અને તા.

(બી) જો એમ હોય તો, શું તે વન્યજીવ (સંરક્ષણ) અધિનિયમ; હવા

(પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ તેમજ પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, અને ૧૯૮૬ ના પર્યાવરણ સંરક્ષણ અધિનિયમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન છે અને આ કારણોસર તે જાહેર હિત અથવા જાહેર નુકસાન અથવા કાયદાના શાસનના ઉલ્લંઘનને અસર કરશે?

અંક નંબર ૧૩,૧૪ અને ૧૫

૧૩. જો ૧૨ (એ) અને (બી) નંબરના પ્રશ્નનો જવાબ અપીલકર્તાઓની તરફેણમાં આપવામાં આવે અને જમીન સંપાદન અધિનિયમ તેમજ જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ની કોઈપણ જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવે તો શું પીઆઈએલ સફળ થવી જોઈએ?

અને તા.

૧૪. જો અરજદારોએ આ અદાલત દ્વારા ન્યાયિક સમીક્ષા શક્તિનો ઉપયોગ કરીને કેસ કર્યો હોય, તો શું સંપાદનની કાર્યવાહી તેની સંપૂર્ણતામાં રદ કરવા માટે જવાબદાર છે?અને તા.

૧૫. કયા રાહત અરજદારો હકદાર છે?

૭. ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ પર વિસ્તૃત વિચારણા કર્યા પછી, ઉચ્ચ અદાલતે સંબંધિત ૧૫ પ્રશ્નોના જવાબ નીચે મુજબ આપ્યા છે:—

મુદ્દો	ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા આપવામાં આવેલા તારણો/જવાબો
--------	--

મુદ્દો નંબર ૧ શું અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન, લાભાર્થી કંપની, કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૩ (૧) (IV) હેઠળ વ્યાખ્યાની દ્રષ્ટિએ જાહેર કંપની છે અને શું ખાનગી ગેરંટી મર્યાદિત કંપનીને કંપની અધિનિયમની કલમ ૨૫ હેઠળ જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરી શકાય છે?	i) ૧૯.૦૭.૨૦૦૬ પર દાખલ કરવામાં આવેલા ફોર્મ નંબર ૩૨માં ઉલ્લેખિત વિગતો અનુસાર, અરજદારના બોર્ડમાં માત્ર ૩ ડિરેક્ટર હોય છે અને ૭થી ઓછા સભ્યો હોય છે, જે કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૧૨ (બી) હેઠળ પબ્લિક લિમિટેડ કંપની માટે જરૂરી હોય તેના કરતા ઓછા છે. ૨) અરજદારે તેનો દરજ્જો ખાનગીથી જાહેર કંપનીમાં બદલવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો પરંતુ તે કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૨૩, ૩૧, ૧૮૯ (૨) અને ૧૯૨ના પાલનને આધિન હતો. અરજદારે કલમ ૩૧ (૨એ) ની જોગવાઈઓ હેઠળ જરૂરી મેમોરેન્ડમ અને એસોસિએશનના લેખોની પ્રમાણિત નકલ રજૂ કરી ન હતી અને તેથી તેણે જાહેર કંપનીનો દરજ્જો મેળવ્યો ન હતો. ૩) ફાઉન્ડેશન કલમ ૨૫ની કંપની છે, અને તેથી તે પબ્લિક લિમિટેડ કંપની નથી.
મુદ્દો નંબર ૨ શું રાજ્ય સરકાર જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪૪-બીને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રસ્તાવિત વેદાંત યુનિવર્સિટી (અસ્તિત્વમાં નથી) ની સ્થાપનાના હેતુથી તેની પ્રતિષ્ઠિત ક્ષેત્ર સત્તાનો ઉપયોગ કરીને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન હસ્તગત કરી શકે છે?	i) કાયદાની કલમ ૪૪-બી હેઠળ જણાવ્યા મુજબ કાયદાની કલમ ૪૦ (૧) (એ) માં ઉલ્લેખિત હેતુ સિવાય ખાનગી કંપની માટે જમીન સંપાદનને મંજૂરી નથી. તેથી, આ અધિગ્રહણ ગેરકાયદેસર છે. (૨) યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ અથવા ઓરિસ્સા યુનિવર્સિટી એક્ટ હેઠળ કોઈ યુનિવર્સિટી અસ્તિત્વમાં આવી ન હોવાથી આ યુનિવર્સિટી અસ્તિત્વમાં નથી. ૩) રાજ્ય સરકારે કાયદામાં અસમર્થનીય યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે વટહુકમ બહાર પાડ્યો છે.
મુદ્દો નંબર ૩ શું વેદાંત ફાઉન્ડેશનની માંગણી પર રાજ્ય સરકાર જમીન સંપાદન (કંપની) નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ (૨) અને ૪ સાથે વાંચેલા જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૩૯, ૪૧ અને	i) લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં કલમ ૪ (૧) નું જાહેરનામું વેદાંત ફાઉન્ડેશન દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી વિનંતીના આધારે કરવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન દ્વારા નહીં, જે લાભાર્થી કંપની છે.

જરની ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા વિના એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) હેઠળ જાહેરનામા બહાર પાડીને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં સંપાદનની કાર્યવાહી શરૂ કરી શકી હોત?	(૨) રાજ્ય સરકાર દ્વારા જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ ૩ સાથે વાંચેલા નિયમ-૪ના સંદર્ભમાં કોઈ તપાસ કરવામાં આવી નથી. ૩) લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં કલમ ૪ (૧) જાહેર કરીને જમીન સંપાદન કાયદામાં દૂષિત છે કારણ કે જમીન સંપાદન માટે કલમ ૪ થી ૧૬ અને ૧૮ થી ૩૭ ની જોગવાઈઓ મૂકતા પહેલા કલમ ૩૯ હેઠળ રાજ્ય સરકારની અગાઉની સંમતિ ન હતી અને જ્યાં સુધી કંપનીએ કાયદાની કલમ ૪૧ હેઠળ કરારનો અમલ ન કર્યો હોય ત્યાં સુધી આવી સંમતિ આપવામાં આવશે નહીં. ૪) રાજ્ય સરકાર દ્વારા જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ-૩ હેઠળ રચવામાં આવનારી જમીન સંપાદન સમિતિની સલાહ લીધા વિના કલમ ૬ હેઠળ જાહેરાત કરવામાં આવી છે.
મુદ્દો નંબર ૪ ((અ) લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓની જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરતી પ્રારંભિક સૂચના સાથે કારણદર્શક નોટિસ સામે વાંધા દાખલ કરવાની ગેરહાજરીમાં પણ શું કલેક્ટરે જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૫-એ હેઠળ વિચારણા મુજબ તપાસ હાથ ધરવી જરૂરી હતી? અને (બી) શું કલેક્ટરે નિયમ-૪ની કલમ (૧) હેઠળ ઉદ્દેશિત કેટલીક બાબતોના સંબંધમાં રાજ્ય સરકારને પોતાનો અહેવાલ સુપરત કરવો જરૂરી હતો કારણ કે જમીન સંપાદનથી જમીનના માલિકોને ગંભીર નાગરિક પરિણામો ભોગવવા પડશે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને એલ. એ. અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૬ હેઠળ આગળની કાર્યવાહી કરવી ફરજિયાત છે?	i) કલેક્ટર દ્વારા જાળવવામાં આવેલા રેકૉર્ડ્સની ઓર્ડર શીટ જાહેર કરે છે કે કલેક્ટરે વિસ્તારમાં અનુકૂળ સ્થળોએ આવા સૂચનાના સારની જાહેર સૂચના દ્રમના ધબકારા દ્વારા આપી નથી. (૨) કાયદામાં જરૂરી હોય તે પ્રમાણે અધિગ્રહિત જમીનના માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને પ્રારંભિક સૂચના સાથે કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવી ન હતી અને આપવામાં આવી ન હતી.તેથી, જમીન માલિકો દ્વારા વાંધાઓ ભરવાનો પ્રશ્ન ઊભો થયો ન હતો. ૩) કલેક્ટરે કાયદાની કલમ ૫-એ અથવા જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ ૪ હેઠળ અહેવાલ રજૂ કર્યો નથી.
અંક નંબર ૫	i) કલમ ૫એ હેઠળ જમીનના માલિકે

(એ) શું જમીનના માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓએ પ્રારંભિક સૂચનાઓ પર વાંધા દાખલ ન કરવા બદલ તેમના અધિકારોને માફ કર્યા છે અથવા સ્વીકાર્યા છે? અને તા. (બી) શું આ રિટ અરજીઓમાં કોઈ વિલંબ અને વિલંબ છે અને તે કારણોસર તેઓ આ રિટ અરજીઓમાં વિનંતી મુજબ રાહત મેળવવા માટે હકદાર નથી?	લેખિતમાં વાંધો ઉઠાવ્યો છે કે નહીં તેની તપાસ ફરજિયાત છે. (ર) આ મુદ્દાનો જવાબ માનનીય ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા આપવામાં આવ્યો નથી.
અંક નંબર ૬ & ૭. ૬. શું રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કોર કમિટી એલ. એ. એક્ટ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪૦, પેટા કલમ (૨) હેઠળની જોગવાઈનું પાલન કરે છે અને તેણે તપાસ હાથ ધરી છે અને તેની તપાસ અને કાયદાની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનું પાલન કરવા માટે રાજ્ય સરકારને તેનો અહેવાલ સુપરત કર્યો છે, જે એલ. એ. એક્ટની કલમ ૬ હેઠળ જાહેરાત માટે જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ અને ૪ને રદ કરી શકે છે? અને ૭. શું રાજ્ય સરકારે નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ (૨) અને ૪નું પાલન કર્યું છે અને કલેક્ટરે પોતાનો અહેવાલ રાજ્ય સરકારને સુપરત કર્યો છે અને તે આ હેતુ માટે રચાયેલી સમિતિને મોકલવામાં આવ્યો છે અને શું તેણે કલમ ૬ની સૂચનાઓ હેઠળ સૂચિત અને પ્રકાશિત જમીનો જાહેર કરતા પહેલા સમિતિની સલાહ લીધી છે?	રાજ્ય સરકાર દ્વારા જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ-૩ હેઠળ રચવામાં આવનારી જમીન સંપાદન સમિતિની સલાહ લીધા વિના કલમ ૬ હેઠળ જાહેરાત કરવામાં આવી છે.
અંક નંબર ૮ અને ૯ ૮. શું લાભાર્થી કંપનીએ જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૪૧ હેઠળ રાજ્ય સરકાર સાથે કાયદાની ઉપરોક્ત કલમની પેટા કલમ (૧), (૨) અને (૩) હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ બાંહેધરી સાથે જરૂરી સમજૂતી કરારનો અમલ	i) એમઓયુ કલમ ૪૧ની પેટા કલમ (૧) થી (૪એ) ને અનુરૂપ નથી. (ર) કાયદાની કલમ ૩૯નું પાલન થતું નથી કારણ કે કલમ ૪૧ હેઠળ કોઈ ઔપચારિક કરાર કરવામાં આવ્યો નથી.

કર્ચો છે અને તે તેની કલમ ૪૨ હેઠળ જરૂરી સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે? અને તા. ૯. શું લાભાર્થી કંપની દ્વારા અમલમાં મુકાયેલા ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ તારીખના સમજૂતી કરારને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન હસ્તગત કરવા માટે એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૪૧ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ માન્ય કરાર તરીકે ગણી શકાય?	
અંક નંબર ૧૦ શું કલેક્ટરે અંદાજે નક્કી કર્યું છે. જોગવાઈઓ હેઠળ અને એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૨૩ અને ૨૪ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયાને અનુસરીને જરૂરી વળતરની રકમ આપવામાં આવશે અને જમા કરવામાં આવશે?	જિલ્લા પેટા-પંજીચક પાસેથી મેળવેલા વેચાણના આંકડાઓના આધારે કલેક્ટર દ્વારા વળતર નક્કી કરવામાં આવ્યું છે અને વેચાણના આંકડાઓમાં જમીનનું મૂલ્ય દર્શાવવામાં આવ્યું છે જેને બજાર મૂલ્ય તરીકે ગણવામાં આવ્યું છે અને વળતર તરીકે આપવામાં આવ્યું છે.
અંક નંબર ૧૧ શું કલેક્ટર દ્વારા એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૯, ૧૦ અને ૧૧ના પાલનમાં પુરસ્કારો પસાર કરવામાં આવે છે અને કાયદાની કલમ ૧૨ (૨) હેઠળ જરૂરી પુરસ્કારોની નોટિસો જારી કરવામાં આવે છે અને માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને આપવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ જમીનનો કબજો રાજ્ય સરકાર દ્વારા એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૧૬ હેઠળ લેવામાં આવ્યો છે અને કંપનીની તરફેણમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે?	i) વળતર આપવા માટે દાવો નિવેદન દાખલ કરવા માટે માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને કલમ ૯ અને ૧૦ હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં આવી ન હતી. (૨) કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ તેમના વૈધાનિક અધિકારો નક્કી કરવા માટે એલ. એ. કાયદાની કલમ ૧૨ (૨) હેઠળ જરૂરી જમીન માલિકોને એવોર્ડની જાણ કરવામાં આવી નથી.
અંક નંબર ૧૨ (અ) આ વિસ્તારમાં જમીન હસ્તગત કરવાની વિવાદિત સૂચનાઓ કાયદેસર અને માન્ય છે કે કેમ, કારણ કે તેમાંની કેટલીક જમીનો ૨૩.૪.૧૯૮૪ ના રાજપત્રની સૂચના અનુસાર વન્યજીવ અભયારણ્ય માટે જાહેર કરવામાં આવી છે અને બે નદીઓ એટલે કે. વન વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા ઉપગ્રહ	i) પી. આઈ. એલ. અરજીઓમાં અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા વન વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા ઉપગ્રહ નકશા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે બે નદીઓ, 'નુઆનઈ' અને 'નાલા' લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં હસ્તગત કરેલી કેટલીક જમીનોમાં વહે છે. આથી, ઉપરોક્ત નદીઓનું નિયંત્રણ ઉક્ત ખાનગી કંપની હેઠળ રહેશે. જો સંપાદનની કાર્યવાહી કાયદામાં માન્ય ગણવામાં આવે તો

નકશા અનુસાર "ગુઆનઈ" અને "નાલા" જમીનમાં વહી રહ્યા છે, શું તે વિસ્તારના ઇકોલોજી અને પર્યાવરણને અસર કરશે? અને તા. (બી) જો એમ હોય તો, શું તે વન્યજીવ (સંરક્ષણ) અધિનિયમ; હવા (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ તેમજ પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, અને ૧૯૮૬ ના પર્યાવરણ સંરક્ષણ અધિનિયમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન છે અને આ કારણોસર તે જાહેર હિત અથવા જાહેર નુકસાન અથવા કાયદાના શાસનના ઉલ્લંઘનને અસર કરશે?	જાહેર વિશ્વાસના સિદ્ધાંતનું ઉલ્લંઘન થશે. (૨) લાભાર્થી કંપનીને ઉપરોક્ત બે નદીઓનો પ્રવાહ જાળવી રાખવાની જરૂરિયાત પણ વિસ્તારના રહેવાસીઓને મોટા પ્રમાણમાં અસર કરશે.૩) પ્રસ્તાવિત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે મોટા પાયે બાંધકામથી વન્યજીવ અભયારણ્ય, સમગ્ર ઇકો સિસ્ટમ અને વિસ્તારના ઇકોલોજીકલ પર્યાવરણને પણ પ્રતિકૂળ અસર થશે.
અંક નંબર ૧૩,૧૪ અને ૧૫ ૧૩. જો ૧૨ (એ) અને (બી) નંબરના પ્રશ્નનો જવાબ અપીલકર્તાઓની તરફેણમાં આપવામાં આવે અને જમીન સંપાદન અધિનિયમ તેમજ જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩ની કોઈપણ જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવે તો શું પીઆઈએલ સફળ થવી જોઈએ?અને ૧૪.જો અરજદારોએ આ અદાલત દ્વારા ન્યાયિક સમીક્ષા શકિતનો ઉપયોગ કરીને કેસ કર્યો હોય, તો શું સંપાદનની કાર્યવાહી તેની સંપૂર્ણતામાં રદ કરવા માટે જવાબદાર છે? અને તા. ૧૫. કયા રાહત અરજદારો હકદાર છે?	૧) આરંભના તબક્કાથી પુરસ્કારોની તારીખ સુધી સંપાદનની કાર્યવાહી જે હકીકતમાં કાયદામાં આપવામાં આવતી નથી અને કથિત કબજો મેળવવો એ જમીન સંપાદન (કંપનીઓ) નિયમો, ૧૯૬૩નું ઉલ્લંઘન છે. ૨) લાભાર્થી કંપની દ્વારા તથ્યોને ખોટી રીતે રજૂ કરીને અને રાજ્ય સરકાર સાથે છેતરપિંડી કરીને કરવામાં આવેલી માંગણી પર, સમગ્ર જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીને દૂષિત કરી છે.૩) જાહેર હિત ઉપરાંત અરજદારોએ હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા વર્ગના નાના જમીન માલિકો માટે પણ વિનંતી કરી છે, જેમને આ અદાલતમાં મુકદ્દમા લડવા માટે પ્રવેશ નથી.૪) તેથી, એચ. એમ. ટી. હાઉસ બિલ્ડિંગ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટી વિરુદ્ધ સેયદ ખાદર અને અન્ય, એ. આઈ. આર. ૧૯૮૫ એસ. સી. ૨૨૪૪ માં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા અનુસાર, સંપાદનની કાર્યવાહી તેની સંપૂર્ણતામાં રદ કરવા માટે જવાબદાર છે.

૮. અમે સંબંધિત પક્ષો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને લાંબા સમય સુધી સાંભળ્યું છે.

૮.૧ અમે પણ વિગતવાર તપાસ કરી છે અને ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ પર વિચાર કર્યો છે અને સમગ્ર સંપાદનની કાર્યવાહીને રદ કરી છે.

૮.૨ હવે, જ્યાં સુધી અપીલકર્તાઓ વતી રજૂઆતની વાત છે કે ઉચ્ચ અદાલતે સમગ્ર સંપાદનની કાર્યવાહીને રદ કરવામાં અને રદ કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે કારણ કે માત્ર થોડા જમીનમાલિકોએ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૫એ હેઠળ વાંધાઓ રજૂ કર્યા છે અને ઉચ્ચ અદાલતે શરૂઆતમાં એ નોંધવું જરૂરી છે કે વર્તમાન કેસમાં રાજ્ય સરકારે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ અને નિયમો, ૧૯૬૩ની સંબંધિત જોગવાઈઓની સંપૂર્ણ અવગણના કરી છે અને આશરે ૭૦૦૦ એકર જમીનનો વિશાળ હિસ્સો હસ્તગત કર્યો છે વિવિધ જમીનમાલિકોની જમીન, એટલે કે ૬૦૦૦ પરિવારોની જમીન અને આમ લગભગ ૩૦,૦૦૦ લોકોનું વિસ્થાપન સામેલ છે.એ નોંધવું જરૂરી છે કે લાભાર્થી ફાઉન્ડેશન/કંપની/ટ્રસ્ટ માટે હસ્તગત કરવામાં આવેલી જમીન પ્રસ્તાવિત યુનિવર્સિટી માટે વન્યજીવ અભયારણ્યને અડીને આવેલા મુખ્ય સ્થળે હસ્તગત કરવામાં આવી હતી અને હસ્તગત કરવામાં આવેલી જમીનમાંથી રાજ્યની/રાજ્ય દ્વારા હસ્તગત કરવામાં આવેલી બે નાની નદીઓ પસાર થઈ રહી છે.જે રીતે રાજ્ય સરકારે ૬૦૦૦ પરિવારોની ખેતીની જમીનોનો વ્યવહાર કર્યો છે અને હસ્તગત કરી છે અને હકીકતમાં તે પ્રાઇવેટ લિમિટેડ કંપનીની તરફેણ કરે છે, જેના પર પછીથી જાહેર

કંપનીમાં રૂપાંતરિત થવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો અને તે પણ જરૂરિયાત વગેરેની કોઈ યોગ્ય તપાસ કર્યા વિના, અમારો અભિપ્રાય છે કે ઉચ્ચ અદાલતે જાહેર હિતની અરજીઓ સહિતની રિટ અરજીઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધી છે અને માત્ર એટલા માટે કે કેટલીક વ્યક્તિઓએ કલમ પાસે હેઠળ વાંધા દાખલ કર્યા નથી અને/અથવા નજીવા વળતરનો સ્વીકાર કર્યો નથી અને/અથવા વળતરનો સ્વીકાર પણ કર્યો છે, તે સંપાદન કાર્યવાહીને રદ કરવાનો આધાર ન હોઈ શકે, જે ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય રીતે અવલોકન કર્યું છે. કોર્ટ, અધિનિયમ, ૧૮૯૪ તેમજ નિયમો, ૧૯૬૩ હેઠળની વૈધાનિક જોગવાઈઓનું પાલન ન કરીને દૂષિત થાય છે.એ નોંધવું જરૂરી છે કે જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીની સંપૂર્ણ શરૂઆત અને જમીનની પસંદગીથી જ કંપની-લાભાર્થી કંપની દ્વારા કરવામાં આવી હતી, રાજ્ય સરકાર દ્વારા નહીં.નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ જનું સંપૂર્ણ પાલન કરવામાં આવ્યું નથી (જેની નીચે ચર્ચા કરવામાં આવશે).આ સંજોગોમાં એવું ન કહી શકાય કે ઉચ્ચ અદાલતે જાહેર હિતની અરજીઓ સહિત રિટ અરજીઓને ધ્યાનમાં લેવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે.હાઈકોર્ટ દ્વારા ફરરા ૬૩ થી ૬૭ માં જાહેર હિતની અરજીઓ અને રિટ અરજીઓનું મનોરંજન કરતી વખતે નક્કર કારણો આપવામાં આવ્યા છે, જે નીચે મુજબ છે:—

“૬૩. ઉપર જણાવેલા કારણો માટે, જાહેર ઉત્સાહી વ્યક્તિઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી આ રિટ અરજીઓમાં ચોક્કસપણે જાહેર હિત સામેલ છે.આ મુદ્દા પર સર્વોચ્ચ અદાલતે શું ચુકાદો આપ્યો તે જાણવું નફાકારક છે.

પીપલ્સ યુનિયન ફોર ડેમોક્રેટિક રાઇટ્સ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા,
(૧૯૮૨) ૩ એસસીસી ૨૩૫ માં સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

“૨ અમે અમારા આદેશ પર તમામ ભાર સાથે નિર્દેશ કરવા માંગીએ છીએ કે જાહેર હિતની અરજી જે કાનૂની સહાય ચળવળની વ્યૂહાત્મક શાખા છે અને જેનો હેતુ ગરીબ જનતાની પહોંચમાં ન્યાય લાવવાનો છે, જે માનવતાના ઓછા દૃશ્યતા ક્ષેત્રની રચના કરે છે, તે સામાન્ય પરંપરાગત મુકદ્દમાથી સંપૂર્ણપણે અલગ પ્રકારની મુકદ્દમા છે જે અનિવાર્યપણે વિરોધી પાત્રની હોય છે જ્યાં બે મુકદ્દમા કરનાર પક્ષો વચ્ચે વિવાદ હોય છે, એક દાવો કરે છે અથવા અન્ય સામે રાહત માંગે છે અને અન્ય આવા દાવાનો વિરોધ કરે છે અથવા આવી રાહતનો વિરોધ કરે છે. સામાન્ય મુકદ્દમાના કિસ્સામાં થાય છે તેમ એક વ્યક્તિના બીજા સામેના અધિકારને લાગુ કરવાના હેતુથી અદાલત સમક્ષ જાહેર હિતની અરજી લાવવામાં આવતી નથી, પરંતુ તેનો હેતુ જાહેર હિતને પ્રોત્સાહન આપવાનો અને સમર્થન આપવાનો છે જે માંગ કરે છે કે મોટી સંખ્યામાં ગરીબ, અજ્ઞાની અથવા સામાજિક અથવા આર્થિક રીતે વંચિત સ્થિતિમાં રહેલા લોકોના બંધારણીય અથવા કાનૂની અધિકારોનું ઉદ્ધંધન કોઈનું ધ્યાન ન જવું જોઈએ અને તેનું સમાધાન ન કરવું જોઈએ. તે કાયદાના શાસનનું વિનાશક દર્શો જે સરકારના કોઈપણ લોકશાહી સ્વરૂપમાં જાહેર હિતના આવશ્યક ઘટકોમાંનું એક છે. કાયદાના શાસનનો અર્થ એ નથી કે કાયદાનું રક્ષણ માત્ર થોડા નસીબદાર

લોકો માટે જ ઉપલબ્ધ હોવું જોઈએ અથવા કાયદાને તેમના નાગરિક અને રાજકીય અધિકારોના અમલીકરણની આડમાં યથાવત્ સ્થિતિનું રક્ષણ કરવા અને જાળવી રાખવા માટે નિહિત હિતો દ્વારા વેશ્યાવૃત્તિ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.ગરીબોને પણ નાગરિક અને રાજકીય અધિકારો છે અને કાયદાનું શાસન તેમના માટે પણ છે, જોકે આજે તે માત્ર કાગળ પર જ અસ્તિત્વ ધરાવે છે અને વાસ્તવિકતામાં નહીં.જો ખાંડના સરદારો અને દારૂના રાજાઓને તેમનો વ્યવસાય ચાલુ રાખવાનો અને ઉપભોક્તા લોકોનું શોષણ કરીને તેમના પર્સને મેદસ્વી બનાવવાનો મૂળભૂત અધિકાર છે, તો શું સમાજના સૌથી નીચલા વર્ગના ચામરોને તેમના પરસેવો અને મહેનત દ્વારા પ્રામાણિક જીવન જીવવાનો કોઈ મૂળભૂત અધિકાર નથી?પ્રથમ વ્યક્તિ દરરોજ ચાર કે પાંચ આંકડામાં ચૂકવણી કરતા પ્રતિષ્ઠિત વકીલોની પ્રચંડ સેના સાથે અદાલતોનો સંપર્ક કરી શકે છે અને જો તેમના શોષણના અધિકારને મૂળભૂત અધિકારના લેબલ હેઠળ સરકાર સામે સમર્થન આપવામાં આવે, તો અદાલતોની તેમની હિંમત અને હિંમત અને તેમની સ્વતંત્રતા અને નિર્ભયતા માટે પ્રશંસા કરવામાં આવે છે અને તેમની પ્રશંસા કરવામાં આવે છે.પરંતુ, જો અન્યાયનો ભોગ બનેલા ગરીબ અને અસહાય લોકોના મૂળભૂત અધિકારને જાહેર હિતની અરજી દ્વારા લાગુ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે, તો માનવ અધિકારોના કહેવાતા હિમાયતીઓ તેને દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના સમયનો બગાડ ગણાવે છે, જે તેમના મતે, આવી નાની અને તુરંત બાબતોમાં પોતાને સામેલ ન કરવી જોઈએ.વધુમાં, આ સ્વઘોષિત માનવાધિકાર કાર્યકર્તાઓ ભૂલી જાય છે કે નાગરિક અને રાજકીય અધિકારો, જે

સ્વતંત્રતા અને લોકશાહી માટે અમૂલ્ય અને અમૂલ્ય છે, તે આપણા લોકોના વિશાળ લોકો માટે અસ્તિત્વમાં નથી.મોટી સંખ્યામાં પુરુષો, સ્ત્રીઓ અને બાળકો કે જેઓ આપણી વસ્તીનો મોટો હિસ્સો છે, તેઓ આજે વસ્તુનિષ્ઠ ગરીબીની સ્થિતિમાં ઉપ-માનવ અસ્તિત્વ જીવી રહ્યા છે; ઘોર ગરીબીએ તેમની કમર તોડી નાખી છે અને તેમના નૈતિક તંતુઓને કચડી નાખ્યા છે.તેમને હાલની સામાજિક અને આર્થિક વ્યવસ્થામાં વિશ્વાસ નથી.માનવતાના આ ગરીબ અને વંચિત વર્ગો કયા નાગરિક અને રાજકીય અધિકારો લાગુ કરવા જઈ રહ્યા છે? બનારસ હિંદુ યુનિવર્સિટી ખાતે માનવ અધિકારોની સાર્વત્રિક ઘોષણાની રજત જયંતીની ઉજવણીમાં ડબલ્યુ. પોલ ગોર્મસેલી દ્વારા આ બળજબરીથી બહાર લાવવામાં આવ્યું હતું:

“ભારત એ એવા દેશોમાંનો એક છે જેણે તેના બંધારણમાં મૂળભૂત અધિકારો અને રાજ્ય નીતિના નિર્દેશક સિદ્ધાંતો પરના પ્રકરણમાં મૂળભૂત માનવ અધિકારો અને સ્વતંત્રતાઓને ગૌરવપૂર્ણ સ્થાન આપ્યું છે અને આઝાદીના પચીસ વર્ષ પૂર્ણ કરી લીધા છે, તેથી પ્રશ્ન ઊભો થઈ શકે છે કે આપણા બંધારણમાં સમાવિષ્ટ મૂળભૂત અધિકારો આપણા લાખો લોકો માટે કોઈ અર્થ ધરાવે છે કે નહીં, જેમને ખોરાક, પીવાનું પાણી, સમયસર તબીબી સુવિધાઓ અને રોગ અને આપત્તિ, શિક્ષણ અને નોકરીની તકોમાંથી રાહત હજુ પણ અનિવાર્ય છે.આપણે, ભારતમાં, આ પ્રસંગે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા જાહેર કરાયેલા અને વ્યાખ્યાયિત માનવ અધિકારોનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ અને તેમની સરખામણી વ્યવહારમાં

ઉપલબ્ધ અને આપણા દેશના કાયદા દ્વારા સુરક્ષિત અધિકારો સાથે કરવી જોઈએ.”

સમાજના આ મોટા વર્ગો માટે નાગરિક અને રાજકીય અધિકારોને અર્થપૂર્ણ બનાવવાનો એકમાત્ર ઉપાય એ હશે કે ભૌતિક પરિસ્થિતિઓનું પુનર્નિર્માણ કરવામાં આવે અને સામાજિક અને આર્થિક વ્યવસ્થાનું પુનર્ગઠન કરવામાં આવે જેથી તેઓ આર્થિક, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક અધિકારોને સાકાર કરી શકે. એક તરફ નાગરિક અને રાજકીય અધિકારો અને બીજી તરફ આર્થિક, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક અધિકારો વચ્ચે ખરેખર ગાઢ સંબંધ છે અને આ સંબંધ એટલો સ્પષ્ટ છે કે ૧૯૬૮માં તહેરાનમાં સામાન્ય સભા દ્વારા બોલાવવામાં આવેલી આંતરરાષ્ટ્રીય માનવાધિકાર પરિષદે અંતિમ જાહેરનામામાં જાહેર કર્યું:

“માનવ અધિકારો અને મૂળભૂત સ્વતંત્રતાઓ અવિભાજ્ય હોવાથી, આર્થિક, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક અધિકારોના આનંદ વિના નાગરિક અને રાજકીય અધિકારોની સંપૂર્ણ અનુભૂતિ અશક્ય છે.”

અલબત્ત, સામાજિક આર્થિક વ્યવસ્થાને મર્યાદિત કરવાનું કાર્ય જેથી સામાજિક અને આર્થિક અધિકારો સમુદાયના ગરીબ અને નીચલા વર્ગો માટે એક અર્થપૂર્ણ વાસ્તવિકતા બની શકે, જે કાયદેસર રીતે વિધાનસભા અને કારોબારી સાથે સંબંધિત છે, પરંતુ માત્ર કારોબારી અને વિધાનસભા દ્વારા સામાજિક અને

આર્થિક બચાવ કાર્યક્રમોની શરૂઆત પૂરતી નહીં હોય અને જાહેર હિતની અરજીઓ સહિત બહુ-પરિમાણીય વ્યૂહરચનાઓ દ્વારા જ આ સામાજિક અને આર્થિક બચાવ કાર્યક્રમોને અસરકારક બનાવી શકાય છે. જાહેર હિતની અરજી, જેમ આપણે તેની કલ્પના કરીએ છીએ, તે અનિવાર્યપણે અરજદાર, રાજ્ય અથવા જાહેર સત્તા અને અદાલત દ્વારા સમુદાયના નબળા વર્ગોને આપવામાં આવેલા બંધારણીય અથવા કાનૂની અધિકારો, લાભો અને વિશેષાધિકારોના પાલનને સુરક્ષિત કરવા અને તેમને સામાજિક ન્યાય સુધી પહોંચવા માટે એક સહકારી અથવા સહયોગી પ્રયાસ છે. જે રાજ્ય અથવા જાહેર સત્તામંડળ જેની સામે જાહેર હિતની અરજી કરવામાં આવે છે તે સામાજિક અને આર્થિક રીતે વંચિત હોવામાં હોય તેવા લોકો માટે મૂળભૂત માનવ અધિકારો, બંધારણીય તેમજ કાનૂની સુનિશ્ચિત કરવામાં તેટલો જ રસ ધરાવતો હોવો જોઈએ, જેમ કે અરજદારો કે જેઓ અદાલત સમક્ષ જાહેર હિતની અરજી લાવે છે. જે રાજ્ય અથવા જાહેર સત્તામંડળને જાહેર હિતના મુકદ્દમામાં પ્રતિવાદી તરીકે ગણાવવામાં આવે છે, તેણે હકીકતમાં તેનું સ્વાગત કરવું જોઈએ, કારણ કે તે તેને ખોટું સુધારવાની અથવા સમુદાયના ગરીબ અને નબળા વર્ગો સાથે થયેલા અન્યાયને દૂર કરવાની તક તરીકે જોશે, જેનું કલ્યાણ રાજ્ય અથવા જાહેર સત્તામંડળની મુખ્ય ચિંતા છે અને હોવી જોઈએ.”

એસ. પી. ગુપ્તા વિરુદ્ધ ભારત સરકાર અને અન્યો, એ. આઈ. આર. ૧૯૮૨
એસ. સી. ૧૪૮ માં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

“તેથી અમે એવું માનીએ છીએ કે પૂરતા હિત ધરાવતા જાહેર હિત ધરાવતા કોઈપણ સભ્ય જાહેર ફરજના ઉદ્ધંધનથી અથવા બંધારણ અથવા કાયદાની કેટલીક જોગવાઈઓના ઉદ્ધંધનથી ઉદ્ભવતા જાહેર નુકસાન માટે ન્યાયિક નિવારણ માટે કાર્યવાહી કરી શકે છે અને આવી જાહેર ફરજનું અમલીકરણ અને આવી બંધારણીય અથવા કાનૂની જોગવાઈનું પાલન કરી શકે છે. કાયદાનું શાસન જાળવવા, ન્યાયના હેતુને આગળ વધારવા અને બંધારણીય ઉદ્દેશ "કાયદો" ની સિદ્ધિની ગતિને વેગ આપવા માટે આ એકદમ જરૂરી છે, જેમ કે ન્યાયમૂર્તિ કૃષ્ણા ઐયરે ફર્ટિલાઈઝર કોર્પોરેશન કામગર યુનિયન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, AIR ૧૯૮૧ SC ૩૪૪ માં નિર્દેશ કર્યો છે, "એક સામાજિક ઓડિટર છે અને જ્યારે વાસ્તવિક જાહેર હિત ધરાવતી કોઈ વ્યક્તિ અધિકારક્ષેત્રને સળગાવશે ત્યારે આ ઓડિટ કાર્યને અમલમાં મૂકી શકાય છે..બીજો મુદ્દો કે જેના પર ભાર મૂકવાની જરૂર છે તે એ છે કે એવા કિસ્સાઓ ઊભી થઈ શકે છે કે જ્યાં રાજ્ય અથવા જાહેર સત્તામંડળના કાર્ય અથવા અવગણના દ્વારા નિઃશંકપણે જાહેર ઈજા થાય છે પરંતુ આવા કાર્ય અથવા અવગણના પણ વ્યક્તિને અથવા ચોક્કસ વર્ગ અથવા વ્યક્તિઓના જૂથને ચોક્કસ કાનૂની ઈજા પહોંચાડે છે.આવા કિસ્સાઓમાં, પૂરતો રસ ધરાવતો જાહેર સભ્ય ચોક્કસપણે આવા કૃત્ય અથવા ચૂકની કાયદેસરતાને પડકારતી કાર્યવાહી જાળવી શકે છે.”

જનતા દળ વિરુદ્ધ એચ. એસ. ચૌધરીના કેસમાં, જે એ. આઈ. આર. ૧૯૯૩

એસ. સી. ૮૯૨માં નોંધવામાં આવ્યો હતો, સુપ્રીમ કોર્ટે એસ. પી. ગુપ્તા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો અને તેના અગાઉના સંખ્યાબંધ નિર્ણયોની નોંધ લીધી હતી, જે નીચે મુજબ છે:

“આમ એ સ્પષ્ટ છે કે માત્ર પી. આઈ. એલ. ની કાર્યવાહીમાં પૂરતો રસ ધરાવતી પ્રામાણિકપણે કામ કરતી વ્યક્તિને જ અધિકાર રહેશે અને તે તેમના મૂળભૂત અધિકારોના ઉદ્ધંધનથી પીડાતા ગરીબો અને જરૂરિયાતમંદોના આંસુ લૂછી નાખવા માટે અદાલતનો સંપર્ક કરી શકે છે, પરંતુ વ્યક્તિગત લાભ અથવા ખાનગી નફો અથવા રાજકીય હેતુ અથવા કોઈપણ પરોક્ષ વિચારણા માટે કોઈ વ્યક્તિ નહીં.તેવી જ રીતે, કોઈ પણ વ્યક્તિગત ફરિયાદને સમર્થન આપવા માટે અદાલત સમક્ષ લાવવામાં આવેલી રંગ અથવા પી. આઈ. એલ. હેઠળની હેરાન કરનારી અરજી, શ્રેશોલ્ડ પર અસ્વીકારને પાત્ર છે.

એ નોંધવું નિરાશાજનક છે કે અદાલતો સમક્ષ શરૂ કરવામાં આવેલી આવી કઠોર કાર્યવાહીને કારણે, અસંખ્ય દિવસો વેડફાય છે, જે સમય વાસ્તવિક પક્ષકારોના કેસોનો નિકાલ કરવા માટે ખર્ચવામાં આવી શક્યો હોત.જો કે અમે પી. આઈ. એલ. ની નવી શોધાયેલી વિભાવનાને પ્રોત્સાહન આપવા અને વિકસાવવામાં અને ગરીબો, અજ્ઞાની, દલિત અને જરૂરિયાતમંદો પ્રત્યે સહાનુભૂતિનો અમારો હાથ લંબાવવામાં કોઈથી પાછળ નથી, જેમના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉદ્ધંધન અને ઉદ્ધંધન થાય છે અને જેમની ફરિયાદો પર ધ્યાન આપવામાં આવતું નથી,

પ્રતિનિધિત્વ કરવામાં આવતું નથી અને સાંભળવામાં આવતું નથી; તેમ છતાં અમે ટાળવા સિવાય અમારો અભિપ્રાય વ્યક્ત કરી શકતા નથી કે જ્યારે સેંકડો કરોડ રૂપિયાની મિલકતો અને ફોજદારી કેસો સાથે સંબંધિત કાયદેસરની ફરિયાદો ધરાવતા વાસ્તવિક મુકદ્દમાઓ જેમાં અગણિત વેદના હેઠળ ફાંસીની સજા પામેલા વ્યક્તિઓ અને આજીવન કેદની સજા પામેલા વ્યક્તિઓ અને લાંબા વર્ષો સુધી કેદમાં રાખવામાં આવેલા વ્યક્તિઓ, સેવાની બાબતોમાં અનુચિત વિલંબથી પીડાતા વ્યક્તિઓ, સરકારી અથવા ખાનગી વ્યક્તિઓ કરવેરાના કેસોના નિકાલની રાહ જોઈ રહ્યા છે જેમાં મોટી માત્રામાં જાહેર આવક અથવા કરવેરાની રકમની અનધિકૃત વસૂલાત બંધ છે, અટકાયતીઓ અટકાયતના આદેશો વગેરેમાંથી તેમની મુક્તિની અપેક્ષા રાખે છે.તેઓ બધા વર્ષોથી લાંબી કતારમાં ઊભા છે અને અદાલતોમાં પ્રવેશવાની અને તેમની ફરિયાદોનું નિવારણ કરવાની આશા રાખે છે, વ્યસ્ત સંસ્થાઓ, હસ્તક્ષેપ કરનારા મધ્યસ્થીઓ, મુસાફરો અથવા સત્તાવાર હસ્તક્ષેપ કરનારાઓ કે જેઓ વ્યક્તિગત લાભ અથવા ખાનગી નફા સિવાય કોઈ જાહેર હિત ધરાવતા નથી અથવા તો પોતાના માટે અથવા પ્રોક્સી અથવા અન્ય લોકો માટે અથવા અન્ય કોઈ બાહ્ય પ્રેરણા માટે અથવા પ્રચારની ચમક માટે જાહેર હિતના દાવાનું માસ્ક પહેરીને તેમનો ચહેરો ઢાંકતી કતાર તોડી નાખે છે, અને ત્રાસદાયક અને તુરંચ અરજીઓ દાખલ કરીને અદાલતોમાં પ્રવેશ કરે છે અને આમ ગુનાહિત રીતે તેમના મૂલ્યવાન સમયનો બગાડ કરે છે. અદાલતો અને જેના પરિણામે અદાલતના દરવાજાની બહાર ઊભેલી કતાર ક્યારેય આગળ વધતી નથી, જે તીખી પરિસ્થિતિ વાસ્તવિક

પક્ષકારોના મનમાં હતાશા પેદા કરે છે અને પરિણામે તેઓ આપણી ન્યાયિક વ્યવસ્થાના વહીવટમાં વિશ્વાસ ગુમાવે છે.

(ભાર ઉમેરવામાં આવ્યો)

વધુમાં તાજેતરના એક નિર્ણયમાં, ઉત્તરાંચલ રાજ્ય વિરુદ્ધ બલવંત સિંહ ચૌહાલ અને અન્યોના કેસમાં, (૨૦૧૦) ૩ એસ. સી. સી. ૪૦૨ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં સુપ્રીમ કોર્ટે તેના અગાઉના મોટી સંખ્યામાં લેવાયેલા નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબ કર્યો હતો:

“૩૩. ઉચ્ચ અદાલતોએ આ અદાલતનું પાલન કર્યું અને બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ સમાન અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કર્યો. અદાલતોએ બંધારણની કલમ ૨૧ હેઠળ બાંધધરીકૃત જીવન અને સ્વતંત્રતાના અધિકારના અર્થને વિસ્તૃત કર્યો. લોકસ સ્ટેન્ડીના નિયમને હળવો કરવામાં આવ્યો હતો અને સમાજના ખૂબ મોટા વર્ગને ન્યાયની પહોંચ પ્રદાન કરવા માટે “પીડિત વ્યક્તિઓ” ના પરંપરાગત અર્થને વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યો હતો, જેને અન્યથા ન્યાયિક પ્રણાલીમાંથી કોઈ લાભ મળતો ન હતો. અમે આને જાહેર હિતની અરજીનો પ્રથમ તબક્કો અથવા સુવર્ણ યુગ કહેવા માંગીએ છીએ. અમે “પીડિત વ્યક્તિ” ની વ્યાખ્યાને વિસ્તૃત કર્યા પછી પ્રથમ તબક્કામાં આ અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા મહત્વપૂર્ણ કેસો સાથે ટૂંકમાં વ્યવહાર કરીશું.

૩૬. જાહેર હિતની અરજી પ્રતિકૂળ મુકદ્દમાની પ્રકૃતિમાં નથી પરંતુ તે સરકાર અને તેના અધિકારીઓ માટે સમુદાયના વંચિત અને નબળા વર્ગો માટે મૂળભૂત માનવ અધિકારોને અર્થપૂર્ણ બનાવવા અને તેમને સામાજિક અને આર્થિક ન્યાયની ખાતરી આપવા માટે એક પડકાર અને તક છે જે આપણા બંધારણની સહી છે. સરકાર અને તેના અધિકારીઓએ જાહેર હિતની અરજીને આવકારવી જોઈએ કારણ કે તે તેમને એ તપાસવાની તક પૂરી પાડશે કે શું ગરીબો અને દલિતોને તેમના સામાજિક અને આર્થિક અધિકારો મળી રહ્યા છે કે શું તેઓ સમુદાયના મજબૂત અને શક્તિશાળી વર્ગોના હાથે છેતરપિંડી અને શોષણનો ભોગ બની રહ્યા છે કે કેમ અને શું સામાજિક અને આર્થિક ન્યાય તેમના માટે અર્થપૂર્ણ વાસ્તવિકતા બની ગયો છે કે શું તે માત્ર એક ઉશ્કેરણીજનક ભ્રમ અને અવાસ્તવિકતાનું વચન બની ગયું છે, જેથી જો જાહેર હિતની અરજીમાં ફરિયાદ સાચી હોવાનું જણાય, તો તેઓ તેમની બંધારણીય જવાબદારીનું પાલન કરીને શોષણ અને અન્યાયને જડમૂળથી દૂર કરી શકે અને નબળા વર્ગોને તેમના અધિકારો સુનિશ્ચિત કરી શકે. અધિકારો અને અધિકારો.

૩૮. ભારતમાં જાહેર હિતની અરજીઓની ઉત્પત્તિ અને ઉત્ક્રાંતિ ન્યાયતંત્ર દ્વારા સમાજના વિશાળ વર્ગો-ગરીબ અને વંચિત વર્ગો પ્રત્યેની બંધારણીય જવાબદારીની અનુભૂતિમાંથી ઉદ્ભવી છે. આ અધિકારક્ષેત્ર ન્યાયિક સર્જનાત્મકતા અને કારીગરી દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું છે.

૪૦. એમ. સી. મહેતા વિરુદ્ધ ભારત સંઘના કેસમાં આ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે કલમ ૩૨ આ અદાલતને માત્ર મૂળભૂત અધિકારોના અમલીકરણ માટે નિર્દેશ, આદેશ અથવા રિટ જારી કરવાની સત્તા પ્રદાન કરતી નથી.તેના બદલે, તે લોકોના મૂળભૂત અધિકારોનું રક્ષણ કરવા માટે આ અદાલત પર બંધારણીય જવાબદારી પણ મૂકે છે.અદાલતે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે, આ બંધારણીય જવાબદારીની અનુભૂતિમાં, "તેની પાસે તમામ આકસ્મિક અને આનુષંગિક સત્તા છે જેમાં નવા ઉપાયો બનાવવાની અને મૂળભૂત અધિકારોને લાગુ કરવા માટે રચાયેલ નવી વ્યૂહરચનાઓ બનાવવાની સત્તા સામેલ છે".અદાલતને સમજાયું કે અતિશય ગરીબીને કારણે સમાજના મોટી સંખ્યામાં વર્ગો અદાલતનો સંપર્ક કરી શકતા નથી.મૂળભૂત અધિકારોનો તેમના માટે કોઈ અર્થ નથી અને ન્યાયિક નવીનતા અને સર્જનાત્મકતા દ્વારા સમાજના હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા વર્ગના મૂળભૂત અધિકારોની જાળવણી અને રક્ષણ કરવા માટે જાહેર હિતમાં જરૂરી નિર્દેશો અને આદેશ પસાર કરવા જણાવ્યું છે.

૪૧. જાહેર હિતની અરજીઓનો વિકાસ ભારતીય ન્યાયશાસ્ત્રના ઇતિહાસમાં અત્યંત નોંધપાત્ર વિકાસ રહ્યો છે.૧૯૭૦ ના દાયકામાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયોએ જાહેર ઉત્સાહી વ્યક્તિઓ, સંસ્થાઓ અને/અથવા સંસ્થાઓ દ્વારા સમાજના હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા અને વંચિત વર્ગો વતી અરજીઓ દાખલ કરવાની મંજૂરી આપવા માટે કડક લોકસ સ્ટેન્ડી જરૂરિયાતોને ઢીલ આપી.ઉચ્ચ

અદાલતોએ બંધારણની કલમ ૩૨ અને ૨૨૬ હેઠળ તેમને આપવામાં આવેલી વ્યાપક સત્તાઓનો ઉપયોગ કર્યો હતો. જાહેર હિતની અરજીમાં અદાલતો પાસેથી જે પ્રકારના ઉપાયોની માંગ કરવામાં આવે છે તે અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓ અને જૂથોને ઉપાયો આપવાથી આગળ વધે છે. યોગ્ય કિસ્સાઓમાં અદાલતોએ માર્ગદર્શિકા અને નિર્દેશો પણ આપ્યા છે. અદાલતોએ કાયદાના અમલીકરણ પર દેખરેખ રાખી છે અને કાયદાની ગેરહાજરીમાં માર્ગદર્શિકા પણ ઘડી છે. જો ૭૦ અને ૮૦ના દાયકાના કેસોનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવે તો, અદાલતો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા મોટાભાગના જાહેર હિતના મુકદ્દમાઓ સમાજના વંચિત અને વંચિત વર્ગના મૂળભૂત અધિકારોના અમલીકરણ સાથે સંબંધિત છે.

૬૪. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઉપરોક્ત કેસોમાં કાયદાની સ્પષ્ટ ઘોષણાને ધ્યાનમાં રાખીને આ અદાલતે જાહેર હિતના રક્ષણ માટે લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં સરકારી જમીન સંપાદનની કાર્યવાહી અને અનુદાનમાં દખલ કરવી પડશે. તેથી આપણે અરજદારની તરફેણમાં અને વિરોધી પક્ષોની વિરુદ્ધમાં ઉપરોક્ત મુદ્દાઓનો જવાબ આપવો પડશે.

૬૫. ઉપર જણાવેલા કારણોસર, પ્રવાસન વિભાગના અધિક સચિવના અહેવાલ પર આધાર રાખીને વિદ્વાન મહાધિવક્તા દ્વારા પિનંતી કરાયેલી તથ્યાત્મક દલીલો, ઉપર ઉલ્લેખિત ૧૯૮૪ના રાજપત્રની સૂચના અને વન વિભાગ દ્વારા અરજદારોને બહાર પાડવામાં આવેલા ઉપગ્રહ નકશાની સંપૂર્ણપણે વિરુદ્ધ છે, જે

અમારા અવલોકન માટે રજૂ કરવામાં આવે છે.વધુમાં શ્રી સંજીત મોહંતી, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા કંપની વતી વિનંતી કરવામાં આવેલી કાનૂની દલીલો કે અરજદારોએ આ અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કર્યો છે અને દાવો કર્યો છે કે તેઓ જાહેર જુસ્સાદાર વ્યક્તિઓ છે, તે પણ કાયદામાં અસમર્થનીય છે કારણ કે તેઓએ કેસ સ્થાપિત કર્યો છે કે સ્થાનિક લોકોના હિતને અસર થશે અને જો જમીન સંપાદન અને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં સરકારી જમીનના સંદર્ભમાં લીઝહોલ્ડ અધિકારો આપવાનું કાયદેસર અને માન્ય ન હોવાનું માનવામાં આવે તો કાયદાના નિયમનું ઉલ્લંઘન થશે અને તેથી આપણે એવું માનવું પડશે કે આ અદાલત દ્વારા આ પ્રક્રિયાનો કોઈ દુરુપયોગ થયો નથી. જાહેર હિત અને જાહેર હિતને સમર્થન આપતા આ અદાલતનો સંપર્ક કરતા અરજદારો કારણ કે રાજ્ય સરકારનો કાયદો વર્ષ ૧૯૮૪માં રાજ્ય સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી જાહેરનામાનું ઉલ્લંઘન કરે છે, જેમાં હસ્તગત કરેલી જમીનની નજીકની કેટલીક જમીનને વન્યજીવ અભયારણ્ય તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હતી અને અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો એ હકીકત સાબિત કરવા માટે કે હસ્તગત કરેલી જમીન પર બે નદીઓ વહે છે.ઉપર જણાવેલા કારણો માટે અમારો મત છે કે પી. આઈ. એલ. રિટ અરજીઓમાં અરજદારોએ સ્થાપિત કર્યું છે કે તેઓ પ્રામાણિક જાહેર જુસ્સાદાર વ્યક્તિઓ છે જેઓ જાહેર હિતની સુરક્ષામાં ખૂબ જ રસ ધરાવે છે અને જુએ છે કે રાજ્ય સરકાર જાહેર મિલકતો પર "જાહેર વિશ્વાસના સિદ્ધાંત" ને ધ્યાનમાં રાખીને સ્થાનિક જનતા પ્રત્યેની તેની જવાબદારીઓ અને મૂળભૂત ફરજો નિભાવે છે.ઉપર ઉલ્લેખિત નવ વ્યક્તિઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી

અગાઉની રિટ અરજીનો નિકાલ, જેના પર કંપની વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા તેમની દલીલના સમર્થનમાં વિશ્વાસ મૂકવામાં આવ્યો છે કે પીઆઈએલમાં રિટ અરજદારોએ આ અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કર્યો છે, તે કાયદામાં માન્ય નથી, કારણ કે આ અદાલતે તેના વિચારણા માટે ઉભા થયેલા નોંધપાત્ર મુદ્દાઓનો જવાબ આપીને ગુણદોષ પર કેસનો નિર્ણય લીધો નથી.વર્તમાન રિટ અરજીઓમાં માન્ય આધારોની વિનંતી કરીને તેઓએ રાહત આપવા માટે એક મજબૂત કેસ બનાવ્યો છે.જો પી. આઈ. એલ. અરજીઓને મંજૂરી આપવામાં નહીં આવે તો રાજ્ય સરકાર અને લાભાર્થી કંપનીનું સતત ખોટું ચાલતું રહેશે, જે તે વિસ્તારના રહેવાસીઓ અને જમીન માલિકો/રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓના માનવ અધિકારોનું ઉદ્ધંધન કરશે.તેઓ સમાજના હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા વર્ગોની જમીનના નાના ધારકો છે અને તેથી તેમને બંધારણની કલમ ૩૯એ હેઠળ બંધારણીય અધિકાર મળ્યો છે અને સેંકડો એકર સરકારી જમીન કંપનીની તરફેણમાં આપવામાં આવી છે તે કાયદાનું સંપૂર્ણ ઉદ્ધંધન છે.

૬૬. ઉપરોક્ત કારણોસર, કંપની વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવેલી દલીલોમાં કોઈ તથ્ય નથી કે અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી પીઆઈએલ રિટ અરજીઓના આ કેસોમાં કોઈ જાહેર હિત સામેલ નથી અને તેઓએ અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કર્યો છે તે ખોટી ધારણા છે અને કાયદામાં સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય છે અને ઉપરોક્ત દલીલને નકારી કાઢવી જરૂરી છે અને જાહેર હિતની મુકદ્દમા રિટ અરજીઓને પણ મંજૂરી આપવી પડશે.

બિંદુ સંખ્યા ૧૪ અને ૧૫ નો જવાબ:

૬૭. અમે અમારા કારણો નોંધીને રાજ્ય સરકાર અને લાભાર્થી કંપની વિરુદ્ધ આ અરજીઓમાં ઘડવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓનો જવાબ આપ્યો છે અને અમે એવું માન્યું છે કે આરંભના તબક્કાથી કથિત પુરસ્કારોની તારીખ સુધી સંપાદનની કાર્યવાહી જે હકીકતમાં અને કાયદામાં આપવામાં આવી નથી અને જમીનનો કથિત કબજો મેળવવો એ જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ના ભાગ-૭ હેઠળની જોગવાઈઓ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૪,૫એ, ૬,૮,૧૦,૧૧,૧૨, (૨), ૨૩,૨૪ની વૈધાનિક જોગવાઈનું ખુલ્લું ઉલ્લંઘન છે.અમે જાહેર હિતની અરજીમાં અમારા વિચારણા માટે ઊભા થયેલા મુદ્દાઓનો પણ જવાબ આપ્યો છે કે વેદાંત ફાઉન્ડેશન દ્વારા કરવામાં આવેલી માંગણી પર હકીકતને ખોટી રીતે રજૂ કરીને અને રાજ્ય સરકાર સાથે છેતરપિંડી કરીને લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં સંપાદનની કાર્યવાહી શરૂ કરવાથી સમગ્ર સંપાદનની કાર્યવાહી દૂષિત થઈ છે.અમે આગળ જવાબ આપ્યો છે કે મોટા પ્રમાણમાં જાહેર હિતને અસર થાય છે અને કાયદાના શાસનનું ઉલ્લંઘન થાય છે.તેથી, અમે અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીઓને પણ માન્ય રાખી છે કારણ કે જાહેર હિતની અરજીઓને પણ મંજૂરી આપવી જરૂરી છે અને અવલોકન કર્યું છે કે તે અરજીઓમાં અરજદારોએ, જાહેર હિત ઉપરાંત, નાના જમીન ધારકો વતી વિનંતી કરી છે જેમની પાસે આ અદાલતનો સંપર્ક

કરવા માટે કોઈ નિર્વાહ નથી.તેથી, જે વ્યક્તિઓએ આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો છે અને જેમણે આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો નથી, તેમના સંબંધમાં સંપૂર્ણ રીતે સંપાદનની કાર્યવાહી એ કારણસર રદ કરવામાં આવે છે કે એચ. એમ. ટી. હાઉસ બિલ્ડિંગ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટી વિરુદ્ધ સૈયદ ખાદર અને અન્યના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા અવલોકન કરાયેલ જમીન સંપાદન અધિનિયમની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનું ખુલ્લું ઉલ્લંઘન છે, જે AIR ૧૯૯૫ SC ૨૨૪૪ માં નોંધવામાં આવ્યું છે.સુપ્રીમ કોર્ટે વિચારણા માટે ઊભા થયેલા કાયદાકીય પ્રશ્નોના જવાબ આપતી વખતે જણાવ્યું હતું કે કલમ ૪૪-એ હેઠળ સરકારની પૂર્વ મંજૂરી જરૂરી છે પરંતુ તેનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી, તેથી સમગ્ર સંપાદનની કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવી હતી.વધુમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત કેસમાં રાજ્ય સરકાર અને જે સોસાયટી કબજામાં હતી તેને નિર્દેશ આપ્યો હતો કે, તેમણે તેમની જમીનના સંપાદનને પડકાર આપ્યો હતો કે નહીં તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના સંબંધિત જમીન માલિકોને જમીનનો આશરો લેવો જોઈએ અને તેના ચુકાદાના ફકરા ૨૫માં નીચે મુજબ નિર્દેશ આપ્યો છે:

“૨૬. અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ કે ઉપરોક્ત જાહેરનામા સહિત જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીને રદ કરવાના પરિણામે, જમીનનો કબજો સંબંધિત જમીનમાલિકોને પરત કરવામાં આવશે, પછી ભલે તેઓ તેમની જમીન સંપાદનને પડકારતા હોય કે નહીં.જમીનમાલિકોને કબજો પુનઃસ્થાપિત કર્યા પછી તેઓ વળતર તરીકે અથવા અન્યથા તેમની જમીનના સંદર્ભમાં તેમને

મળેલી રકમ પરત કરશે.અપીલકર્તા, પ્રતિવાદીઓ અને તમામ સંબંધિત સત્તામંડળો/વ્યક્તિઓ સહિત રાજ્ય સરકાર વહેલી તકે ઉપરોક્ત નિર્દેશોનો અમલ કરશે.”

અમે રિટ અરજીઓ અને જાહેર હિતની અરજીઓનું મનોરંજન કરતી વખતે હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે સંપૂર્ણ સંમત છીએ.

૮.૩ જે આધારો પર ઉચ્ચ અદાલતે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની સંબંધિત જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાથી તે દૂષિત થાય છે એમ કહીને સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને રદ કરી દીધી છે, તેનો અહીં ઉપર ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને તેનું પુનઃઉત્પાદન કરવામાં આવ્યું છે.

૮.૪ શરૂઆતમાં, એ નોંધવું જરૂરી છે કે સમગ્ર સંપાદનની કાર્યવાહી વેદાંત ફાઉન્ડેશનના કહેવા પર શરૂ કરવામાં આવી હતી, જે એપ્રિલ, ૨૦૦૬માં શરૂ થઈ હતી.શરૂઆતમાં, કંપનીએ ઓરિસ્સા સરકારને ખાસ કરીને ભુવનેશ્વર-પુરી-કોણાર્કમાં પુરી જિલ્લાના ગુઆનાઈની આસપાસ ૧૫,૦૦૦ એકર સંલગ્ન જમીન ૧૫/૦૬/૨૦૦૬ દ્વારા ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે કહ્યું હતું.યોગ્ય સ્થાનો ઓળખવાની પ્રક્રિયા કંપની દ્વારા કરવામાં આવી હતી.સંબંધિત સમયે મુખ્યમંત્રી સમક્ષ રજૂ કરાયેલી રજૂઆત અને ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ ના એમઓયુની સંબંધિત કલમો અને ઓરિસ્સા સરકાર અને અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન વચ્ચે અમલમાં

મુકાયેલી કલમ ૪૧ સમજૂતીમાંથી પણ, તે જોઈ શકાય છે કે જમીનની ઓળખ કંપની દ્વારા કરવામાં આવી હતી, ઓરિસ્સા સરકાર દ્વારા નહીં. હાઈકોર્ટ દ્વારા તેની સાથે સઘન રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે અને તેના પર વિચાર કરવામાં આવ્યો છે.

૮.૫ આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે સંપાદનની કાર્યવાહીની શરૂઆત વેદાંત ફાઉન્ડેશન દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જે સ્વીકાર્ય રીતે સંબંધિત સમયે અને ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ પર એક ખાનગી કંપની હતી જેના બોર્ડમાં ત્રણ ડિરેક્ટર હતા અને સાતથી ઓછા સભ્યો હતા. અપીલકર્તાઓ વતી એવો કેસ છે કે ત્યારબાદ અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન, જે સંબંધિત સમયે એક ખાનગી કંપની હતી, તેને ૧૩/૧૨/૨૦૦૬ એટલે કે જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી., જે તારીખે પ્રથમ કલમ ૪ (૧) જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું અને વિચારણા માટેની સંબંધિત તારીખ ૧૩/૧૨/૨૦૦૬ હશે તેમાં કોઈ તથ્ય નથી અને તેને સ્વીકારી શકાતી નથી. અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, અપીલકર્તા કંપની દ્વારા ઓળખવામાં આવેલી જમીન હસ્તગત કરવાની કાર્યવાહી એપ્રિલ/જૂન, ૨૦૦૬માં શરૂ કરવામાં આવી હતી, જે પછી ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ તારીખનો સમજૂતી કરાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, વિચારણા માટેની સંબંધિત તારીખ ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ હશે અને ૧૩/૧૨/૨૦૦૬ નહીં કે જે અપીલકર્તાઓ વતી દલીલ કરવા માંગવામાં આવી હતી.

૮.૬ આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે અન્યથા પણ ખાનગી કંપનીમાંથી જાહેર કંપનીમાં અનુગામી કથિત રૂપાંતર એ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ હેઠળની વૈધાનિક જોગવાઈમાંથી બહાર નીકળવાનો પ્રયાસ હતો.કાયદા વિભાગે ખાસ અવલોકન કર્યું હતું કે જે હેતુઓ માટે જમીન હસ્તગત કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી તે હેતુઓ માટે ખાનગી કંપની દ્વારા જમીન હસ્તગત કરી શકાતી નથી, ત્યારબાદ જ અપીલકર્તાઓએ કંપનીનો દરજ્જો ખાનગી કંપનીમાંથી જાહેર કંપનીમાં બદલી નાખ્યો હતો.ઉપરોક્ત અપીલકર્તાઓ તરફથી એક દુર્ભાવનાપૂર્ણ કવાયત હતી.

૮.૭ વધુમાં એ નોંધવું જરૂરી છે કે જ્યારે અપીલકર્તાએ તેની સ્થિતિને ખાનગીથી જાહેર કંપનીમાં બદલવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, ત્યારે તે કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૨૩,૩૧,૧૮૯ (૨) અને ૧૯૨ના પાલનને આધિન હતી.અવલોકન મુજબ અને હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો અને આર. ટી. આઈ. ક્વેરીમાંથી પણ, તે સ્પષ્ટ છે કે અપીલકર્તાએ કલમ ૩૧ (૨એ) ની જોગવાઈ હેઠળ જરૂરી (સુધારેલ) આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિએશનની પ્રમાણિત નકલ રજૂ કરી નથી.તે અપીલકર્તા વતી કેસ છે કે અપીલકર્તાએ ૨૩/૧૧/૨૦૦૬ પર સફળતાપૂર્વક જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતર કર્યું અને તેણે સભ્યોની સંખ્યા ૩ થી વધારીને ૭ કરી અને કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૪૪ ની દ્રષ્ટિએ, તેણે શેરની મફત હસ્તાંતરણક્ષમતા પરના પ્રતિબંધને દૂર કરવા માટે તેના આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિએશનમાં સુધારો કર્યો અને તે જ

કંપનીઓના રજીસ્ટ્રાર (આરઓસી) દ્વારા ૨૧/૦૨/૨૦૦૭ અને ૦૩/૦૩/૨૦૧૧ તારીખની સ્વીકૃતિ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું છે, તે નોંધવું જરૂરી છે અને અહીં ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ વિચારણા માટેની સંબંધિત તારીખ જૂન, ૨૦૦૬ હશે અને કોઈપણ કિસ્સામાં ૧૮/૦૭/૨૦૦૬ જ્યારે સમજૂતી કરાર કરવામાં આવ્યો હતો.આરઓસી દ્વારા અનુગામી સ્વીકૃતિ પણ કલમ ૪ (૧) સૂચના પછી પણ ૨૧/૦૨/૨૦૦૭ અને ૦૩/૦૩/૨૦૧૧ પર હતી.તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે કાયદેસર રીતે યોગ્ય રીતે અવલોકન કર્યું અને ધાર્યું હતું તેમ, અપીલકર્તાને જાહેર કંપનીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યો ન હતો, જે કલમ ૨૫ કંપની હતી અને તેથી, જાહેર કંપની નહોતી.આ તબક્કે, અધિનિયમ, ૧૮૮૪ ની કલમ ૪૪ બી નો ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ છે:—

“૪૪ B. સરકારી કંપનીઓ સિવાયની ખાનગી કંપનીઓ માટે ચોક્કસ હેતુ સિવાય આ ભાગ હેઠળ જમીન હસ્તગત ન કરવી.— આ અધિનિયમમાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, કલમ ૪૦ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (એ) માં ઉલ્લેખિત હેતુ સિવાય, આ ભાગ હેઠળ કોઈ પણ જમીન ખાનગી કંપની માટે હસ્તગત કરવામાં આવશે નહીં, જે સરકારી કંપની નથી.

સમજૂતી— “ખાનગી કંપની "અને" સરકારી કંપની "નો અર્થ અનુક્રમે કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ (૧૯૫૬ નો ૧) માં તેમને સોંપવામાં આવ્યો છે.”

૮.૮ અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪૪બી મુજબ, અધિનિયમમાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, કલમ ૪૦ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (એ) માં ઉલ્લેખિત હેતુ સિવાય, ભાગ ૭ હેઠળ કોઈ પણ જમીન ખાનગી કંપની માટે હસ્તગત કરવામાં આવશે નહીં, જે સરકારી કંપની નથી.સમજૂતી મુજબ, "ખાનગી કંપની" નો અર્થ કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ માં તેને સોંપવામાં આવ્યો છે.કલમ ૩૯ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૪૦ (૧) મુજબ, યોગ્ય સરકારની અગાઉની સંમતિ અને કરારનો અમલ જરૂરી છે (કલમ ૩૯) અને જે જ્યાં સુધી યોગ્ય સરકારને સંતોષ ન થાય ત્યાં સુધી આપવામાં આવશે નહીં, ક્યાં તો કલમ ૫ એ, પેટા-કલમ (૨) હેઠળ કલેક્ટરના અહેવાલ પર અથવા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ દ્વારા, જો કે સંપાદનનો હેતુ કંપની દ્વારા કાર્યરત કામદારો માટે રહેઠાણોના નિર્માણ માટે અથવા તેની સાથે સીધી જોડાયેલી સુવિધાઓની જોગવાઈ માટે જમીન મેળવવાનો છે.કલમ ૩૯ અને ૪૦ નીચે મુજબ વાંચે છે:-

"૩૯. યોગ્ય સરકારની અગાઉની સંમતિ અને કરારનો અમલ જરૂરી છે.- આ ભાગ હેઠળ કોઈ પણ કંપની માટે જમીન હસ્તગત કરવા માટે કલમ ૬ થી ૧૬ (બંને સહિત) અને કલમ ૧૮ થી ૩૭ (બંને સહિત) ની જોગવાઈઓ લાગુ કરવામાં આવશે નહીં, સિવાય કે યોગ્ય સરકારની અગાઉની સંમતિ સાથે, સિવાય કે કંપનીએ અહીં પછી ઉલ્લેખિત કરારનો અમલ કર્યો હોય.

૪૦. અગાઉની પૂછપરછ.- (૧) આવી સંમતિ ત્યાં સુધી આપવામાં આવશે

નહીં જ્યાં સુધી યોગ્ય સરકાર કલમ પએ, પેટા-કલમ (૨) હેઠળ કલેક્ટરના અહેવાલ પર અથવા અહીં પછી પૂરી પાડવામાં આવેલ તપાસ દ્વારા સંતુષ્ટ ન થાય, –

((ક) સંપાદનનો હેતુ કંપની દ્વારા નિયુક્ત કામદારો માટે રહેઠાણોના નિર્માણ માટે અથવા તેની સાથે સીધી જોડાયેલી સુવિધાઓની જોગવાઈ માટે જમીન મેળવવાનો છે; અથવા

((ક) એવી કંપની માટે કોઈ મકાન અથવા કાર્યના નિર્માણ માટે આવા સંપાદનની જરૂર છે કે જે જાહેર હેતુ માટે હોય તેવા કોઈ ઉદ્યોગ અથવા કાર્યમાં સંકળાયેલી હોય અથવા તેમાં જોડાવા માટે પગલાં લઈ રહી હોય; અથવા

((ખ) કોઈ કાર્યના નિર્માણ માટે આવા સંપાદનની જરૂર છે અને આવું કાર્ય લોકો માટે ઉપયોગી સાબિત થવાની શક્યતા છે.

(૨) આવી તપાસ એવા અધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવશે અને યોગ્ય સરકાર નિમણૂક કરશે તેવા સમયે અને સ્થળે હાથ ધરવામાં આવશે.

(૩) આવા અધિકારી સાક્ષીઓને સમન્સ મોકલી શકે છે અને તેમની હાજરી લાગુ કરી શકે છે અને સિવિલ કોર્ટના કિસ્સામાં સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮

(૧૯૦૮ નો ૫) દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી રીત પ્રમાણે જ શક્ય હોય ત્યાં સુધી દસ્તાવેજો રજૂ કરવા માટે દબાણ કરી શકે છે.”

૮.૯ આમ, સંબંધિત સમયે, જ્યારે કંપની એક ખાનગી કંપની હતી, ત્યારે કલમ ૪૪-બી હેઠળના પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલકર્તા કંપની દ્વારા અધિનિયમ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૪૦ (૧) (એ) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૪૪ બી દ્વારા જમીન હસ્તગત/હસ્તગત કરવાની માંગ કરી શકાતી ન હતી.તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય રીતે ચુકાદો આપ્યો છે કે ઉપરોક્ત આધાર પર સંપાદન ગેરકાયદેસર હતું.

૮.૧૦ આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે સંબંધિત સમયે પણ, આ યુનિવર્સિટી અસ્તિત્વમાં નહોતી/અસ્તિત્વમાં નથી કારણ કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ કે ઓરિસા યુનિવર્સિટી એક્ટ હેઠળ કોઈ યુનિવર્સિટી અસ્તિત્વમાં આવી નથી. અપીલકર્તા વતી કેસ કે રાજ્ય વિધાનસભાએ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે પહેલેથી જ બિલ પસાર કરી દીધું છે તે અપીલકર્તાના જવાબ મુજબ પણ ન તો અહીં છે અને ન તો ત્યાં છે, તે રાજ્યપાલની મંજૂરી બાકી છે.

૮.૧૧ ઉચ્ચ અદાલતે પણ ઈશ્યૂ નંબર ૩ પર ચોક્કસ તારણો આપ્યા છે કે કાયદાની કલમ ૪ (૧) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડીને લાભાર્થી કંપનીની

તરફેણમાં સંપૂર્ણ સંપાદન કાર્યવાહી નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ (૨) અને (૪) સાથે વાંચીને અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૩૯,૪૦ અને ૪૧ની ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા વિના કરવામાં આવી હતી.નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ અને ૪ નીચે મુજબ છે:—

“૩. જમીન સંપાદન સમિતિ.— (૧) કાયદાના ભાગ ૭ હેઠળ જમીન સંપાદનના સંબંધમાં યોગ્ય સરકારને સલાહ આપવાના હેતુસર, યોગ્ય સરકાર, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા, જમીન સંપાદન સમિતિ તરીકે ઓળખાતી સમિતિની રચના કરશે.

(૨) આ સમિતિમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:

((i) મહેસૂલ, કૃષિ અને ઉદ્યોગ વિભાગના સરકારના સચિવો અથવા ઉપરોક્ત દરેક વિભાગના અન્ય અધિકારીઓ કે જેમની નિમણૂક યોગ્ય સરકાર કરી શકે છે; અને

((૨) તે સરકાર આદેશ દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરે તેવી મુદત માટે યોગ્ય સરકાર નિમણૂક કરી શકે તેવા અન્ય સભ્યો; અને

((૩) વિભાગના સચિવ અથવા તેમના દ્વારા નિયુક્ત કોઈ અધિકારી કે જે

હેતુઓ માટે કંપની જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરે છે તેની કામગીરી કરે છે.

(૩) યોગ્ય સરકાર સમિતિના સભ્યોમાંથી એકની તેના અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક કરશે.

(૪) આ સમિતિ તેની પોતાની પ્રક્રિયાનું નિયમન કરશે.

(૫) સમિતિની ફરજ રહેશે કે તે અધિનિયમના ભાગ ૭ હેઠળ જમીન સંપાદનને લગતી અથવા તેનાથી ઉદભવેલી તમામ બાબતો પર યોગ્ય સરકારને સલાહ આપે, જેના પર તેની સલાહ લેવામાં આવે છે અને તેની સલાહ લેવાની તારીખથી એક મહિનાની અંદર તેની સલાહ આપે:

પરંતુ યોગ્ય સરકાર સમિતિ દ્વારા આ વતી કરવામાં આવેલી વિનંતી પર અને પૂરતા કારણોસર ઉક્ત સમયગાળાને વધુ બે મહિના સુધી લંબાવી શકે છે.

૪. સંપાદનની કાર્યવાહી શરૂ કરતા પહેલા અમુક બાબતોના સંદર્ભમાં યોગ્ય સરકારને સંતોષ થવો. – (૧) જ્યારે પણ કોઈ કંપની કોઈ જમીન સંપાદન માટે યોગ્ય સરકારને અરજી કરે છે, ત્યારે તે સરકાર કલેક્ટરને નીચેની બાબતો પર તેને અહેવાલ રજૂ કરવા નિર્દેશ આપશે, એટલે કે: –

((i) સંપાદનના હેતુ માટે યોગ્ય વિસ્તારમાં જમીન શોધવા માટે કંપનીએ તેના શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો કર્યા છે;

((૨) કંપનીએ વાજબી કિંમતની ચુકવણી પર તેમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓ સાથે વાટાઘાટો કરીને આવી જમીન મેળવવા માટે તમામ વાજબી પ્રયાસો કર્યા છે અને આવા પ્રયાસો નિષ્ફળ ગયા છે;

((૩) હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરેલી જમીન આ હેતુ માટે યોગ્ય છે;

((૪) હસ્તગત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત જમીનનો વિસ્તાર અતિશય ન હોય;

((v) કંપની જમીનનો ઝડપથી ઉપયોગ કરવાની સ્થિતિમાં છે; અને

((vi) જ્યાં હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીન સારી કૃષિ જમીન હોય, ત્યાં તે જમીનના સંપાદનને ટાળવા માટે કોઈ વૈકલ્પિક યોગ્ય સ્થળ ન મળી શકે.

(૨) કલેક્ટર, કંપનીને આ વતી કોઈ રજૂઆત કરવાની વાજબી તક આપ્યા પછી, પેટા-નિયમ (૧) માં ઉલ્લેખિત બાબતોની તપાસ કરશે અને આવી તપાસ કરતી વખતે તે –

((i) હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીન ખેતીની જમીન હોય તેવા કોઈ પણ કિસ્સામાં, જિલ્લાની વરિષ્ઠ કૃષિ અધિકારીની સલાહ લો કે આવી જમીન સારી ખેતીની જમીન છે કે નહીં;

((૨) કાયદાની કલમ ૨૩ અને ૨૪ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, કલેક્ટરના મતે કંપની માટે હસ્તગત થવી જોઈએ તેવી જમીનના સંદર્ભમાં ચૂકવવાપાત્ર વળતરની અંદાજિત રકમ નક્કી કરવી; અને

(૩) નક્કી કરો કે શું કંપનીએ હસ્તગત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત જમીનમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને વાજબી કિંમત (આ રીતે નિર્ધારિત વળતર કરતાં ઓછી નહીં) ઓફર કરી છે કે કેમ.

સમજુતી- આ નિયમના હેતુ માટે "સારી કૃષિ જમીન" નો અર્થ એ છે કે જે જમીન, કૃષિ ઉત્પાદનના સ્તર અને તે જે વિસ્તારમાં સ્થિત છે તેની પાકની રીતને ધ્યાનમાં રાખીને, સરેરાશ અથવા સરેરાશ ઉત્પાદકતાથી વધુ હોય અને તેમાં બગીચો અથવા ઉપવન જમીનનો સમાવેશ થાય છે.

(૩) પેટા-નિયમ (૨) હેઠળ તપાસ કર્યા પછી બને તેટલી વહેલી તકે કલેક્ટર યોગ્ય સરકારને અહેવાલ સુપરત કરશે અને તેની એક નકલ તે સરકાર દ્વારા

સમિતિને મોકલવામાં આવશે.

(જ) કાયદાની કલમ ૬ હેઠળ યોગ્ય સરકાર દ્વારા કોઈ ઘોષણા કરવામાં આવશે નહીં સિવાય કે –

(i) યોગ્ય સરકારે સમિતિની સલાહ લીધી છે અને આ નિયમ હેઠળ રજૂ કરવામાં આવેલા અહેવાલ અને કાયદાની કલમ ૫-એ હેઠળ રજૂ કરવામાં આવેલા અહેવાલ, જો કોઈ હોય તો, તેના પર વિચાર કર્યો છે; અને

((૨) કાયદાની કલમ ૪૧ હેઠળના કરારનો અમલ કંપની દ્વારા કરવામાં આવ્યો છે.”

૮.૧૨ સંબંધિત સમયે, કોઈ કલમ ૪૧ કરાર નહોતો.રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ ૩ સાથે વાંચેલા નિયમ ૪ના સંદર્ભમાં પણ કોઈ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.કલમ ૬ હેઠળ જાહેરનામું રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ ૩ હેઠળ રચવામાં આવેલી જમીન સંપાદન સમિતિની સલાહ લીધા વિના બહાર પાડી શકાયું ન હોત.રાજ્ય સરકાર દ્વારા કોર કમિટીની રચના, જે સમગ્ર સંપાદનનું સંકલન કરવાની હતી, તે નિયમ ૩ હેઠળ જરૂરી જમીન સંપાદન સમિતિની રચના હોવાનું ન કહી શકાય.નિયમ ૩ હેઠળ જમીન સંપાદન સમિતિની રચના કરવાનો ઉદ્દેશ અને હેતુ અધિનિયમ, ૧૯૮૪ના ભાગ

૭ હેઠળ જમીન સંપાદનને લગતી અથવા તેનાથી ઉત્પન્ન થતી તમામ બાબતો પર યોગ્ય સરકારને સલાહ આપવાનો અને તેની સલાહ આપવાનો છે.તેથી, આ આધાર પર પણ જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવી છે.

૮.૧૩ નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમ ૪ હેઠળ ફરજિયાત જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી.કંપની માટે જમીન સંપાદનની કાર્યવાહી શરૂ કરતા પહેલા, સરકાર કલેક્ટરને નિયમ ૪ માં ઉલ્લેખિત મુદ્દાઓ પર તેને અહેવાલ રજૂ કરવા નિર્દેશ આપશે, જેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:—

“((i) સંપાદનના હેતુ માટે યોગ્ય વિસ્તારમાં જમીન શોધવા માટે કંપનીએ તેના શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો કર્યા છે;

((૨) કંપનીએ વાજબી કિંમતની ચુકવણી પર તેમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓ સાથે વાટાઘાટો કરીને આવી જમીન મેળવવા માટે તમામ વાજબી પ્રયાસો કર્યા છે અને આવા પ્રયાસો નિષ્ફળ ગયા છે;

((૩) હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરેલી જમીન આ હેતુ માટે યોગ્ય છે;

((૪) હસ્તગત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત જમીનનો વિસ્તાર અતિશય ન હોય;

((v) કંપની જમીનનો ઝડપથી ઉપયોગ કરવાની સ્થિતિમાં છે; અને

((vi) જ્યાં હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીન સારી કૃષિ જમીન હોય, ત્યાં તે જમીનના સંપાદનને ટાળવા માટે કોઈ વૈકલ્પિક યોગ્ય સ્થળ ન મળી શકે.”

૮.૧૪ નિયમ ૪ (૨) (i) મુજબ કોઈ પણ કિસ્સામાં જ્યાં હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીન ખેતીની જમીન હોય, ત્યારે કલેક્ટરે જિલ્લાના વરિષ્ઠ કૃષિ અધિકારીની સલાહ લેવી જરૂરી છે કે આવી જમીન સારી ખેતીની જમીન છે કે નહીં. કલેક્ટરે કાયદાની કલમ ૨૩ અને ૨૪ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને જમીનના સંદર્ભમાં ચૂકવવાપાત્ર વળતરની અંદાજિત રકમને સંતોષવી અને નક્કી કરવી પણ જરૂરી છે, જે કલેક્ટરના મતે કંપની માટે હસ્તગત કરવી જોઈએ.

૮.૧૫ રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીમાંથી, ઉચ્ચ અદાલતે ચોક્કસ તારણો આપ્યા છે કે નિયમો, ૧૯૬૩ના નિયમો ૩ અને ૪ હેઠળ ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી, લાભાર્થી કંપની માટે સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવી છે અને ત્યાં નિયંત્રણ અને સંતુલન છે અને કેટલીક ફરજિયાત પ્રક્રિયાઓ અને જરૂરિયાતો સંતોષવાની છે, ખાસ કરીને જ્યારે કંપની માટે જમીન હસ્તગત કરવાની હોય, ત્યારે તેનું પાલન કરવું પડશે અને સંબંધિત પાસાઓ પર વિચાર ન કરવો, જે નિયમ ૪ હેઠળ ધ્યાનમાં લેવા માટે ફરજિયાત છે, તે સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને દૂષિત કરશે કારણ કે રાજ્ય દ્વારા વ્યક્તિલક્ષી

સંતોષ સંબંધિત પાસાઓ, ખાસ કરીને નિયમ ૪ માં ઉલ્લેખિત પાસાઓ પર ધ્યાન ન આપવા બદલ સરકારને દૂષિત કરવામાં આવી છે.

૮.૧૬ હાઈકોર્ટ દ્વારા એક ચોક્કસ તારણ પણ નોંધવામાં આવ્યું છે કે લાભાર્થી કંપનીએ કાયદાની કલમ ૪૧ હેઠળ જરૂરી એમઓયુનો અમલ કર્યો નથી, જે રાજ્ય સરકારે પણ કલમ ૪૧ની પેટા-કલમો (૧), (૨) અને (૩) માં જોગવાઈ મુજબ હાથ ધર્યું છે.આમ આદેશ આપતી વખતે, ફરિયાદી પૃષ્ઠ ૫૩ માં, ઉચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:—

“૫૩. વધુમાં રાજ્ય સરકારના મૂળ દસ્તાવેજો પરથી જોઈ શકાય છે કે વેદાંત ફાઉન્ડેશન અને લાભાર્થી કંપની પાસેથી પ્રારંભિક સૂચનાઓ બહાર પાડવી અને કરારો મેળવવો પણ કાયદામાં ખરાબ છે કારણ કે અમે પોઈન્ટ નંબર ૧ નો જવાબ આપ્યો છે કે લાભાર્થી કંપની જાહેર કંપની નથી; તે બાંચધરી દ્વારા મર્યાદિત ખાનગી કંપની છે.બાંચધરી દ્વારા મર્યાદિત તેની ખાનગી કંપનીમાં જમીનોનું વધુ સંપાદન.તેની તરફેણમાં જમીનોનું વધુ સંપાદન માત્ર કંપની દ્વારા નિયુક્ત કામદારો માટે રહેઠાણોના નિર્માણના હેતુ અથવા તેની સાથે સીધી જોડાયેલી જોગવાઈ સુવિધાઓ માટે જ સ્વીકાર્ય છે.

વેદાંત કંપની દ્વારા રાજ્ય સરકારની તરફેણમાં અમલમાં મુકવામાં આવેલ ૧૯/૦૭/૨૦૦૬ તારીખનો સમજૂતી કરાર હસ્તગત કરેલી જમીનના સંદર્ભમાં

પ્રારંભિક જાહેરાતો પ્રકાશિત કરતા પહેલા હતો.ઉપરોક્ત એમઓયુના આધારે ૧૩/૧૨/૨૦૦૬ થી ૨૨/૧૨/૨૦૦૬ તારીખની પ્રારંભિક સૂચના પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી.તેથી, લાભાર્થી કંપની દ્વારા કલમ ૪ થી ૧૬ (બંને સમાવિષ્ટ) અને કલમ ૧૮ થી ૩૭ ની જોગવાઈઓને અમલમાં મૂકવા માટે એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૩૯ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી અગાઉની સંમતિ આપીને કલમ ૪ (૧) સૂચનાઓ પ્રકાશિત કરવા માટે રાજ્ય સરકારની તરફેણમાં ઉપરોક્ત કરારનો અમલ કરવામાં આવ્યો ન હતો.તેથી, રાજ્ય સરકાર સમક્ષ વૈધાનિક સત્તાનો ઉપયોગ કરવા અને પ્રારંભિક જાહેરનામું પ્રકાશિત કરવા માટે અગાઉની સંમતિ આપવા માટે કોઈ માન્ય સમજૂતી નથી.આ કારણોસર, વેદાંત કંપની દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવેલા ઉપરોક્ત એમઓયુના આધારે પ્રારંભિક સૂચનાઓનું પ્રકાશન લાભાર્થી કંપનીને લાભ અપાવતું નથી.તેથી, આ કરાર એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૪૧ સાથે વાંચીને કલમ ૩૯ હેઠળ જરૂરી નથી અને તેથી, લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં કલમ ૪ (૧) જાહેર કરીને જમીન સંપાદન કાયદામાં દૂષિત છે કારણ કે લાભાર્થી કંપનીની તરફેણમાં જમીન હસ્તગત કરવા માટે કલમ ૪ થી ૧૬ અને ૧૮ થી ૩૭ ની જોગવાઈઓ મૂકતા પહેલા, રાજ્ય સરકારની અગાઉની સંમતિ ન હતી અને આવી સંમતિ પણ આપવામાં આવશે નહીં જ્યાં સુધી કંપનીએ એલ. એ. અધિનિયમની કલમ ૪૧ ની શરતોમાં કરારનો અમલ કર્યો ન હોય. તેથી, આ કરાર માત્ર કલમ ૪૧ની પેટા-કલમો (૧) થી (૪) અને (જએ) ને અનુરૂપ નથી, પરંતુ તે કાયદેસર અને માન્ય નથી કારણ કે ઉપરોક્ત કરારના ઘણા સમય પહેલા, પ્રારંભિક સૂચના

પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ અંતિમ સૂચનાઓ પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી જે કાયદામાં સ્વીકાર્ય નથી.તેથી, તે કાયદાની કલમ ૩૯નું ઉલ્લંઘન છે.

૮.૧૭ સૌથી મહત્વપૂર્ણ પાસું, જે ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે તે છે પર્યાવરણીય પાસાઓ પર રાજ્ય સરકાર દ્વારા બુદ્ધિનો ઉપયોગ ન કરવો અને હસ્તગત કરેલી જમીનમાંથી બે નદીઓ પસાર કરવી.તે વિવાદમાં નથી કે આ જમીનમાંથી 'ગુઆનઈ' અને 'નાલા' નામની બે નદીઓ વહે છે, જે રાજ્ય સરકાર દ્વારા હસ્તગત કરવામાં આવી હતી.નદીઓ વગેરેની જાળવણી લાભાર્થી કંપનીને કેવી રીતે સોંપી શકાય.જો સંબંધિત જમીન લાભાર્થી કંપની દ્વારા હસ્તગત કરવાનું ચાલુ રાખવામાં આવે, તો નદીઓનું નિયંત્રણ ઉક્ત ખાનગી કંપની પાસે રહેશે, જે જાહેર ટ્રસ્ટના સિદ્ધાંતનું ઉલ્લંઘન કરશે.લાભાર્થી કંપનીને ઉપરની બે નદીઓનો પ્રવાહ જાળવવાની જરૂર પડે તો પણ તે વિસ્તારના રહેવાસીઓને મોટા પ્રમાણમાં અસર કરી શકે છે.

૮.૧૮ એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે રસ્તાની બાજુમાં જ એક વન્યજીવ અભયારણ્ય છે, જે પ્રસ્તાવિત યુનિવર્સિટી અને હસ્તગત કરેલી જમીનના રસ્તાની બાજુમાં જ છે.તેથી, હાઈકોર્ટના નિરીક્ષણ મુજબ પ્રસ્તાવિત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે મોટા પાયે બાંધકામ પણ વન્યજીવ અભયારણ્ય, સમગ્ર ઇકો સિસ્ટમ અને વિસ્તારના ઇકોલોજીકલ પર્યાવરણને પ્રતિકૂળ અસર કરશે.વન્યજીવ

અભયારણ્યનું રક્ષણ કરવું એ રાજ્યની ફરજ છે અને તે સમગ્ર ઇકો સિસ્ટમ અને વિસ્તારના ઇકોલોજીકલ પર્યાવરણને અસર કરી શકે છે.એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે પ્રસ્તાવિત વેદાંત યુનિવર્સિટીથી સમુદ્રનું અંતર પણ આશરે ૨૦૦૦ મીટર છે.માત્ર એટલા માટે કે બાલુખંડ વન્યજીવ અભયારણ્ય સૂચિત સ્થળથી ધોરીમાર્ગ-પુરી-કોણાર્ક મરીન ડ્રાઇવ દ્વારા અલગ કરવામાં આવ્યું છે, તે પ્રસ્તાવિત વિશ્વવિદ્યાલય માટે વિશાળ જમીન હસ્તગત કરવા માટેનું કારણ ન હોઈ શકે અને ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા યોગ્ય રીતે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે, તે જ વન્યજીવ અભયારણ્ય અને સમગ્ર ઇકો સિસ્ટમ અને વિસ્તારના ઇકોલોજીકલ પર્યાવરણને પ્રતિકૂળ અસર કરશે.રાજ્ય સરકાર અને/અથવા કલેક્ટર અને/અથવા યોગ્ય સત્તાધિકારી દ્વારા અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ પએ હેઠળની દરખાસ્ત અને/અથવા વાંધાઓને ધ્યાનમાં લેતી વખતે પણ ઉપરોક્ત પાસાઓ પર બિલકુલ વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી.

૮.૧૯ અન્યથા પણ, લાભાર્થી કંપની દ્વારા જમીનની જરૂરિયાત પર રાજ્ય સરકાર તરફથી બિન-અરજી છે.એ નોંધવું જરૂરી છે કે જમીન એક ફાઉન્ડેશન/કંપનીના કહેવા પર હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી અને રાજ્ય સરકાર કૃષિ જમીનમાલિકોની જમીન સાથે વ્યવહાર કરતી હતી.એ નોંધવું જરૂરી છે કે સરકાર જાહેર ટ્રસ્ટ ધરાવે છે અને તેણે ખાનગી જમીનમાલિકો, ખાસ કરીને કૃષિ જમીનમાલિકોની જમીન સાથે કાયદા અનુસાર વ્યવહાર કરવો પડે છે.રાજ્ય સરકાર માત્ર એક જ લાભાર્થી/ટ્રસ્ટની દરખાસ્ત પર વિચાર કરી

શકી ન હોત.અન્ય જાહેર ટ્રસ્ટ/કંપનીઓ હોઈ શકે છે, જેમને આવી યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં રસ હોઈ શકે છે.લાભાર્થી કંપની દ્વારા દરખાસ્ત પર વિચારણા કરતી વખતે સરકાર/કલેક્ટર દ્વારા કોઈ યોગ્ય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હોય તેવું લાગતું નથી.એ નોંધવું જરૂરી છે કે શરૂઆતમાં, સૂચિત યુનિવર્સિટી માટે ૧૫,૦૦૦ એકર ખેતીની જમીન હસ્તગત કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.આખરે, ખાનગી જમીનમાલિકો/કૃષિ જમીનમાલિકોની આશરે ૮૦૦૦ એકર જમીન હસ્તગત કરવામાં આવી હતી.રાજ્ય સરકારે ગોચર જમીન વગેરે સહિત રાજ્ય સરકારની માલિકીની આશરે ૪૮૫ એકર જમીનનો કબજો પણ સોંપ્યો છે, જેનો ઉપયોગ અન્ય જાહેર હેતુઓ માટે અને ગોચર જમીન માટે પણ થઈ શક્યો હોત.

૮.૨૦ રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી એવું લાગે છે કે અનુચિત લાભો પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવ્યા હતા/હકીકતમાં ઓફર કરવામાં આવ્યા હતા અને લાભાર્થી કંપનીને અનુચિત ઉદારતા પૂરી પાડતા આપવામાં આવ્યા હતા જેમ કે:—

(વહીવટ, પ્રવેશ, ફી માળખું, અભ્યાસક્રમ અને ફેકલ્ટીની પસંદગીના સંદર્ભમાં વેદાંત યુનિવર્સિટી અને તેના અધિકારીઓને સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા;

((૨) પ્રસ્તાવિત યુનિવર્સિટીને રાજ્ય સરકારના કોઈપણ અનામત કાયદાથી સંપૂર્ણ મુક્તિ આપવામાં આવશે.

(૩) યુ. જી. સી., એ. આઈ. સી. ટી. ઈ. વગેરે પાસેથી નિયમનકારી મંજૂરીઓ મેળવવા માટે તમામ સહાય.;

(૪) સરકાર ભુવનેશ્વર શહેરથી પ્રસ્તાવિત સ્થળ સુધી જ-લેનનો માર્ગ પૂરો પાડવા સંમત થઈ;

(૫) સમજૂતીમાં, સરકાર વેદાંત સાથે પરામર્શ કર્યા પછી જ યુનિવર્સિટીની સરહદથી ૫ કિમી ત્રિજ્યામાં જમીન ઉપયોગ/ઝોનિંગ યોજના બનાવવા માટે પણ સંમત થઈ હતી;

(vi) સરકારે તમામ રાજ્ય કરવેરા/કરવેરા/ફરજોને મુક્તિ આપવાનું પણ વચન આપ્યું હતું. એમઓયુ પર હસ્તાક્ષરની તારીખથી આર એન્ડ ડી સાધનો, શૈક્ષણિક સહાયકો, પ્રયોગશાળાના ઉપકરણો અને સાધનો અને બાંધકામ સામગ્રી પર વેટ, વર્ક કોન્ટ્રાક્ટ ટેક્સ, સ્ટેમ્પ ડ્યુટી અને એન્ટ્રી ટેક્સ;

(vii) સરકારે એસ. પી. સી. બી. પાસેથી એન. ઓ. સી. મેળવવા અને કેન્દ્ર સરકાર પાસેથી તમામ મંજૂરીઓ મેળવવા માટે ફાઉન્ડેશનને મદદ કરવાનું પણ વચન આપ્યું હતું;

(viii) સરકારે આ પ્રોજેક્ટ માટે ઝડપી ઇઆઈએ અને ઇ. એમ. પી. ની વ્યવસ્થા કરવામાં ફાઉન્ડેશનને મદદ કરવાનું પણ વચન આપ્યું હતું;

(ix) સરકારે અસાધારણ વિશાળ માત્રામાં વીજળી અને પાણી પૂરું પાડવાનું પણ વચન આપ્યું હતું.

૮.૨૧ સરકારે એક ટ્રસ્ટ/કંપનીની તરફેણમાં આવી અનુચિત તરફેણ કેમ કરી તે પ્રશંસનીય નથી.આમ, રાજ્ય સરકાર દ્વારા પ્રસ્તાવિત સંપૂર્ણ સંપાદન કાર્યવાહી અને લાભોને પક્ષપાત અને ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪નું ઉલ્લંઘન કરીને દૂષિત કરવામાં આવ્યા હતા.

૮.૨૨ ઉપરોક્ત અને ઉચ્ચ અદાલતે અહીં ઉપર પુનઃઉત્પાદિત કરેલા વિગતવાર તારણો પરથી, અમે વધુ સંતુષ્ટ છીએ કે ઉચ્ચ અદાલતે કોઈ ભૂલ કરી નથી અને હકીકતમાં ઉચ્ચ અદાલતે સમગ્ર સંપાદન કાર્યવાહીને રદ કરવામાં ન્યાયી ઠેરવી હતી, જે અધિનિયમ, ૧૮૯૪ અને નિયમો, ૧૯૬૩ હેઠળની વૈધાનિક જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાથી દૂષિત થઈ છે અને દુર્ભાવના અને પક્ષપાત દ્વારા દૂષિત થઈ છે અને તે સંબંધિત પાસાઓ પર મનની બિન-અરજીનો સ્પષ્ટ કેસ છે.અમે હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે સંપૂર્ણ સંમત છીએ.

૮.૨૩ અપીલકર્તા વતી રજૂઆત કે હવે અપીલકર્તા માત્ર ૩૮૩૭ એકર જમીનના

સંપાદન સુધી મર્યાદિત રહેવા માટે તૈયાર છે અને તેઓ હવે ૭ જમીન ગુમાવનારાઓની જમીનને બાકાત રાખવા તૈયાર છે, જેમણે રિટ અરજીઓ દાખલ કરી છે, સંપાદન કાર્યવાહીમાંથી અને/અથવા આ અદાલત સમક્ષ જમીનમાલિકો અને/અથવા આ અદાલત સમક્ષ જમીન ગુમાવનારાઓની જમીનનો સંબંધ છે, તે અમારા તારણને મજબૂત કરશે કે જરૂરિયાતના સંદર્ભમાં કોઈ યોગ્ય તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, શરૂઆતમાં ૧૫,૦૦૦ એકર જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી, જે હવે ઘટીને ૩૮૩૭ એકર થઈ ગઈ છે.એટલે કે, આ દરખાસ્ત અતિશયોક્તિપૂર્ણ માંગ માટે હતી.અપીલકર્તા કંપની/ફાઉન્ડેશનનો આ દુર્ભાવનાપૂર્ણ ઈરાદો હતો.આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે મૂળ રિટ અરજદારો, ખાસ કરીને જાહેર હિતની અરજી અરજદારો વતી તે ચોક્કસ કેસ હતો કે જો આટલી વિશાળ જમીન હસ્તગત કરવામાં આવી હોત અને/અથવા તો જમીન, જે પહેલેથી જ હસ્તગત કરવામાં આવી છે, તેનો દુરુપયોગ કરવામાં આવશે અને/અથવા ખાણકામ પ્રવૃત્તિઓ વગેરે જેવા અન્ય કોઈ હેતુ માટે તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે. આ તબક્કે એ નોંધવું જરૂરી છે કે હસ્તગત કરવામાં આવનારી જમીન ૬૦૦૦ પરિવારોની ખેતીની જમીન છે અને તેમની આજીવિકાનો એકમાત્ર સ્ત્રોત ખેતીની જમીન પર છે, જેને નાણાંની દ્રષ્ટિએ વળતર આપી શકાતું નથી, તેથી હવે કરવામાં આવેલી દરખાસ્તને સંપૂર્ણ રીતે નકારી કાઢવી પડશે.

૯. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોને ધ્યાનમાં

રાખીને, આ તમામ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તે જ બરતરફ થવાને લાયક છે અને તે મુજબ ખર્ચ સાથે બરતરફ કરવામાં આવે છે, જે અપીલકર્તા-લાભાર્થી કંપની-અનિલ અગ્રવાલ ફાઉન્ડેશન દ્વારા આજથી છ અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર આ અદાલતના કુલસચિવ પાસે જમા કરાવવા માટે ૫ લાખ રૂપિયા નક્કી કરવામાં આવે છે અને આવી થાપણ પર, તે ઓરિસ્સા રાજ્ય કાનૂની સેવાઓ સત્તામંડળને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે છે.

અરજીઓ નામંજૂર કરવામાં આવી હતી.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.